

ნ. მაღლაკელიძე, ც. ყურაშვილი,
ე. მაღლაკელიძე

ქართულის გაკვეთილები მესამე კლასში

(მასწავლებლის წიგნი)

რეკომენდებულია ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის მიერ.
სახელმძღვანელომ წარმატებით გაიარა პილოტირება საქართველოს სკოლებში.

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი
2008

მხატვარი – ნინო ზაქარიაშვილი

რედაქტორები – ნელი ელიზბარაშვილი
მანანა ჩიკვილაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა – დავით კუტუბიძე
კორექტორი – მარინე კილაძე

© გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2008

© ნ. მაღლაკელიძე

ISBN 978-9941-10-054-3

მეთოდური მითითებანი მასწავლებლისათვის

წინამდებარე წიგნი წარმოადგენს გზამკვლევს იმ მასწავლებელთათვის, რომლებიც III კლასში **ქართულს** ასწავლიან **ნ. მაღლაკელიძის**, **ც. ყურაშვილისა და ე. მაღლაკელიძის** მიერ შედგენილი სახელმძღვანელოთი. მისი მიზანია დაეხმაროს პედაგოგს ეროვნული სასწავლო გეგმისა და ქართული ენისა და ლიტერატურის საგნობრივი სტანდარტებით დასახული მიზნების მიღწევაში. „მასწავლებლის წიგნი“ წარმოადგენს სასწავლო კოპლექტის შემადგენელ ნაწილს „**მოსწავლის წიგნსა**“ და „**აქტივობების რეგულთან**“ ერთად.

როგორც ცნობილია, ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით III კლასში მშობლიური ენის სწავლებას ეთმობა 5 აკადემიური საათი. ეს ფაქტი თავისთავად მეტყველებს იმ გარემოებაზე, რომ ყურადღების ცენტრში დგება ცოდნის მიწოდების არა **რაოდენობრივი**, არამედ **თვისებრივი** მაჩვენებელი და მასწავლებელმაც ამის მიხედვით უნდა გარდაქმნას თავისი მუშაობა.

საკითხავ მასალად შერჩეულია კლასიკური და თანამედროვე საყმაწვილო ლიტერატურის ნიმუშები. ტექსტები გარკვეული თემატიკის მიხედვით არის დალაგებული, თითოეულ თემატურ ციკლში რამდენიმე ნაწარმოებია გაერთიანებული. სასწავლო მასალის წარდგენა გარკვეული სტრუქტურით ხდება, რაც ასახულია სახელმძღვანელოს მეთოდოლოგიურ აპარატში. აქ წარმოდგენილია შემდეგი **რუბრიკები** (თითოეული რუბრიკა გარკვეული პირობითი ნიშნით არის აღნიშნული, რომელთა ახსნასაც გთავაზობთ „**მოსწავლის წიგნსა**“ და „**აქტივობების რეგულში**“):

ა) **კითხვისათვის მზადება** – იგი მიზნად ისახავს ნაწარმოების წაკითხვამდე მოსწავლეთა პროვოცირებას, მათში სათანადო განწყობისა და ემოციური ფონის შექმნას. ეს რუბრიკა წინ უძღვის ყველა ტექსტს. ძირითადად ეს არის **ადრე წაკითხულის გახსენება, ანდაზის ანალიზი, ზეპირი თხზულება ამ ანდაზის მიხედვით, სურათის აღწერა, „გონებრივი იერიშის“ რუკის შევსება, მოცემულ თემასთან დაკავშირებით რაიმე პრობლემის დასმა და გადაჭრა, მასწავლებლის შესავალი საუბარი და ა. შ.**

ბ) **საკითხავი ტექსტი და ილუსტრაცია** – საკითხავ მასალად შერჩეულია როგორც მხატვრული ნაწარმოებები, ისე აღწერითი ხასიათის ტექსტები, სამეცნიერო-პოპულარული სტატიები. აქ დიალოგურ ტექსტებთან ერთად პირველად შემოვიტანეთ მონოლოგური ტექსტებიც. მათზე მუშაობის მეთოდოლოგია რამდენადმე განსხვავებულია და შევეცადეთ ეს „**მასწავლებლის წიგნში**“ გვეჩვენებინა. რაც შეეხება ილუსტრაციებს, ხშირ შემთხვევაში ეს არის ფერადი სლაიდები, ისტორიული ფრესკები, ცნობილი მხატვრების ნამუშევრები, რომელთაც გარკვეული საგანმანათლებლო დანიშნულება აქვთ და ამავე დროს, ემსახურებიან ლიტერატურის ინტეგრირებულ აღქმას ხელოვნების სხვა დარგებთან ერთად.

გ) **იფიქრე, იმსჯელე** – გულისხმობს წაკითხულის შეფასებასა და გააზრებას სხვადასხვა დონის კითხვების მეშვეობით. ეს არის კითხვის სტრატეგიების დაუფლება, ლიტერატურული პერსონაჟების მარტივად დახასიათება, პარალელების გავლება ადრე

წაკითხულთან (მოსმენილთან, ნანახთან, გაგონილთან...), მათ შორის მსგავსებისა და განსხვავების დადგენა, სათანადო დასკვნების გაკეთება და დასაბუთება, სააზროვნო მოქმედებათა განვითარება, ტექსტობრივ მონაცემთა საფუძველზე ტექსტის ანალიზის უნარის გამომუშავება...

დ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება – საკითხავი ტექსტების დამუშავებას მჭიდროდ უკავშირდება ლინგვისტურ ცნებებზე მუშაობა. საილუსტრაციო მასალა, როგორც წესი, საკითხავი ტექსტებიდან არის ამოღებული. ფართოდ ვიყენებთ ამ დროს ენაზე დაკვირვების მეთოდს, რაც უზრუნველყოფს მოსწავლეთა შემეცნებით აქტივიზაციას. აქ წარმოდგენილია **ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური, პუნქტუაციური, ორთოეპიული და ორთოგრაფიული** სავარჯიშოები, რომელთა მიზანია მოსწავლეთა მეტყველებისა და აზროვნების განვითარება, მათი შეიარაღება ძირითადი სამეტყველო უნარ-ჩვევებით. რადგანაც ამ ეტაპზე ვერ ხერხდება სათანადო თეორიული ბაზის შექმნა, მართლმეტყველებისა და მართლწერის საკითხებზე მუშაობას პრაქტიკული ხასიათი აქვს. ამ მიზანს ემსახურება სწორედ რუბრიკა – **დაიმანსოვრე როგორ იწერება**.

ე) შეამოწმე შენი თავი – ეს არის „ტესტები“ ცოდნის შესამოწმებლად, რომლებიც **„აქტივობების რეეულშია“** წარმოდგენილი და დამოუკიდებლად სრულდება.

ვ) წყვილებში მუშაობა – ამ პირობითი ნიშნით აღნიშნულია ის სავარჯიშოები, რომლებიც პარტნიორთან ერთად უნდა შესრულდეს. ხშირ შემთხვევაში ეს არის **„ორ-მხრივ ჩანაწერთა რეეული“**, **„ვიცოდ, ვისწავლე, მინდა გავიგო“**...

კითხვის სტრატეგიების დაუფლებისათვის სისტემატური ხასიათი მივეციტ **გეგმის შედგენაზე** მუშაობას. იმისათვის, რომ საწყის ეტაპზე მოსწავლეს გაეუადვილოთ ამ კუთხით მუშაობა, ტექსტი დაყოფილი გვაქვს ნაწილებად, რაც აღნიშნულია სათანადო ნუმერაციით და მასწავლებელს ვთხოვთ, მიაქციოს ამ ფაქტს ყურადღება.

„მოსწავლის წიგნში“ თავისი ადგილი დაიკავა ე. წ. **„რატომელას“** რუბრიკამ, რომელიც II კლასიდან ნაცნობია როგორც მასწავლებლის, ისე – მოსწავლეებისათვის. იგი ნორჩ მკითხველს სთავაზობს დამატებით საკითხავ მასალას (**„წიგნის სამყარო“**). ჩვენი აზრით (და ეს გასული წლის გამოცდილებამაც დაადასტურა), ის უადვილებს მასწავლებელს თემატური გაკვეთილების ჩატარებას. **„წიგნის სამყაროში“** მოცემული საკითხავი მასალა თემატურად უკავშირდება **„მოსწავლის წიგნს“**, ემსახურება საკლასო კითხვის გაკვეთილებზე მიღებული ცოდნის გაღვივებას, დამოუკიდებელი კითხვის უნარ-ჩვევების აღზრდას, წიგნიერების დონის ამაღლებას, ლიტერატურული გემოვნების დახვეწას...

„მოსწავლის აქტივობების რეეული“ **„მოსწავლის წიგნის“** დამატება და მისი აუცილებელი ატრიბუტია. გთხოვთ, ყურადღება მიაქციოთ იმ გარემოებას, რომ აქ მოცემული სავარჯიშოები ემსახურება არა მხოლოდ **წერითი**, არამედ **ზეპირი** მეტყველების განვითარებასაც. ისიც უნდა ითქვას, რომ სავარჯიშოებს, სასწავლოსთან ერთად, ხშირად საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიწოდებაც აქვს დაკისრებული. ეს განსაკუთრებით ითქმის იმ დავალებებზე, რომლებიც ტექსტის კონსტრუირებას ისახავს მიზნად. როგორც წესი, აქ წინადადებები ძირითადად **ი. გოგებაშვილის** სტატიე-

ბიდან გვაქვს ამოკრეფილი. მათი ლოგიკური თანმიმდევრობით დალაგების შემდეგ მოსწავლე იძენს ახალ ინფორმაციას, რომელიც ძირითად საკითხავ მასალასთან არის კავშირში. **„მასწავლებლის წიგნში“** ამჯერად არ ვუთითებთ, რომელი დავალების შესრულებაა რეკომენდებული შინ და რომლისა – კლასში. ეს მასწავლებლის გადასაწყვეტია.

ამავე მიზნით, დამატებით, სურვილისამებრ, მასწავლებელს შეუძლია გამოიყენოს **„ჩვენი ენა ქართული“-3**. იგი გადამუშავდა ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, ჩვენი აზრით, პედაგოგი აქ მოძებნის მოსწავლეთათვის საინტერესო და საჭირო მასალას ძირითადი **სამეტყველო უნარ-ჩვევების** ფორმირებისათვის

„მასწავლებლის წიგნში“ თითოეულ თემასთან საორიენტაციოდ მითითებული გვაქვს საათების რაოდენობა. თითო ტექსტის დამუშავებას საშუალოდ 2-3 აკადემიური საათი ეთმობა. სწორედ ამ მიზეზით ყველა გაკვეთილის სცენარის დამუშავება არ ვცანით საჭიროდ, მიგვაჩნია, რომ **„თავისუფალი გაკვეთილების“** დატოვება შემოქმედ მასწავლებელს საკუთარი თავის გამოვლენის მეტ შესაძლებლობას მისცემს. მოცემულია **მიზნების, აქტივობების, გაკვეთილის ძირითადი მომენტებისა და მოსალოდნელი შედეგების** ჩამონათვალი, **სავარჯიშოებისა და ტესტების** პასუხები. აქვეა დამატებითი ინფორმაციაც მასწავლებლისათვის. ჩვეულებრივ ერთად არის მოცემული 2-3 გაკვეთილის სცენარი. მათი გადანაწილება მასწავლებლის საქმეა; თუმცა გვაქვს **სანიმუშო გაკვეთილების დეტალური აღწერაც** (ასეთი 25 გაკვეთილია). კვირაში რეკომენდებულია დაახლოებით 2 ტექსტის დამუშავება, თუმცა ამ პრინციპის დაცვა, რა თქმა უნდა, ყოველთვის ვერ მოხერხდება მასალის სირთულისა და მოცულობიდან გამომდინარე.

წინა წლებთან შედარებით მასწავლებლის წიგნი ამჯერად უფრო ლაკონიურია და კომპაქტური. იგი **მხოლოდ და მხოლოდ ორიენტირია და არა მზამზარეული რეცეპტი**.

გაკვეთილების მასალა

კუკური გოგიაშვილის „დაგვემზირობა ზაფხული“, სიტყვის სემანტიკა (2 სთ)

მიზნები

- გაბმული მეტყველების განვითარება
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- სიტყვათა დაჯგუფება შინაარსობრივი და ექსპრესიული თვალსაზრისით
- ლოგიკური აზროვნების განვითარება

აქტივობები

- მოსწავლე გადმოსცემს ზაფხულის შთაბეჭდილებებს
- ადგენს ზეპირ თხზულებას
- აღწერს საგანს (მოვლენას)
- ვარჯიშობს გამომეტყველებით კითხვაში
- აკვირდება სიტყვის სემანტიკას

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – „გონებრივი იერიშის“ რუკის შევსება (*რასთან ასოცირდება ზაფხულის არდადეგების დამთავრება* – შემოდგომის დადგომასთან, სწავლის დაწყებასთან, სკოლაში დაბრუნებასთან, ამხანაგებთან შეხვედრასთან...);

ბ) ლექსის კითხვა და ანალიზი – მოსწავლეები ჯერ ხმამაღლა, შემდეგ კი ჩუმად კითხულობენ ტექსტს, აკავშირებენ ლექსის სათაურს წაკითხულთან, ურჩევენ ალტერნატიულ სათაურსაც, ასახელებენ ტექსტში ასახულ ფაქტებს (*შიილია ზაფხული, მოსწავლე სოფლიდან ბრუნდება ქალაქში, იწყება ახალი სასწავლო წელი...*); საუბრობენ პერსონაჟის განწყობაზე, ტექსტის მიხედვით აღწერენ სოფელს (*გადაქოჩრილი ტყეები, ოქროსფერი ველები, სამშობლოს მცველი ციხე-კოშკები, მთის მოუსვენარი წყაროები, პატარა მდინარე...*);

გ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – უცნობი სიტყვების ახსნა კონტექსტის მიხედვით (იხ. „სიტყვის სალარო“), მათი გამოყენებით წინადადებების შედგენა, მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება (*გადაქოჩრილი ტყეები, ანცი მდინარე, მოუსვენარი მდინარე, მდინარე ციხე-კოშკები, ოქროსფერი ველები...*);

დ) გამომეტყველებით კითხვაზე ვარჯიში;

ე) წერით თხზულებაზე მუშაობა („რეგული“, დავალბები; №1, №3);

ვ) წყვილებში მუშაობა („რეგული“, დავალბა №2).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) სინონიმებზე მუშაობა: მწველი – მცხუნვარე, ანცი – მოუსვენარი;

ბ) სიტყვათა დაჯგუფება ექსპრესიული თვალსაზრისით – ყურებდაჭრილი რა? (მურია), რღვლრი? (ანცი, პატარა) მდინარე, რღვლრი? (მდინარე) ციხე-კოშკები, მოუსვენარი რა? (წყარო), ბედლისოდენა რა? (წისქვილი);

გ) სიტყვათა დაჯგუფება შინაარსობრივი თვალსაზრისით (საგნის აღმნიშვნელი სიტყვები), კრთსვორდი (პასუხები: ხარი, წყარო, სოფელი, ხმა, გული, წისქვილი, მდინარე).

შედეგების კოდი: III.1, III.2, III.4, III.7, III.9.

გაკვეთილების მასალა

ქეთევან ჭილაშვილის „წერილი მურას“, მარტივი საკომუნიკაციო ტექსტის შეთხზვა (3 სთ.)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის ანალიზი
- გამომეტყველებით კითხვაზე ვარჯიში
- საგნის (ან მოვლენის) აღწერა
- მარტივი საკომუნიკაციო ტექსტის შეთხზვა
- აზროვნებისა და მეტყველების განვითარება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და მარტივად აანალიზებს ტექსტს
- აფასებს მოქმედი პირების საქციელს
- ასაბუთებს თავის აზრს
- აღწერს საგანს
- ადგენს მარტივ საკომუნიკაციო ტექსტს
- წერს
- მუშაობს ინდივიდუალურად, ჯგუფურად, წყვილებში

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მოსწავლე სათაურის მიხედვით ამოიცნობს საკომუნიკაციო ტექსტის ადრესატს და გამოთქვამს ვარაუდს ტექსტის შესაძლო შინაარსის შესახებ;

ბ) ტექსტის კითხვა-დამუშავება – მოსწავლე ასახელებს ტექსტში ასახული მოქმედების ადგილს (*სოფელს* და *ქალაქს*), პერსონაჟებს (*ვატოს*, *მისი მშობლებს*, *ერემოს პაპას*, *მაიკოს*, *გიას*, *მურას*, *ჭრელკუდას...*), საუბრობს მათ ურთიერთდამოკიდებულებაზე, ახასიათებს ნაწარმოების პერსონაჟებს: **ვატოსა და მურას...**

გ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – უცნობი სიტყვების ახსნა კონტექსტის მიხედვით, მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება (*კოლოფივით ბინა*, *ძილისგუდა...*), ფრაზეოლოგიზმზე დაკვირვება (*ბუტიას კერძი გემრიელიაო*) და მისი ახსნა;

დ) გამომეტყველებით კითხვაში ვარჯიში;

ე) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხით („რვეული“, დავალება №2);

ვ) ტექსტის გააზრება („შეამოწმე შენი თავი“ – ბ) და საკუთარი აზრის დასაბუთება – დავალება №1);

ზ) წარმოსახვითი პერსონაჟის აღწერა („რვეული“, დავალებები: №4 და №5);

თ) მიზნობრივ-საკომუნიკაციო ტექსტის შეთხზვა (წერილი წარმოსახვით პერსონაჟს – დავალება №6).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) I და III პირში თხრობა;

ბ) წერილის აუცილებელი ატრიბუტები (ადრესატი და ადრესანტი, ვის სწერენ, ვინ წერს, როგორ იწყებენ და როგორ ამთავრებენ ახლობლებისადმი მიწერილ წერილებს, როგორ იგზავნება წერილი, რისი მითითებაა აუცილებელი კონვერტზე...).

შედეგების კოდი : III.1, III.4, III.5, III.7, III.8, III.9.

გაკვეთილების მასალა

აკაკი წერეთლის ზღაპარი „მოსწავლე და მასწავლებელი“; სიტყვა, მარცვალი, სიტყვის დამარცვლა და გადატანა (განმეორება) (3 სთ.)

მიზნები

- ლიტერატურული ნაწარმოების კითხვა და ანალიზი
- აზროვნებისა და მეტყველების განვითარება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- სიტყვა, მარცვალი, სიტყვის დამარცვლა და გადატანა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- ეცნობა ლიტერატურული ზღაპრის სპეციფიკას
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- წერს
- მუშაობს ჯგუფურად, ინდივიდუალურად.

1. ტექსტის ანალიზი

ა) კითხვისათვის მზადება – პრობლემის დასმა (რა განსხვავებაა განათლებულსა და გაუნათლებელ ადამიანებს შორის) და ვარაუდების გამოთქმა;

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი – ლიტერატურული ზღაპრის რაობა და სპეციფიკა (იგი მწერლის მიერ არის შექმნილი); მოსწავლე ასახელებს ზღაპრის პერსონაჟებს (მეფეს, უფლისწულს, მოძღვარს), აფასებს მათ მოქმედებას, პასუხობს სახელმძღვანელოში მოცემულ კითხვებს, მსჯელობს, მოცემული ანდაზებიდან რომელი არ შეეფერება ამ ზღაპარს (პასუხი: გ).

გ) ჩუმი კითხვა – ტექსტში მითითებული ადგილის მოძებნა და ამოკითხვა, უცნობი სიტყვების მოძებნა და ახსნა...

დ) ტექსტის გააზრების, დასკვნების გაკეთებისა და არგუმენტირების მიზნით სრულდება „აქტივობების რვეულში“ დავალება №1, ავსებენ ტესტებს (პასუხი: ა). გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს კითხვებზე პასუხითა („რვეული“, დავალება №2) და გაბმული თხრობით.

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) გამომეტყველებითი კითხვის დროს ყურადღება მახვილდება კითხვითსიტყვიანი კითხვითი (*მუჭში როგორ ჩაეტეოდა? გაფრენილ ჩიტს როგორ დაიჭერდი? რად მიწერები, დიდებულო ხელმწიფე? ჩემი რა ბრალია?*) და ძახილის (აკი გითხარი, დაუჯერებელს ნუ დაიჯერებ-მეთქი!) წინადადებების ინტონაციაზე.

ბ) სინონიმებზე მუშაობა – („რეული“, დავალება №3, პასუხები: მოძღვარი, გამზრდელი; უფლისწული; უსაყვედურა, განურისხდა; მომგვარე; საუბარი; წვრონა).

გ) სიტყვა, მარცვალი – სახელმძღვანელო, გვ. 13; „რეული“, დავალება №4 (პასუხები: *სიტყვაში იმდენი მარცვალია, რამდენიც ხმოვანია მასში; ერთმარცვლიანი სიტყვა გადასატანად არ გაიყოფა; ერთი ასოს დატოვება ან გადატანა არ შეიძლება*); დავალება №5 (პასუხები: *ერთ, ბრძენს, ისე, ბევრს, რომ, და, ასე, ჩემს, არ, ნუ, ვერ, ხელს, გზას, რად, ეგ, ოჰ, რა, პქენ, ჩიტს, აკი, იყო, მის, ჭკუა, მე, აქვს, თუ, ამ, კი, იქ, ბევრს, თქვენს, შეილს, რამ*); დავალება №6 (პასუხები: *მო-ხუ-ცე-ბუ-ლი, მე-ფე, გზა, სტუ-მა-რი, ჭკუა, იქ*).

შედეგების კოდი: III.1, III.2, III.3, III.4, III.7, III.8.

ორი თემის: „ხელმწიფის შვილისა და ხელმწიფის ამბავი“ (ხალხური) (2 სთ.) და „მოხუცის ნატვრა“ (ხალხური) (1 სთ) დაგეგმვას მოლიანად მასწავლებელს ვანდობთ.

გაკვეთილების მასალა

შ. ბადრიძის „მეფე მწიგნობარი“

სახავეშვო ბიბლიოთეკა, ბიბლიოთეკით სარგებლობის წესები (3 სთ.)

მიზნები

- სტატიის კითხვა და ანალიზი
- დავით აღმაშენებლის შესახებ მარტივი საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიწოდება
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ტექსტის არსებითი ენობრივ-გრამატიკული ნიშნების ამოცნობა

აქტივობები

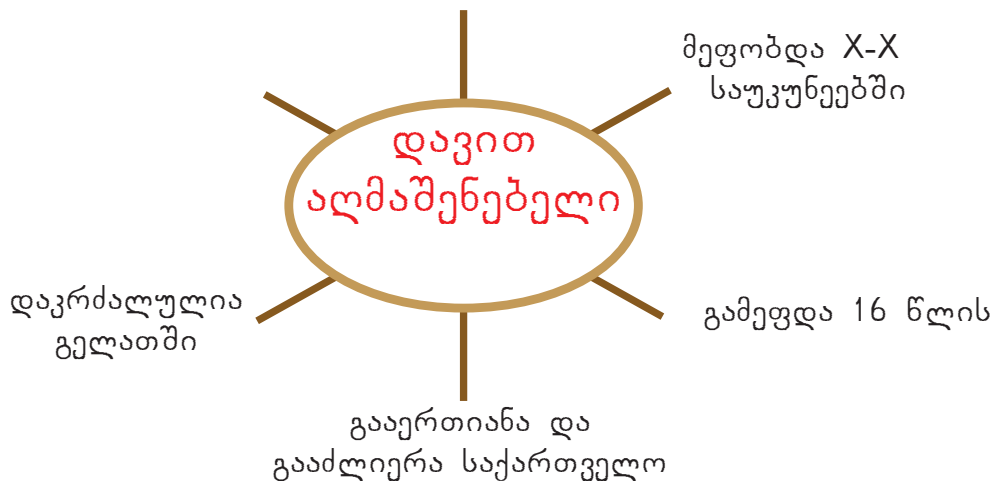
- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- აჯამებს საგანმანათლებლო ინფორმაციას
- აკეთებს დასკვნებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- ეცნობა სასკოლო ბიბლიოთეკით სარგებლობის წესებს
- წერს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება (7-8 წუთი):

მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად (*ჯგუფებში მუშაობა*) და თითოეულ ჯგუფს აძლევს დავალებას – გაიხსენონ, რა იცინა დავით აღმაშენებლის შესახებ. მოსაფიქრებლად ეძლევათ 3-4 წუთი.

პასუხების მოსმენის შემდეგ კლასის აქტიური მონაწილეობითა და მასწავლებლის დახმარებით დაფაზე ივსება „გონებრივი იერიშის“ რუკა:

ყურადღება მახვილდება სიტყვაზე „აღმაშენებელი“, გაირკვევა, თუ რატომ უწოდა მეფე დავითს ხალხმა ეს სახელი.

ღამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – დავით აღმაშენებელი, მეფე გიორგი II-ის ძე, მეფობდა 1089-1125 წლებში. გამეფდა 16 წლის. გადმოცემის მიხედვით, ხალხმა თავად მოითხოვა ჭაბუკის გამეფება, რადგან იგი თავიდანვე ამუღანებდა დიდ ჭკუა-გონებას, სიმხნევს, მტერთან შეურიგებლობას. ამიტომაც მისმა მამამ თავისი ნებით თქვა ტახტზე უარი, შვილი გაამეფა, თავად კი ბერად აღიკვეცა. ჭაბუკ მეფეს წილად ერგო მტრისაგან დაქცეული და განადგურებული ქვეყანა. სოფლები და ქალაქები დაცლილი იყო მოსახლეობისაგან, რომელიც მტრის შიშით ტყეებსა და მთებს აფარებდა თავს. პირველ რიგში ყმაწვილმა მეფემ ყმა-მოლაშქრეებისა და აზნაურებისაგან შექმნა ჯარი, რომლითაც სდევნიდა თურქ-სელჯუკებს ქვეყნის ტერიტორიიდან, ხელს უწყობდა მოსახლეობის დაბრუნებას საცხოვრებელ ადგილებში. 1099 წლიდან მან თურქ-სელჯუკებს შეუწყვიტა ხარკის მიცემა და საბოლოოდ განდევნა ჩვენი ქვეყნიდან. მეფე შეუდგა ქართული მიწა-წყლის გაერთიანებას და ამიტომაც დაუპირისპირდა ქვეყნის დეცენტრალიზაციის მოსურნე ფეოდალებს. გააუქმა კლდეკარის საერისთავო, დაიპყრო ზედაზენი, შემოიერთა პერეთი და კახეთი.

დავითი დაუნდობელი იყო მოღალატე სამღვდელოების მიმართაც, რომელიც ხშირად უხეშად ერეოდა მეფის ფუნქციებში. სწორედ ამ მიზნით მოიწვია მეფემ 1103 წელს რუის-ურბნისის საეკლესიო კრება, რომელმაც ალაგმა თავგასული საეკლესიო ფეოდალები. მანვე შემოიღო მწიგნობართუხუცეს-ჭყონდიდელის თანამდებობა, რომელიც ერთდროულად იყო სასულიერო და საერო საქმეების მმართველი.

დავითმა გზა გაუხსნა განათლებას. მოსახლეობის ყველა ფენისათვის დააარსა სკოლები, განსაკუთრებით ნიჭიერებს კი საზღვარგარეთ გზავნიდა განათლების მისაღებად. თავისი ხარჯით გამართა სამკურნალოები, სადაც მკურნალობა ყველასათვის უფასო იყო. ხელს უწყობდა ვაჭრობის განვითარებას, დიდი ღონისძიებები გაატარა სამონეტო (ფულად-საკრედიტო) სისტემის გასაუმჯობესებლად, განამტკიცა ფულის კურსი, გაატარა სასამართლო რეფორმა.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია აღმაშენებლის მიერ გატარებული სამხედრო რეფორმა, გარდაქმნა ბრძოლის ტაქტიკა, ჩრდილოეთ კავკასიიდან ჩამოსახლდა 40 000-მდე ყივჩაყი. მათგან მეფემ შექმნა მუდმივი ჯარი. სწორედ ამ სამხედრო რეფორმის დამსახურებაა დიდგორის გამარჯვება 1121 წელს, როდესაც დამარცხდა მუსლიმანთა კოალიციური ლაშქარი. ამ გამარჯვების შემდეგ შემოიერთა მან თბილისი, სადაც მანამდე თურქები იყვნენ გამაგრებული. გააძლიერა საქართველოს საერთაშორისო ავტორიტეტი, გავლენა მეზობელ ქვეყნებზე. 1124 წელს შირვანელებთან ერთად შირვანიდან განდევნა თურქები, უფრო ადრე კი – 1123 წელს – ანისიდანაც.

დავით აღმაშენებლის სახელს უკავშირდება გელათის ტაძრის მშენებლობა, გელათის აკადემიის დაარსება. დიდია მისი წვლილი ქართული სასულიერო მწერლობის განვითარების საქმეშიც („გალობანი სინანულისანი“).

დავით აღმაშენებელი კავკასიის მაღლიერმა ხალხებმა მეფეთა მეფედ აღიარეს, ეკლესიამ კი იგი წმინდანად შერაცხა.

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი (15-20 წუთი) – ტექსტს თავიდან ბოლომდე კითხულობს ჯერ მასწავლებელი, შემდეგ – კითხვაში გაწაფული რომელიმე მოსწავლე. ამის შემდეგ იწყება ტექსტის ნაწილ-ნაწილ კითხვა და უცნობი სიტყვებისა და გამოთქმების ანალიზი. აიხსნება სიტყვები: **ფილოსოფია, ღვთისმეტყველება** – მეც-

ნიერების დარგები, **მწიგნობარი** – იტყვიან განათლებულ, ნაკითხ ადამიანზე, **ბიბლიოთეკა** – დაწესებულება, სადაც თავს უყრიან *ქურნალ-გაზეთებს, წიგნებს; წიგნთ-საცავი...*

მასწავლებელი კლასს ავალებს, ერთხელ კიდევ წაიკითხონ ტექსტი ჩუმად და მოძებნონ, მათთვის გაუგებარი სიტყვა ან გამოთქმა.

აქვე შეიძლება დავაგალოთ ახალი სიტყვებისა და გამოთქმების გამოყენებით წინადადებების შედგენა.

ტარდება **გამოკრებითი** კითხვაც. ამ დროს შეიძლება გამოვიყენოთ ჯგუფური მუშაობა: კლასი იყოფა 3 ჯგუფად; თითოეულ ჯგუფს ეძლევა დავალება, მოძებნონ და წაიკითხონ ტექსტიდან ის ადგილი, სადაც აღწერილია:

- 1) *დავით აღმაშენებლის ცოდნა-განათლება;*
- 2) *წიგნის სიყვარული;*
- 3) *გადასატან-გადმოსატანი ბიბლიოთეკა...*

ვ) ტექსტის კონსტრუირება – (5-6 წუთი):

მოსწავლეები ასრულებენ **„რვეულში“** მოცემულ მე-3 დავალებას – *დააღაგონ წინადადებები რიგითი ნომრების მიხედვით ისე, რომ ტექსტი მიიღონ.* იგი უმჯობესია შესრულდეს წყვილებში. ეს სავარჯიშო ითვალისწინებს არა მხოლოდ დეფორმირებული ტექსტის აღდგენას, არამედ დავით აღმაშენებლის შესახებ გარკვეული დამატებითი საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიღებასაც. საბოლოოდ წინადადებები რიგითი ნომრების მიხედვით დალაგდება ასე: 3, 1, 6, 5, 2, 7, 4 და ტექსტი ასეთ სახეს მიიღებს:

„დავითი მეფობდა XI-XII საუკუნეებში. იგი თექვსმეტი წლისა გაამეფეს. უპირველესად იგი შეუდგა მტერთან ბრძოლას. მან აღადგინა მტრისაგან განადგურებული ქვეყანა. დავითმა დააარსა მრავალი სასწავლებელიც. დავით აღმაშენებელი დაკრძალულია გელათის მონასტერში. სიკვდილის შემდეგ იგი ეკლესიამ წმინდანად შერაცხა.“

დ) შეჯამება (3-5 წუთი) – მოსწავლეები აჯამებენ, რა გაიგეს ახალი ამ გაკვეთილზე (გაეცნენ დავით აღმაშენებლის კიდევ ერთ თვისებას – ნაკითხობას, განათლებას, წიგნის სიყვარულს...), ერთმანეთს უზიარებენ თავიანთ შთაბეჭდილებებს.

ე) შეფასება (3-4 წუთი) – გაკვეთილის ბოლოს მასწავლებელი კლასთან ერთად აფასებს რამდენიმე მოსწავლეს. შეფასებისას აუცილებლად ითვალისწინებს შემდეგ პარამეტრებს:

პრაქტიკული მუშაობა (ორგანიზებულობა, შემოქმედებითობა, მასალის ფლობა) – 40%, ბ) მსჯელობა კლასში (აქტიურობა, პარტნიორთან და ჯგუფთან მუშაობა, კითხვებზე ადეკვატური პასუხების გაცემა) – 35%, გ) *პრეზენტაცია* (საკუთარი აზრის დასაბუთება, კორექტულობა) – 25%.

საშინაო დავალება – *„მეფე მწიგნობარი“* (კითხვით), ტექსტში მოინიშნონ ის ადგილი, რომელიც ყველაზე მეტად დაამახსოვრდათ (**3 წუთი**).

II ბაკვეთილი

ა) ტექსტზე მუშაობა:

1) კითხვა – (7-8 წუთი) მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტს. გამოიყენება კითხვის ყველა სახე. განსაკუთრებული ყურადღება მახვილდება გამომეტყველებით კითხვაზე (ტექსტი აღწერითია, ამიტომ კითხვისას ძირითადად ერთი ტემპი და ინტონაცია უნდა დავიცვათ). მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტიდან იმ ადგილებს, რომელიც ყველაზე მეტად დაამახსოვრდათ, ასაბუთებენ თავის აზრს.

2) შინაარსის გადმოსცემა – (7-8 წუთი) მოსწავლეების დამხმარე კითხვების საშუალებით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს (I დონის კითხვები) (7-8 წუთი):

- ვინ იყო დავით აღმაშენებელი?
- რა შეისწავლა მან? რომელ ენებს ფლობდა ის?
- წაკითხვის შემდეგ რა ნიშანს სვამდა ის წიგნზე?
- რას აღნიშნავდა ის ამ ნიშნით?
- რამდენი წლის გამეფდა დავითი?
- დროის დაზოგვის მიზნით, რა მოუწევს მეფეს?..

ამ კითხვებზე პასუხებით მოსწავლეები ჯერ ნაწილ-ნაწილ, შემდეგ კი გაბმული თხრობით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს.

3) ტექსტის ანალიზი: (10 წუთი)

- დავით აღმაშენებლის რა თვისებებზეა საუბარი ამ ნაწარმოებში? დაასაბუთეთ ტექსტიდან.

- თქვენი აზრით, რატომ კითხულობდა მეფე ერთსა და იმავე წიგნს რამდენჯერმე? მისი რა თვისება ჩანს აქედან? როდის კითხულობს ადამიანი ერთსა და იმავე წიგნს რამდენჯერმე? (სავარაუდო პასუხები – 1) როცა ნაწარმოების შინაარსს ერთი წაკითხვით ვერ გებულობენ; 2) როცა ეს ნაწარმოები მკითხველს ძალიან მოსწონს...).

- როგორ ახერხებდა ლაშქრობისას მეფე წიგნების კითხვას?

(სავარაუდო პასუხი: მეფეს მოუწევს გადასატან-გადმოსატანი ბიბლიოთეკა).

ბ) ჩემი ბიბლიოთეკა (5 წუთი) – ერთხელ კიდევ გაანალიზდება სიტყვის – ბიბლიოთეკა – მნიშვნელობა, მოსწავლეები იხსენებენ წიგნებს, რომლებიც მათ საოჯახო ბიბლიოთეკაში ინახება და ჩამოწერენ მათ სახელწოდებებს (5 წუთი).

გ) ტექსტის გააზრება – 5 წუთი – ტექსტის გააზრებისათვის, დამოუკიდებელი მსჯელობის უნარ-ჩვევების განვითარებისათვის წყვილებში სრულდება დავალება №1 – როგორ ფიქრობ, ეხმარებოდა წიგნების კითხვა მეფეს ქვეყნის მართვაში?

დიახ. არა (დაასაბუთეთ შენი აზრი).

აქვე სრულდება ტექსტური დავალებები (სწორი პასუხები 1გ, 2ა).

მოსწავლეები სახელმძღვანელოში კითხულობენ ი. ჭავჭავაძის ციტატას ცოდნის მნიშვნელობაზე, აანალიზებენ მას.

დ) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

ე) საშინაო დავალება (2-3 წუთი) – „მეფე მწიგნობარი“, დავალება №2 (ტექსტის მიხედვით უპასუხე კითხვებს – სრულდება წერილობით).

III ბაკვეთილი

ა) ტექსტის კითხვა და ანალიზი (10 წუთი):

ჩუმი კითხვა – ტექსტი დაყოფილია ნაწილებად. მოსწავლეებმა უნდა წაიკითხონ და მოუძებნონ თითოეულ ნაწილს სათაური, ჩამოწერონ ეს სათაურები თანმიმდევრობით ბარათებზე.

ცოდნის პრეზენტაცია – რამდენიმე მოსწავლე ხმამაღლა კითხულობს ბარათებზე ჩამოწერილ სათაურებს. მოსწავლეთა საერთო ძალეობით შეჯერდება სწორი პასუხები.

ბ) წაკითხულის შეჯამება – (ეს დავალება შეიძლება შესრულდეს წყვილებში) (10 წუთი):

რამ ვიცოდით დავით აღმაშენებლის შესახებ	რამ გავიგეთ	რის გაგება გვანტერესებს

წაკითხულის შეჯამებისას მოსწავლეებს გამოაქვთ დასკვნა, რომ დავით აღმაშენებელი, გარდა იმისა, რომ ყველაზე ძლიერი და სახელგანთქმული მეფე იყო, ამავე დროს, იყო ძალზე ნაკითხი და განათლებული ადამიანიც გახლდათ. წიგნების კითხვა მას ეხმარებოდა ქვეყნის მართვაში; ამასთან, მას ძალიან უყვარდა წაკითხულის შე-სახებ მსჯელობა და თავისი აზრების სხვებისათვის გაზიარება, აინტერესებდა სხვისი აზრის მოსმენაც.

* ამ ბაკვეთილს აუცილებლად დაუკავშირდება სასკოლო ბიბლიოთეკის გაცნობა.

გ) დიდაქტიკური თამაში ბიბლიოთეკაში (5-7 წუთი) – დავალება №5 – გაანაწილე წიგნის თაროებზე ქვემოთ მოცემული წიგნები, I თაროზე განათავსე საკითხავი ლიტერატურა, II-ზე – სახელმძღვანელოები. მოსწავლეები წიგნებს ისრებით „აერთებენ“ სათანადო თაროებთან: I თარო – აკაკი წერეთელი, „**ლექსები**“, იაკობ გოგებაშვილი, „**მოთხრობები**“, სულხან-საბა ორბელიანი, „**იგავ-არაკები**“; II თარო – ქართული, III კლასი, ხელოვნება, III კლასი.

მოსწავლეთა ინიციატივით შეიძლება ამ თაროების კიდევ უფრო „**შევსება**“ და „**გამდიდრება**“.

დ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება: – (5-7 წუთი) დაიმახსოვრე როგორ იწერება: ერთ-ერთი დააარსა რა თქმა უნდა. ამ სიტყვების გამოყენებით დგება წინადადებები და იწერება დაფაზე.

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება.

ვ) საშინაო დავალება: – (5 წუთი) „**რვეულში**“ მოცემული ნიმუშის მიხედვით „**შეუდგინონ**“ ბარათები საოჯახო ბიბლიოთეკის რამდენიმე წიგნს; მოიძიონ სასკოლო ბიბლიოთეკაში და წაიკითხონ დამატებითი საკითხავი მასალა დავით აღმაშენებლის შესახებ (ი. გოგებაშვილი, „**საგანძური**“, 1993, გვ. 311-314).

შედეგების კოდი: III2, III3, III5, III6, III7, III10.

„**წაიკითხე თვითონ**“ – I თემა: „**შეიყვარე წიგნი, წიგნი ცოდნის წყარო**“ (საკითხავი ლიტერატურა „**წიგნის სამყარო**“, III კლასი, შეადგინა ნ. მალლაკელიძემ, თბ., 2008).

გაკვეთილების მასალა

„ზატარა საქართველო სწავრსეთში“ (ი. გოგებაშვილის მიხედვით);
მარტივი დარგობრივი ტექსტი (ისტორიული თხზულება);
სიტყვის წარმოქმნა (2 სთ).

მიზნები

- გაბმული მეტყველების განვითარება, შინაარსის ლოგიკური თანმიმდევრობით გადმოცემა
- მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა
- წერილობით თხზულებაზე მუშაობა
- მარტივი საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიწოდება და შეჯამება
- დასკვნების გამოტანა და დასაბუთება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აჯამებს მარტივ საგანმანათლებლო ინფორმაციას
- აყალიბებს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ადგენს მარტივ დარგობრივ ტექსტს
- წერს
- ეუფლება კითხვის სტრატეგიებს
- აკვირდება სიტყვის სემანტიკას (*გეოგრაფიული სახელები, სადაურობის აღმნიშვნელი სიტყვები*)

I გაკვეთილი

ა) *კითხვისათვის მზადება – (7 წუთი)* მასწავლებელი სვამს კითხვას: რა სმენიათ საქართველოს ფარგლებს გარეთ მცხოვრები ქართველების შესახებ?

აქ სავარაუდო პასუხი მრავალი შეიძლება იყოს. სასურველია, მოსწავლეებმა გაიხსენონ II კლასის „წიგნის სამყაროში“ ამ თემაზე წაკითხული ნაწარმოებები: **ნ. დუმბაძის „ჩვენი საუნჯე“** და **ქ. საჩიაშვილის „ჩემო კარგო ქვეყანავ“** ორივე ტექსტში საუბარია საქართველოს ფარგლებს გარეთ – **თურქეთსა და ირანში** – მცხოვრებ ქართველებზე. ამ ნაწარმოებებს შეიძლება დაუკავშირდეს ტელევიზიიდან და სხვა საინფორმაციო წყაროებიდან მიღებული მასალა. მასწავლებელი აჯამებს მოსწავლეთა პასუხებს, შემდეგ კი მარტივად, მოსწავლეთათვის გასაგები ენით საუბრობს ფერეიდანში მცხოვრებ ქართველებზე.

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – 1614-1617 წლებში შაჰ-აბასმა 200 000 ქართველი ირანში გადაასახლა. მათი საკმაოდ დიდი ნაწილი ფერეიდანში, ირანის ყველაზე მიერუბულ და მოუსავლიან ადგილას დაასახლა. აშ-აბასს ორი მიზანი ჰქონდა: ირანის დედაქალაქის – ისპაჰანის – დაცვა მომთაბარეთა თავდასხმებისაგან (ირანის შაჰი კარგად იცნობდა ქართველების მეომარ ბუნებას) და ირანის ამ მოუსავლიანი მიწების დამუშავება (ქართველები, განსაკუთრებით კი კახელები, შესანიშნავი მიწის მუშები იყვნენ). გადასახლებული ქართველები პირველ ხანებში ინარჩუნებდნენ თავიანთ სარწმუნოებას (ქრისტიანობას), ენასა და უძველეს ქართულ ადათ-წესებს, შემდეგ კი, დროთა განმავლობაში, თანდათანობით გამუსულმანდნენ. გადასახლებულ ქართველებს თავიანთი ახალი სოფლებისათვის ქართული სახელები დაურქმევიათ. ასე გაჩნდა ირანის ამ მიერუბულ პროვინციაში **ჩუღურეთი, მარტყოფი, ვაშლოვანი... აქაურმა ქართველებმა დედაენა დღემდე იციან. ყოველი მათგანის ოცნება მუდამ იყო „დედა სამშობლოში“, ანუ საქართველოში, დაბრუნება. 1972 წელს რამდენიმე ფერეიდნულ ქართულ ოჯახს დიდი ხნის ნატვრა აუხდა და მაშინდელი მთავრობის ძალისხმევით ისტორიულ სამშობლოში დაბრუნდა. მაშინ ისინი გურჯაანის რაიონის სოფელ ჩუმლაყში დაასახლეს. დღესაც ფერეიდნელი ქართველების დიდი ნატვრაა დაუბრუნდნენ საქართველოს. თავიანთ შვილებს ისინი სამშობლოს (საქართველოს) სიყვარულით ზრდიან, ფერეიდანში კი ახარებენ ვაზს, როგორც საქართველოს სიმბოლოს (ისიც უნდა ითქვას, რომ მუსულმანები ღვინოს არ ეტანებიან, ამდენად, ვაზის კულტურა მათთვის რამდენადმე უცხოა).**

ბ) ტექსტის კითხვა – (10 წუთი). მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს თავიდან ბოლომდე, გზადაგზა კლასის დახმარებით ხსნის გაუგებარ სიტყვებსა და გამოთქმებს:

სპარსეთი – ირანი

მოწადინებული – მონდომებული

სპარსეთთან შეესისხლხორცებიანა – სპარსელებად ექცია

ოსმალები – თურქეთი

ფერეიდანი – ირანის ერთ-ერთი მხარე.

მოსწავლეები ვარჯიშობენ ტექსტის კითხვაში. გამოიყენება **ჩუმი** კითხვაც: თავიდან ბოლომდე წაიკითხონ ტექსტი ჩუმად და მოძებნონ ის სიტყვები, რომელთა მნიშვნელობაც არ ესმით. ასეთი სიტყვები შეიძლება იყოს: **დაემონებინა – დაემორჩილებინა, თავგანწირვით – თავდაუზოგავად, თავდადებით (აქ შეიძლება გამოვიყენოთ პერიფრაზიც), მბრძანებელი – აქ: მეფე, შაჰი; ურიცხვი ჯარი – მრავალრიცხოვანი ჯარი, დაქანცული – დაღლილი, უწინდებურად – ძველებურად, ბინადრობენ – სახლობენ, ცხოვრობენ...** სასურველია, გაუგებარი სიტყვებისა და გამოთქმების ახსნა კლასის საერთო ძალებით, მოსწავლეთა აქტიური მონაწილეობით.

გ) წაკითხულის გააზრება – (5 წუთი). გაირკვევა, ვინ არის ნაწარმოების ავტორი (ი. გოგებაშვილი), როდის მოხდა ნაწარმოებში აღწერილი ამბავი (მე-17 საუკუნეში), რა არის ამ ნაწარმოებში მთავარი (კახელების გადასახლება ფერეიდანში). აქვე სრულდება ტესტური დავალებები. სწორი პასუხებია: 1ა, 2ბ.

დ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – (5-6 წუთი). ახლად შესწავლილი სიტყვების გამოყენებით მოსწავლეები ზეპირად ადგენენ წინადადებებს. აქვე ვარჯიშობენ გეოგრაფიული სახელებიდან სადაურობის აღმნიშვნელი სახელების მიღებაზე (ტერმინის მიწოდების გარეშე):

ფერეიდანი – ფერეიდნელი
ქართლი – ქართლელი
კახეთი – კახელი
იმერეთი – იმერელი
გურია – გურული
რაჭა – რაჭველი
სამეგრელო – მეგრელი
სვანეთი – სვანი
აჭარა – აჭარელი
საქართველო – ქართველი

ე) სინონიმებზე მუშაობა – (5 წუთი). „რვეული“, დავალება 6. ისრით დააკავშირე შინაარსით მსგავსი სიტყვები, პასუხები:

ცხოვრობს – ბინადრობს
დაღლილი – დაქანცული
თავდაუზოგავად – თავგანწირვით
მონდომებული – მოწადინებული
მრავალრიცხოვანი – ურიცხვი

ვ) გაკვეთილის შეჯამება – (3 წუთი). მოსწავლეები აჯამებენ რა გაიგეს ამ გაკვეთილზე: ქართველები ირანშიც ცხოვრობენ, ისინი მე-17 საუკუნეში გადაასახლა შაჰ-აბასმა, მათ დღემდე ახსოვთ ქართული ენა...).

ზ) შეფასება – (3 წუთი)

საშინაო დავალება – „პატარა საქართველო სპარსეთში“, დავალება №1 (წერილობით უპასუხონ კითხვებს). (2 წუთი).

II ბაკვეთილი

ა) ტექსტის კითხვა (10-12 წუთი) – მოსწავლეები ვარჯიშობენ ხმამაღალ კითხვაში. ყურადღება მახვილდება სწორ, შეგნებულ, სწრაფ და გამომეტყველებით კითხვის მხარეებზე. შემდეგ მასწავლებელი მოსწავლეებს აძლევს ინდივიდუალურ დავალებას: ტექსტი დაყოფილია ნაწილებად, წაიკითხეთ ჩუმად და თითოეულ მონაკვეთს დაუსვით კითხვა, ეს კითხვები ჩამოწერეთ თანმიმდევრობით („რვეული“, დავალება №3). სავარაუდო კითხვები:

1. რა სურდა შაჰ-აბასს?
2. რა გადაწყვიტა სპარსეთის მბრძანებელმა?
3. სად გადაასახლა მან კახელები?
4. ვინ არიან ფერეიდნელი ქართველები?

ბ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა:

მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ მასწავლებლის დამხმარე კითხვების საშუალებით,:

- როდის იყო ბრძოლა სპარსელებსა და კახელებს შორის?
- რა სურდა სპარსეთის შაჰს?
- როგორ იბრძოდნენ კახელები?
- ვინ ეხმარებოდა მათ?
- რა გადაწყვიტა შაჰმა?
- რატომ დამარცხდნენ კახელები?
- რა ქნა სპარსეთის შაჰმა?
- სად დაასახლა მან დატყვევებული ქართველები?
- ვინ არიან ფერეიდნელი ქართველები?..
- შემდეგ კი - გაბმული თხრობით.

გ) წაკითხულის გააზრება (5 წუთი):

- ქართველების რა თვისება ჩანს ამ ნაწარმოებში?
- საქართველოს რომელი კუთხეებია აქ ნახსენები?
- რა იყო კახელების დამარცხების ერთ-ერთი მიზეზი?
- ტექსტის ბოლოს მოცემულია ანდაზა. თქვენი აზრით, შეესაბამება თუ არა იგი ამ ნაწარმოებს? თქვენ რომელ ანდაზას გახსენებთ ეს ნაწარმოები? რატომ?..

დ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა (5 წუთი) – „რვეული“, დავალება №5, ჩასვი გამოტოვებული სიტყვები (მოსწავლეები სათანადო ლექსიკურ ერთეულს ეძებენ ტექსტში და სვამენ შესაბამის ადგილას. პასუხები: **დამდეგს, დაემონებინა, თავგანწირვით, ურიცხვი, დაატყვევა, ბინადრობს.**

ე) ორთოგრაფიაში ვარჯიში (5 წუთი) – დაიმახსოვრე, როგორ იწერება:
თავგანწირვით,
თავდაუზოგავად,
მრავალრიცხოვანი.

ამ სიტყვების გამოყენებით შედგება წინადადებები და დაიწერება დაფაზე.

ვ) ტექსტის კონსტრუირება (5 წუთი) – რვეული, დავალება №4 (პასუხები: 2, 4, 1, 3, 5).

ზ) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5-6 წუთი).

თ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – „პატარა საქართველო სპარსეთში“, დასაწერად: „რვეული“, დავალება №2.

შედეგების კოდი: III3, III4, III6, III7, III9, III10.

გაკვეთილების მასალა

მასალა: „თვრამეტი ძმა“ (ინგოლოური თქმულება, ჩაიწერა ალ. ჩხენკელმა); სიტყვა, წინადადება, ტექსტი (2 სთ.)

მიზნები

- ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- ტექსტის კონსტრუირება
- სიტყვათა დაჯგუფება შინაარსობრივი თვალსაზრისით
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- კითხვის სტრატეგიების დაუფლება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- აჯამებს საგანმანათლებლო ინფორმაციას და აკეთებს დასკვნებს
- ასაბუთებს თავის აზრს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- იყენებს კითხვის მარტივ სტრატეგიებს (ტექსტის დაყოფა ცალკეულ ნაწილებად, მათთვის კითხვების დასმა, შინაარსის გადმოსცემა ამ კითხვების დახმარებით)
- წერს

1. ტექსტის ანალიზი

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებლის შესავალი საუბარი

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – საინგილო, მხარე ფეოდალური ხანის საქართველოში, მდებარეობდა კახეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილში, ამჟამად მდებარეობს აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე. მოიცავს ბელაქანის, ზაქათაღის, კახის რაიონებს. ტერმინი „საინგილო“ XIX საუკუნეში დამკვიდრდა. უფრო ადრე კი საისტორიო წყაროები მას მოიხსენიებდნენ „კამბეჩოვანის“ სახელწოდებით. ადრინდელ საუკუნეებში ძველი ქართლის პროვინციის – პერეთის – შემადგენლობაში იყო. XVI–XVII საუკუნეებში მტრის განუწყვეტელი შემოსევების გამო განადგურდა ადგილობრივი მოსახლეობა, მათ ადგილზე დასახლდნენ ლეკები, ამავე დროს, ადგილი ჰქონდა ადგილობრივი ქართველების დაემკვიდრებასა და გამუსულმანებას. დროთა განმავლობაში ეს კუთხე მოსწყდა კახეთს. კახელი მეფეების ცდას – გაეთავისუფლებინათ რეგიონი ჩამოსახლებული ტომებისაგან, არავითარი შედეგი არ მოჰყოლია. 1803 წლიდან ეს კუთხე რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში შევიდა, ხოლო 1921 წელს კი – აზერბაიჯანის.

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი – გაირკვევა ნაწარმოებში ასახული მოქმედების დრო (*ძველად, დიდი ხნის წინათ, ზუსტი თარიღი მითითებული არ არის*); ადგილი (*აზერბაიჯანი, საქართველო*); პერსონაჟები (*ხალხის ფანტაზიით შექმნილი 18 ძმა*). მასწავლებელი პარალელს ავლებს რეალობასთან, გაირკვევა, ტექსტში გადმოცემული ამბებიდან რა შეიძლება შეეფერებოდეს სიმართლეს (*საინგილო დღეს მართლაც აზერბაიჯანის ტერიტორიაზეა, ამ მხარეს ყოველთვის უამრავი მტერი ჰყავდა, ინგილოები ქართველები არიან, რომელთაც დღევანდლამდე შემოინახეს ქართული ენა და ქართული ტრადიციები, მათ დღესაც უდიდესი სიყვარული აკავშირებთ დანარჩენ ქართველებთან*); რა არ შეეფერება სინამდვილეს (*„მეორე ჰერეთი“, ანუ საქართველო, საინგილოდან გამოქცეულ ძმებს არ აუშენებიათ, იგი მანამდეც არსებობდა*). მასწავლებლის მითითებით მოსწავლეები კითხვებს უსვამენ ტექსტში მონიშნულ მონაკვეთებს, რომლებიც აღნიშნულია ციფრებით; ამ კითხვებზე პასუხებით ჯერ ზეპირად, შემდეგ კი წერილობით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს (*„რეეული“, დავალებები №1, №4*). ტექსტის გააზრებისა და მიღებული ინფორმაციის შესაჯამებლად სრულდება სავარჯიშოები (*„რეეული“, შეამოწმე შენი თავი – პასუხები: 1 ა), 2 გ), დავალებები №2 და №3*).

1. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – **ახლად შესწავლილი ლექსიკური ერთეულებით წინადადებების შედგენა**, ანდაზის (*„ძმა ძმისთვისაო, შავი დღისთვისაო“*) ანალიზი.

ბ) სინონიმებზე მუშაობა – (*„რეეული“, დავალება №6*).

გ) ტექსტის კონსტრუირება (*„რეეული“, დავალება №5, პასუხები: 3, 1, 4, 5, 6, 2*).

დ) სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება (*„სახელმძღვანელო“, გვ. 15, მოცემული სიტყვებისათვის კითხვების დასმა*).

შედეგების კოდი: III.2, III.4, III.6, III.7, III.10.

გაკვეთილების მასალა

მასალა: შოთა ნიშნიანიძის „ვაჟის სიმფონია“, ქართული ანბანი. (2 სთ)

მიზნები

- პოეტური ტექსტის აღქმა
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის დაუფლება
- ლიტერატურულ ჟანრებზე დაკვირვება
- ქართული ანბანის გაცნობა, ასოთა რიგი და მათი სრული სახელწოდებანი
- ანბანით სარგებლობა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- ვარჯიშობს გამომეტყველებით კითხვაში
- წერს
- მუშაობს წყვილებში, ჯგუფურად, ინდივიდუალურად
- ეცნობა ქართულ ანბანს და ასოთა სრულ სახელწოდებებს
- პრაქტიკულად იყენებს ამ ცოდნას

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – „გონებრივი იერიშის რუკის“ შევსება (საქართველო და მისი კუთხეები);

ბ) ტექსტის კითხვა, გამომეტყველებითსა და ჩუმ კითხვაში ვარჯიში;

გ) ტექსტის სათაურის დაკავშირება ტექსტის შინაარსთან (ტერმინ „სიმფონიის“ მნიშვნელობა მოსწავლეებმა უკვე უნდა იცოდნენ ხელოვნების გაკვეთილებიდან, მასწავლებელი ერთხელ კიდევ ხსნის და აზუსტებს ამ სიტყვის მნიშვნელობას, გაირკვევა, რას ნიშნავს ამ შემთხვევაში „სიმფონია“, რატომ არის დაკავშირებული იგი ვაზთან).

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – საქართველო ისტორიულად ვაზისა და ღვინის ქვეყნად ითვლება, ჩვენში ვაზის კულტურა უძველესია, საქართველოში ვაზის 500-მდე ჯიშია გავრცელებული. იქნებ სწორედ ამიტომაც ადარებდა ნოდარ დუმბაძე ვაზს საქართველოს და წერდა: „იქნებ ვაზია სამშობლო! აბა დააკვირდით! თუ დაბლარია, დახოქილმა უნდა დაკრიფო, თუ მაღლარია – ცაში ხელებ-აპყრობილმა. ორთავე საოცრად ჰგავს ლოცვას. ლოცვა კი ისე არაფერს არ უხდება, როგორც სამშობლოს!“ (აქ შეიძლება გავიხსენოთ ვაზის ჯვარიც, რომლითაც მოინათლა ქართველი ხალხი).

დ) ლექსის ანალიზი – მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება: რას ადარებს პოეტი საქართველოს ცალკულ კუთხეებს. ლექსის გააზრებისა და მიღებული ინფორმაციის შესაჯამებლად სრულდება სამუშაოები „რვეულში“ (ტესტი, პასუხი გ. დავალება №1); ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – „რვეული“, დავალება №2.

2. ენობრივ მასალზე დაკვირვება

ა) ქართული ანბანი და ასოთა სრული სახელწოდებანი – „რვეული“, დავალებები №3, №4.

შედეგების კოდი: III.2, III.4, III.5, III.6.

გაკვეთილის: „როგორ გაიყვეს ძმებმა ქონება“ (აფხაზური თქმულება), სიტყვა – სულიერი საგნის ადმინისტრირება – დაგეგმვას (2 სთ) მოლიანად მასწავლებელს ვანდობთ.

„წაიკითხე თვითონ“ – საკითხავი ლიტერატურა „წიგნის სამყარო“, II თემა – „ჩვენი დედაისტორია“.

გაკვეთილების მასალა

მასალა: „ვაზი და გლეხკაცი“ (ლეონარდო და ვინჩის მიხედვით),
სიტყვის სემანტიკა (2 სთ)

მიზნები

- კითხვის სტრატეგიების დაუფლება
- აზროვნებისა და მეტყველების განვითარება
- შინაარსის წერილობით გადმოსცემაზე მუშაობა
- ტექსტის კონსტრუირება
- სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და ანალიზებს ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს როგორც თხრობით, ისე წერილობით
- მუშაობს ინდივიდუალურად და წყვილებში
- აღადგენს დეფორმირებულ ტექსტს
- ეუფლება კითხვის სტრატეგიებს
- აჯგუფებს სიტყვებს სემანტიკური ჯგუფების მიხედვით, უსვამს მათ კითხვებს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მოსწავლეები იხსენებენ იმ ინფორმაციას, რაც წინა გაკვეთილებზე მიიღეს ვაზის კულტურის შესახებ; ასახელებენ ვაზის ჯიშებს, საუბრობენ მის მოვლა-პატრონობაზე. მასწავლებელი აწვდის დამატებით ინფორმაციასაც.

ბ) მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტს ჯერ ხმამაღლა, შემდეგ ჩუმად; ეძებენ უცხო ლექსიკურ ერთეულებს და კონტექსტის მიხედვით ხსნიან მათ. მასწავლებლის მითითებით ტექსტის თითოეულ მონაკვეთს (რომლებიც წიგნში სპეციალური ნუმერაციით არის აღნიშნული), უსვამენ კითხვებს (წყვილებში მუშაობა, „რვეული“, დავალება №1), ამ კითხვების საშუალებით ჯერ ზეპირად, შემდეგ კი წერილობით („რვეული“, დავალება №2) გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს.

ტექსტის ანალიზისა და დასკვნების გამოტანის მიზნით სრულდება ტესტები (პასუხები: 1 ბ, 2 ვ).

გ) მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა – დავალება №3 (წერილობითი თხზულება ძირითადი სიტყვების გამოყენებით).

დ) ტექსტის კონსტრუირება („რვეული“, დავალება №4. პასუხები: 4, 1, 3, 5, 2).

ე) შეჯამება – როდის დაუშვა გლეხმა შეცდომა (როცა გაზაფხულზე ვახს სარები აღარ დაუყენა).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – „რვეული“, დავალება №5 (პასუხები: გულკეთილი, გულმწყალე, გულჩვილი, გულმაგარი, გულთბილი, გულცივი...).

სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება – შეავსონ კროსვორდი ტექსტიდან ამოკრეფილი საგნის თვისების აღმნიშვნელი სიტყვებით და დაუსვან მათ სათანადო კითხვა. („რვეული“, დავალება №6, პასუხები: სურნელოვანი, გამძლე, ნაზი, ტკბილი).

შედეგების კოდი: III.2, III.3, III.4, III.8, III.9.

გაკვეთილების მასალა

მასალა: ნოდარ დუმბაძის „შემოდგომის სურათი“, არსებითი სახელი (2 სთ)

მიზნები

- პოეტური ტექსტის აღქმა
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის დაუფლება
- მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება
- წაკითხულის დაკავშირება ილუსტრაციასთან, ლიტერატურულ და ფერწერულ ნაწარმოებებს შორის პარალელების გავლება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ერთსა და იმავე თემაზე შექმნილ ლიტერატურულსა და ფერწერულ ნაწარმოებებს, ავლებს პარალელებს მათ შორის
- აფასებს მხატვრის მიერ შექმნილ ილუსტრაციას
- წაკითხული ნაწარმოების მიხედვით თავადაც ქმნის ილუსტრაციას
- წერს
- მუშაობს ინდივიდუალურად და წყვილებში

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – ტექსტის წაკითხვამდე მოსწავლე აკვირდება სახელმძღვანელოში მოთავსებულ ფიროსმანის სურათს „როველი“, აანალიზებს წელიწადის რომელი დროა მასზე ასახული, ასაბუთებს თავის აზრს, აფიქსირებს, რისი გადმოცემა სურდა მხატვარს, რამდენად შეძლო მან ეს, იხსენებს ანალოგიურ თემაზე შექმნილ ლიტერატურულ თუ ფერწერულ ნაწარმოებებს (აქვე მოსწავლეებელმა შეიძლება დამატებითი ინფორმაცია მიაწოდოს ნიკო ფიროსმანის შესახებ).

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – ნიკო ფიროსმანაშვილი (ფიროსმანი), 1862-1918 წლები; სპეციალური სამხატვრო განათლება არ მიუღია, თავს აფარებდა თბილისელ ვაჭრებსა და მედუქნეებს, მათი შეკვეთით ქმნიდა ნახატებს, მთელი ცხოვრება ვერ დააღწია თავი გაჭირვებას, გარდაიცვალა მარტოობაში ისე, რომ სიცოცხლეში აღიარება არ ღირსებოდა. მისი საფლავი უცნობია. ფიროსმანის შემოქმედების მიმართ ინტერესი განსაკუთრებით გაიზარდა XXსაუკუნის 50-იანი წლებიდან. ამჟამად მისი ნახატები ინახება ხელოვნების მუზეუმებში, აგრეთვე – კერძო კოლექციებში. მისი შემოქმედებისათვის განსაკუთრებით დამახასიათებელია სოფლის თემატიკა, სწორედ ამისი ერთ-ერთი ნიმუშია წარმოდგენილი ნახატი „როველი“. იგი ჩვეულებრივ მუშაობაზე ხატავდა, მის სურათებზე ადვილი შესამჩნევია, რომ ავტორს სპეციალური განათლება არ მიუღია. მხატვრის სურათებში უპირველესად გამოხატულია მისი შინაგანი სიმართლე, უშუალოება, ხასიათი. სამართლიანად მიაჩნიათ, რომ

ფიროსმანი ეროვნულ ნიადაგზე აღმოცენებული მხატვარია. ამჟამად მისი სახელი ცნობილია საქართველოს ფარგლებს გარეთაც და საერთაშორისო ექსპერტების დიდი მოწონებით სარგებლობს. მის მშობლიურ სოფელ მირზაანში გახსნილია მხატვრის სახლ-მუზეუმი.

ბ) ტექსტის კითხვა – მოსწავლეები გამომეტყველებით კითხულობენ ლექსს, აკავშირებენ სათაურს მის შინაარსთან, მსჯელობენ, რა განწყობით არის იგი დაწერილი, აკვირდებიან მხატვრულ სახეებს: „ეს ქარვით პირამდე ნავსები გოდრები“, „ეს გიშრით პირამდე ნავსები ურმები“, „მტევნები... ცრემლს ღვრიან წუწუნით“, „ჭურები გმინავენ, ქმინავენ, თვრებიან“... წერილობით ასრულებენ „რვეულში“ მოცემულ №1 და №2 დავალებებს (ახალი ლექსიკური ერთეულების პრაქტიკული გამოყენება, კითხვებზე პასუხი); ადარებენ ერთმანეთს ლექსსა და სურათს, შეაქვთ გარკვეული კორექტივები.*

გ) დარგობრივი ტექსტის შედგენა – „რვეული“, დავალება №3 (წელიწადის დროის აღწერა).

დ) ტექსტის კონსტრუირება – „რვეული“, დავალება №4 (პასუხები: 3, 1, 5, 2, 4).

2. ენობრივ მასალაზე მუშაობა

არსებითი სახელი – მოსწავლეები ჯერ აკვირდებიან სურათზე გამოსახულ საგნებს და აჯგუფებენ სულიერი და უსულო საგნების სახელებს, შემდეგ ლექსიდან ამოიკითხავენ ასეთ სიტყვებს (გოდორი, ურემი, ღვინო, ფუტკარი, ბიჭები, ჯამები, ჭურები, საწნახელი), უსვამენ მათ სათანადო კითხვებს და განმარტავენ, რომელი მათგანი აღნიშნავს უსულო საგანს, სულიერს, რომელია მათში ადამიანის აღმნიშვნელი სახელები. აქვე ეძლევა არსებითი სახელის განმარტება.

ამ ცოდნის გამოყენებით სრულდება „რვეულში“ დავალებები: №5 (პასუხები: ქარვა, სურათი, ღვინო, ცრემლი, საწნახელი, გიშერი) და №6 (სულიერი და უსულო არსებითი სახელების დაჯგუფება).

შედეგების კოდი: III.2, III.3, III.4, III.7, III.8, III.9.

* სასურველია, მასწავლებელმა ეს მასალა დაუკავშიროს სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების გაკვეთილს და მოსწავლეებს შესთავაზოს თემატური ხატვა „როველი“.

გაკვეთილების მასალა

ლიდია მეგრელიძის „შემოდგომა ჩემს სოფელში“, არსებითი სახელი (3 სთ)

მიზნები

- შემოდგომაზე ადამიანის შრომა-საქმიანობის გაცნობა
- საგნის (მოვლენის) აღწერა
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- ხელოვნების სხვადასხვა დარგის (ლიტერატურის, ფერწერის, მუსიკის) ინტეგრირებული აღქმა

აქტივობები

- მოსწავლე აღწერს შემოდგომის შრომა-საქმიანობას
- კითხულობს
- ყოფს ტექსტს ნაწილებად და ასათაურებს
- წერს
- გადმოსცემს ტექსტის შინაარსს
- აკავშირებს ერთმანეთთან ლიტერატურულ, ფერწერულ და მუსიკალურ ნაწარმოებებს, ავლებს მათ შორის პარალელებს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მოსწავლეები იხსენებენ შემოდგომის შრომა-საქმიანობას, მასწავლებელი აწვდის დამატებით ინფორმაციასაც ამ თემის შესახებ; აღწერენ შემოდგომის სურათს სოფლად (იხსენებენ ნანახს, წაკითხულს, მოსმენილს), აქვე აკვირდებიან სახელმძღვანელოს 25-ე გვერდზე მოთავსებულ **ე. ახვლედიანის** ნახატს „იმერეთი“, მსჯელობენ წელიწადის რომელი დროის გადმოსცემა სურდა მხატვარს, როგორ შეძლო ეს (*ფერებით...*).

2. ტექსტის კითხვა და ანალიზი – მოსწავლეები ტექსტს კითხულობენ თავიდან ბოლომდე, გზადაგზა იხსენებენ გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები, ასახელებენ ნაწარმოებში ასახულ წელიწადის დროს (**შემოდგომა**), **ადგილს** (**საქართველოს, კერძოდ, დასავლეთ საქართველოს, ერთ-ერთი სოფელი** – მინიშნებები: ავტორის **ლექსიკა**

– ოდა, ჭყინტი სიმინდი..., **სიმღერები** – „დეღი-ოდელა“, „რაშო-რერა“...), *მოვლენებს* (ადამიანის **შრომა-საქმიანობა სოფლად**: სიმინდის ტეხა, ხილის კრეფა, როველი, საზამთროდ შეშის მომარაგება...).

გ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – ახლად შესწავლილი ლექსიკური ერთეულების გამოყენებით წინადადებების შედგენა, წინადადებებში ახლად შესწავლილი ლექსიკური ერთეულების ჩასმა („რვეული“, დავალება №1); არსებითი სახელების სათვის სათანადო ზმნებისა და („რვეული“, დავალება №2) ზედსართავი სახელების (დავალება №6) შერჩევა.

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხითა და გაბმული თხრობით.

ე) ჩუმი კითხვა (ტექსტის დაყოფა ნაწილებად და თითოეული ნაწილისათვის სათაურის შერჩევა („რვეული“, დავალება №2).

ვ) გამომეტყველებით კითხვაში ვარჯიში.

ზ) ტექსტის გააზრება – ტესტური დავალება (სწორი პასუხია გ), მოთხრობის მიხედვით წერილობითი თხზულების შედგენა („რვეული“, დავალება 3).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ტექსტში არსებითი სახელების მოძებნა და მათთვის კითხვების დასმა, მათი დაჯგუფება სულიერთა და უსულთა მიხედვით („რვეული“, დავალება 5).

ეპითეტებზე დაკვირვება – დავალება №6.

შედეგების კოდი: III, III2, III4, III7, III9.

მასალის: **ქეთევან ჭილაშვილის „ერთი – შენ, ერთი – მე“** დაგეგმვას მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ (2 სთ).

გაკვეთილების მასალა

ედუარდ სეტონ თომპსონი, „რატომ კარგავენ წივწივები წელიწადში ერთხელ გონებას“, არსებითი სახელი (3 სთ)

მიზნები

- საუბარი გადამფრენსა და ჩვენში მოზამთრე ფრინველებზე
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- გაბმული მეტყველების უნარ-ჩვევების ფორმირება, ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- სიტყვათა დაჯგუფება ენობრივ-გრამატიკული ნიშნების მიხედვით

აქტივობები

- მოსწავლე ეცნობა ჩვენში მოზამთრე ფრინველებს
- კითხულობს ტექსტს
- ყოფს მას ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებს
- გადმოსცემს ტექსტის შინაარსს
- წერს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ეუფლება ახალ ლექსიკურ ერთეულებს, მეტყველებაში პრაქტიკულად იყენებს მათ
- აჯგუფებს არსებით სახელებს რიცხვის მიხედვით

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება: მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად და თითოეულ ჯგუფს აძლევს დავალებას – გაიხსენონ რა იციან გადამფრენი და ჩვენში მოზამთრე ფრინველების შესახებ (*ჯგუფური მუშაობა*).

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – ჩვენში მოზამთრე ფრინველების რიცხვს განეკუთვნება წივწივა, ბელურასნაირთა ოჯახის წარმომადგენელი; ტანად მომცროსა, სიგრძე 12-12 სმ, მასა – 7-25 გრ. ბინადრობს ტყეებში, ბაღებში, პარკებსა და ბუჩქნარებში. გავრცელებულია ევროპაში, აზიაში, აფრიკაში, ამერიკაში. საქართველოში გვხვდება დიდი წივწივასა და ულვამა წივწივას სახეობები. შეტანილია „წითელ წიგნში“.

ბ) ტექსტის სანიმუშო კითხვა, ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური ანალიზი;

გ) ჩუმი კითხვა, ტექსტის დაყოფა ცალკეულ ნაწილებად დ მათთვის სათაურების შერჩევა – დავალება №4 (საორიენტაციო დასათაურება: *ზამთრის მოახლოება; უდარდელი წიგწივები; ზამთარი ტყეში; წიგწივები გაზაფხულის მოლოდინში; წიგწივები გვიან შემოდგომაზე...*);

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხით, გეგმის მიხედვით (რვეული, დავალება №1, დავალება №4);

ე) ტექსტის გააზრება (რვეული, ტესტური დავალებები, პასუხები: 1ბ, 2ა, დავალება №2);

ვ) წერილობითი თხზულება „ზამთრის მოახლოება“ (რვეული, დავალება №3).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) რთული სიტყვების მართლწერა (სახელმძღვანელო, დაიმასსოვრეთ როგორ იწერება, გვ. 9).

ბ) სინონიმებზე მუშაობა (რვეული, დავალება №5, პასუხები: ფრთოსანი – ფრინველი, ყოჩაღი – მხნე, იცინოდა – ხარხარებდა, ჭიკჭიკი – ჟღურტული).

გ) არსებითი სახელების დაჯგუფება სულიერთა და უსულოთა მიხედვით (რვეული, დავალება №6).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III6, III7, III9, III10.

„წაიკითხე თვითონ“ – „ჩამოყვითლდა, გაიცრიცა ბაღი...“ (საკითხავი ლიტერატურა „წიგნის სამყარო“, III თემა).

გაკვეთილების მასალა

„ძმობი“ (ქართული ხალხური ზღაპარი), არსებითი სახელი (სულიერთა და უსულოთა, ვინ და რა ჯგუფის), მათი დაჯგუფება (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- პურეულის შესახებ მარტივი საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიწოდება და შეჯამება
- მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა
- არსებითი სახელების დაჯგუფება

აქტივობები

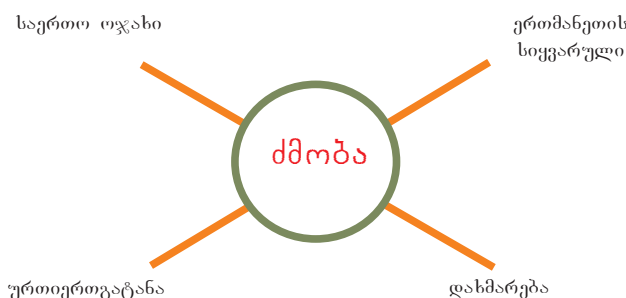
- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- ყოფს ნაწარმოებს ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებს მას
- გადმოსცემს მის შინაარსს კითხვებზე პასუხითა და გაბმული თხრობით
- თხზავს მარტივ დარგობრივ ტექსტს
- აკვირდება არსებითი სახელის შინაარსობრივ ჯგუფებს და აჯგუფებს მათ
- ეუფლება რთული სიტყვების მართლწერას (პრაქტიკულად)
- მუშაობს გუნდურად, ჯგუფურად, წყვილებში, ინდივიდუალურად

I გაკვეთილი

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება (7-8 წუთი) – მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად და თითოეულ ჯგუფს აძლევს დავალებას: **I ჯგუფი** – როგორ ესმით სიტყვა „ძმობის“ მნიშვნელობა, **II ჯგუფი** – გაიხსენონ ანდაზები ძმობაზე, **III ჯგუფი** – გაიხსენონ ამ თემაზე წაკითხული ლიტერატურული ნაწარმოებები (ჯგუფური მუშაობა).

პასუხების მოსმენის შემდეგ მთელი კლასი ავსებს „გონებრივი იერიშის“ რუკას:

ბ) ტექსტის კითხვა (10 წუთი) – ტექსტს ხმამაღლა, პაუზებით კითხულობს მასწავლებელი (I პაუზა: ადგა და სოფლის ბოლოს დასახლდა..., II პაუზა: არც უფროსი ძმა ცხოვრობდა უკეთესად..., III პაუზა: უფროსმა ძმამ იფიქრა..., IV პაუზა: შინ რომ დაბრუნდა..., V პაუზა: უფროს ძმასაც ეფიქრა...). კითხვის პროცესში მოსწავლეთა მონაწილეობით და მასწავლებლის (აგრეთვე „სიტყვის საღაროს“) დახმარებით აიხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები:

რის ვაი-ვაგლახით – დიდი გაჭირვებით

უღელი ხარი – წყვილი (ორი) ხარი

სარჩო – საზრდო, საკვები

ძნა – მოძიკილი თავთავის კონა

კალო – სწორი ადგილი, სადაც პურეულს ღეწავენ

განზრახვა – სურვილი...

გ) ტექსტის ჩუმი კითხვა (5 წუთი) – მასწავლებელი კლასს ავალებს ჩუმიად, თვალთ ვაიკითხონ ტექსტი. მოძებნონ ადგილი, სადაც აღწერილია: 1) ცოლ-ქმრის სიღარიბე; 2) ძმების გაყოფა; 3) უმცროსი ძმის გაჭირვება; 4) უფროსი ძმის ცხოვრება; 5) გვალვიანი წელიწადი; 6) უმცროსი ძმის მოქმედება; 7) უფროსი ძმის საქციელი; 8) ძმების საუბარი...

დ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა (5 წუთი) – ახლად შესწავლილი ლექსიკური ერთეულებით მოსწავლეები ადგენენ წინადადებებს, იყენებენ ამ ლექსიკურ ერთეულებს კონტექსტში (რვეული, დავალება №1).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) რთული სიტყვების მართლწერა (სახელმძღვანელო, გვ. 3), ამ სიტყვების გამოყენებით წინადადებების შედგენა და დაფაზე წერა (5 წუთი).

ბ) ტექსტში იმ არსებითი სახელების მოძებნა, რომელთაც დაესმის კითხვა ვინ? ამ არსებითი სახელების გამოყენებით კროსვორდის შევსება (რვეული, დავალება №6, პასუხები: ვაჟი, დედა, ქმარი, ძმა, ცოლი, კაცი, ძნა, შვილი (5 წუთი).

გ) სიტყვის ფორმასა და შინაარსზე დაკვირვება – ძმა – ძნა. მოიფიქრონ ისეთი სიტყვები, სადაც ერთი ასოს შეცვლით სიტყვის შინაარსიც იცვლება (თმა – ხმა – ძმა, კალო – კილო, კაცი – კარი, შვილი – შველი... (3 წუთი).

3. შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

მოსწავლეები აჯამებენ, რა გაიგეს ახალი ამ გაკვეთილზე (შეისწავლეს ახალი ლექსიკური ერთეულები, დაეუფლნენ ზოგიერთი სიტყვის მართლწერას...), მასწავლებელი კლასთან ერთად აფასებს რამდენიმე მოსწავლეს. შეფასებისას ითვალისწინებს შემდეგ პარამეტრებს: პრაქტიკული მუშაობა (ორგანიზებულობა, შემოქმედებითობა,

მასალის ფლობა) – 40%, **მსჯელობა კლასში** (აქტიურობა, პარტნიორთან და ჯგუფთან მუშაობა, კითხვებზე ადეკვატური პასუხების გაცემა) – 35%, **პრეზენტაცია** (საკუთარი აზრის დასაბუთება, კორექტულობა) – 25%.

4. საშინაო დავალება (2 წუთი) – „ძმები“ (კითხვით), ტექსტიდან არსებითი სახელების ამოწერა და დაჯგუფება: **ვინ?** და **რა?** კითხვების მიხედვით (რვეული, დავალება №5).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III7.

II ბაკვეთილი

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვა (7-8 წუთი) – მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტს, გამოიყენება კითხვის ყველა სახე. მოსწავლეების დახმარებით ყოფენ ტექსტს ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებენ მათ (სავარაუდო სათაურები: **დარიბი ცოლ-ქმარი, ძმების გაყოფა, ძმების გაჭირვება, უფროსი ძმის განზრახვა, ძმების შეხვედრა...**).

ბ) შინაარსის გადმოსცემა (8-10 წუთი) – მოსწავლეების დამხმარე კითხვების საშუალებით ჯერ ზეპირად, შემდეგ კი წერილობით (რვეული, დავალება №3) გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს:

- როგორ ცხოვრობდა ცოლ-ქმარი?
- რატომ გაიყარნენ ძმები?
- როგორ ცხოვრობდა უმცროსი ძმა? უფროსი ძმა?
- რამდენი ძნა მოუვიდა უმცროს ძმას? უფროსს?
- რა გადაწყვიტა უფროსმა ძმამ?
- რამ გააკვირვა იგი?
- სად შეხვდნენ ძმები ერთმანეთს?..

მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ ნაწილ-ნაწილ, შემდეგ კი – გაბმული თხრობით.

გ) ტექსტის ანალიზი: (5-7 წუთი)

– თქვენი აზრით, რომელ ძმას უფრო უჭირდა? – დაასაბუთეთ თქვენი აზრი.
– ძმების რა თვისებები ჩანს ამ ზღაპარში?
– როგორ ფიქრობთ, რაზე საუბრობდნენ ძმები გათენებამდე? რატომ ფიქრობთ ასე?

– გაიხსენეთ წინა გაკვეთილებზე შესწავლილი აფხაზური ზღაპარი „როგორ გაიყვეს ძმებმა ქონება“. რა საერთოს ხედავთ მათ შორის? რა განსხვავებაა მათ შორის? რომელი ძმის მოქმედებაა თქვენთვის მისაღები? რატომ? თუ შეცვლილით რამეს ამ ზღაპარში?

2. მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა (10 წუთი)

– რა არის თავთავი? ძნა? კალო? როდის იღებენ პურს? რა წაგიკითხავთ (გსმენიათ, გინახავთ) პურის მოყვანის შესახებ?

– რომელი მარცვლეული გამოიყენება ძირითადად პურისათვის?

ჯერ ზეპირად, შემდეგ წერილობით იქმნება მარტივი დარგობრივი ტექსტი „როგორ მოჰყავთ პური“ (რვეული, დავალება №4).

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის: ხორბალი ერთ-ერთი ძირითადი სასურსათო კულტურაა. მარცვლეულის მსოფლიო წარმოებაში ხორბალზე 27%-ზე მეტი მოდის. მისი გადამამუშავების შედეგად იღებენ ფქვილს, ბურღულსა და სხვა პროდუქტებს. მარცვლის ნარჩენი ძვირფასი საკვებია მეცხოველეობაში. ხორბალს უყვარს ზომიერი სითბო, არ უყვარს ნესტი, ხშირი წვიმები მას ალპობს და აფუჭებს. სწორედ ეს არის ძირითადი მიზეზი იმისა, რომ ის დასავლეთ საქართველოში ნაკლებად ხარობს. სამაგიეროდ ხორბლის უხვი მოსავალია აღმოსავლეთ საქართველოში. იგი სხვადასხვა დროს მწიფს: დაბლობ ადგილებში – ივლისში, მაღლობ ადგილებში – აგვისტოში. დამწიფებულ ყანას მკიან ან ცველავენ, ლეწავენ, ანიავენ. ხორბალს ძველად ორმოებში ან ბედლებში ინახავდნენ, ბზეს საბძელში ყრიდნენ.

საქართველოში ხორბლის 150-ზე მეტი ჯიშია.

3. შეჯამება: (5-7 წუთი)

რა ვიცოდით ზურის მოყვანის შესახებ	რა გავიგეთ	რის გაგება გვინტერესებს

4. შეფასება – 3 წუთი

5. საშინაო დავალება (2 წუთი): „ძმები“ (თხრობითი), გააგრძელონ ზღაპარი (რვეული, დავალება №3)

შედევების კოდი: III2, III3, III4, III6, III7, III9.

გაკვეთილების მასალა

„მიწას ჰატრონი უნდა“ (ქართული ხალხური ზღაპარი) არსებითი სახელის რიცხვი (3 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- ლიტერატურული პერსონაჟების მარტივად დახასიათება
- ტექსტის დასათაურება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- არსებითი სახელების დაჯგუფება რიცხვის მიხედვით

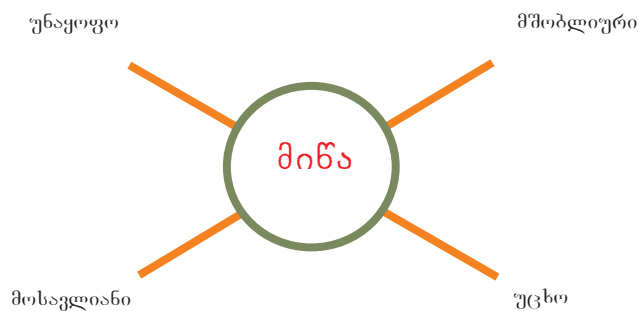
აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს ტექსტს
- ყოფს მას ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- ახასიათებს ლიტერატურულ პერსონაჟებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- პრაქტიკულად იყენებს ახლად შესწავლილ ლექსიკურ ერთეულებს
- წერს
- ვარჯიშობს მართლწარმოთქმასა და მართლწერაში
- აჯგუფებს არსებით სახელებს რიცხვის მიხედვით.

I გაკვეთილი

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება (5 წუთი) – მოსწავლეთა მიერ დაფაზე ივსება „გონებრივი იერიშის“ რუკა:

გაირკვევა, რასთან ასოცირდება „მშობლიური მიწა“, „უცხო მიწა“.

მასწავლებელი აქვე კლასს აცნობს შესწავლილი ზღაპრის სათაურს („მიწას პატრონი უნდა“) და სთხოვს გამოთქვან ვარაუდი ტექსტის შესაძლო შინაარსის შესახებ.

ბ) ტექსტის კითხვა (10-12 წუთი) – ტექსტს კითხულობენ პაუზებით (**I პაუზა:** „წამოეზარდნენ ვაჟები...“, **II პაუზა –** „გავიდა საკმაო დრო“..., **III პაუზა –** „მიწის გაყიდვაზე ვერ დაითანხმა“..., **IV პაუზა –** „ბავშვებმა უთხრეს“...). თითოეული პაუზის შემდეგ მასწავლებელი მოსწავლეებს აძლევს შესაძლებლობას, გამოთქვან საკუთარი ვარაუდი ტექსტში მოვლენათა შემდგომი განვითარების შესახებ. პაუზებით კითხვის პროცესში აიხსნება უცნობი სიტყვები და გამოთქმები:

ბარაქა – აქ: სიმდიდრე, დოვლათი

აიხირეს – მტკიცედ გადაწყვიტეს, აიჩემეს, დაიჟინეს

მიწის ჩიჩქნა – აქ: მიწის დამუშავება

ნალოლიაები – კარგად მოვლილი

ჩალის ფასად – ძალიან იაფად

ჭირნახული – მოსაავალი

გული უკვდებოდა – ძალიან წუხდა

მასწავლებელი კლასს აძლევს დავალებას – წაიკითხონ ტექსტი ჩუმად და მოძებნონ, დარჩა თუ არა მასში მათთვის გაუგებარი სიტყვა ან გამოთქმა.

აქვე შეიძლება მივცეთ ასეთი დავალებები: **ა) მოცემულ სიტყვებს ტექსტიდან შეურჩიონ შინაარსით მსგავსი სიტყვები:**

სიმდიდრე – (ბარაქა)

დადარდიანდა – (დანადვლიანდა)

მოხუცდა – (დაბერდა)

უშველეს – (დაეხმარნენ)

ბ) მოძებნონ ტექსტში სიტყვები, რომლებიც ორი სიტყვის შეერთებით არის მიღებული (სახლ-კარი, ბაღ-ვენახი, ხარ-კამეჩი, გლეხკაცი) (7-8 წუთი).

დ) გამოკრებითი კითხვა (7-8 წუთი) – მოსწავლეები ტექსტს კითხულობენ ნაწილ-ნაწილ, გაგრძელებით. გამოიყენება გამოკრებითი კითხვაც;

მოძებნეთ და წაიკითხეთ ტექსტში ის ადგილი, სადაც აღწერილია:

ა) გლეხკაცის შრომისმოყვარეობა; ბ) ვაჟების გადაწყვეტილება; გ) მამის დარიგება; დ) ოჯახის გაჭირვება; ე) მეზობლების დახმარება; ვ) შვილების დაბრუნება...

ე) ცოდნის შეფასება და შეჯამება (5 წუთი).

ვ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – ტექსტი კითხვით; მონიშნონ ტექსტში ის ადგილი, რომელიც, მათი აზრით, არსებითია; დასაწერად – კითხვებზე პასუხი (რვეული, დავალება №3).

შედეგების კოდი: III2, III3, III7, III9.

II ბაკვეთილი

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვა (10 წუთი) – მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტს. გამოიყენება კითხვის ყველა სახე. ყურადღება მახვილდება სწორი, შეგნებული, სწრაფი და გამომეტყველებითი კითხვის მხარეებზე. ტარდება ჩუმი კითხვაც.

ჩუმი კითხვა ამჯერად გამოიყენება ტექსტის ცალკეული ნაწილების დასათაურებისათვის. ტექსტი წინასწარ დაყოფილია ნაწილებად, მოსწავლეებს ევალებათ, თითოეულ ნაწილს შეურჩიონ სათაური და ჩამოწერონ თანმიმდევრობით (რვეული, დავალება №4, სავარაუდო სათაურები: 1. გამრჯე გლეხკაცი; 2. ვაჟების სურვილი; 3. მამის რჩევა; 4. მამის გაჭირვება; 5. მეზობლების დახმარება; 6. ვაჟების დაბრუნება).

ბ) ცოდნის პრეზენტაცია (3 წუთი) – რამდენიმე მოსწავლე ხმამაღლა კითხულობს რვეულში თავის მიერ ჩამოწერილ სათაურებს; მოსწავლეთა საერთო ძალებით შეჯერდება და შეფასდება ეს პასუხები).

გ) შინაარსის გადმოცემა (7-8 წუთი) – მოსწავლეები თანმიმდევრობით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ მოსწავლეების დამხმარე კითხვების საშუალებით (როგორ ცხოვრობდა გლეხკაცი? აღწერეთ მისი ოჯახი. – რა გადაწყვიტეს შვილებმა? – რა ურჩია მათ მშობელმა? – რატომ უკვდებოდა მამას გული? – როგორ დაეხმარნენ მათ მეზობლები? – როგორ მოიქცა გახარებული გლეხკაცი? – ვინ იყვნენ ჭიშკართან მდგომი მათხოვრები? – რის შერცხვათ შვილებს?...), შემდეგ კი – წინასწარ შედგენილი გეგმის მიხედვით.

გ) ტექსტის ანალიზი (7-8 წუთი)

– მოხუცის რა თვისებები ჩანს ამ ნაწარმოებში? დაასაბუთეთ თქვენი აზრი ტექსტით (მოხუცი შრომისმოყვარეა – მისი გარჯის წყალობით ოჯახი შეძლებულად ცხოვრობდა; მას ძალიან უყვარს თავისი მარჩენალი მიწა – შვილებს ურჩევს, ოჯახიდან არ წავიდნენ და მიწას მოუარონ; ყველაზე დიდი გაჭირვების დროსაც კი არ გაყიდა მიწა; გლეხკაცს მეზობლებში კარგი სახელი აქვს – მას მეზობლები ეხმარებიან მიწის დამუშავებაში; მოხუცი მეზობლებს პატივს სცემს – გულუხვად უმასპინძლებდა მათ; მამას ძალიან უყვარს თავისი შვილები – დანაშაული აპატიო და თვალზე ცრემლიც მოადგა...).

– შვილების რა თვისებებს ვეცნობით ამ ზღაპარში? (მათ მშობლიური მიწა არ უყვართ; ჰგონიათ, რომ უცხოეთში ადვილად გამდიდრდებიან, მუშაობა ეზარებათ, შეუძლიათ დანაშაულის მონანიება და პატიების თხოვნა...).

დ) წაკითხულის გააზრება (5 წუთი) – წყვილებში სრულდება დავალება №2 (რა მომეწონა, რა არ მომეწონა), პრეზენტაციისას მოსწავლეები ასაბუთებენ თავიანთ აზრს, უსმენენ პარტნიორის პასუხებს და აფასებენ...

2) ცოდნის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი).

3) საშინაო დავალება – „მიწას პატრონი უნდა“, დასაწერად – დავალება №3 (კითხვებზე პასუხი). (2 წუთი).

შედგების კოდი: III2, III4, III5, III6.

III ბაკვეთილი

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) შინაარსის გადმოცემა და ანალიზი – (10-12 წუთი)

მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ლოგიკური თანმიმდევრობით; ასახელებენ ტექსტიდან იმ მონაკვეთს, რომელიც, მათი აზრით, ყველაზე არსებითია; უსვამენ ერთმანეთს კითხვებს წაკითხულის ირგვლივ; იხსენებენ სათანადო ანდაზებს (დედის წინ მორბენალ კვიცს ან მგელი შესჭამს ან მგელზე უარესიო; ძაღლი შინ არ ვარგოდა და სანადიროდ გარბოდაო; ურჩი მიუშვი ნებასა, თვით შეეყრება სნებასა; რაც მოვივა, დავითაო, ყველა შენი თავითაო...), ავლებენ პარაფრაზებს ადრე წაკითხულთან, მოსმენილთან, ნანახთან; ასახელებენ კონკრეტულ მაგალითებს; აკეთებენ დასკვნებს და ასაბუთებენ თავის აზრს...

ბ) ტექსტის გააზრება (5-6 წუთი) – თქვენი აზრით, როგორ მოიქცეოდნენ ძმები ამის შემდეგ? (გააკეთე დასკვნა). მოსწავლეები სახელმძღვანელოში შეთავაზებული ვარიანტებიდან ირჩევენ ერთ-ერთს და ასაბუთებენ თავის აზრს. თუ არც ერთი ვარიანტი არ აკმაყოფილებთ, გთავაზობენ საკუთარ ვერსიას (ოღონდ აუცილებლად დასაბუთებულს).

ამავე მიზნით სრულდება „რვეულში“ მოთავსებული ტესტური დავალებაც (სწორი პასუხია ა).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში ვარჯიში (7-8 წუთი), სახელმძღვანელო, გვ. 5) – მოსწავლეები აკვირდებიან აქ მოცემულ ორთოგრაფებს, მათი გამოყენებით ადგენენ წინადადებებს და წერენ დაფაზე; ეძებენ ტექსტში სიტყვებს, რომელთა მართლწერა და მართლწარმოთქმა ერთმანეთს არ ემთხვევა.

ბ) არსებითი სახელის რიცხვი (10-12 წუთი) – განაგრძეთ: შვილი – შვილები, ძმა – ..., გლეხი – ..., ბავშვი – ..., თვალი – ...

კეთდება დასკვნა – არსებითი სახელი შეიძლება იყოს ერთი ან მრავალი. არსებითი სახელი მხოლოდ ერთი საგანს გამოხატავს, მრავლობითშია – თუ ერთზე მეტ საგანს აღნიშნავს. ყურადღებას ვამახვილებთ ტერმინებზე, რომელიც დაიწერება დაფაზეც. ამ ცოდნის გამოყენებით სრულდება „რვეულში“ დავალება №5, ასევე მასწავლებლის მითითებით მოსწავლეები ტექსტში ეძებენ არსებით სახელებს და აჯგუფებენ რიცხვის მიხედვით (მხ. რ. – გლეხკაცი, ცოლი, სახლი, ბაღი, ვენახი, მიწა. – მრ. რ. – ვაჟები, შვილები, ბიჭები, მეზობლები...).

3. ცოდნის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

4. საშინაო დავალება – „მიწას პატრონი უნდა“, არსებითი სახელის რიცხვი – რვეული, დავალება №6.

შედეგების კოდი: III5, III6, III7, III10.

გაკვეთილების მასალა

ნოდარ შამანაძის „საუბარი ძამასთან“, არსებითი სახელის რიცხვი (2 სთ)

მიზნები

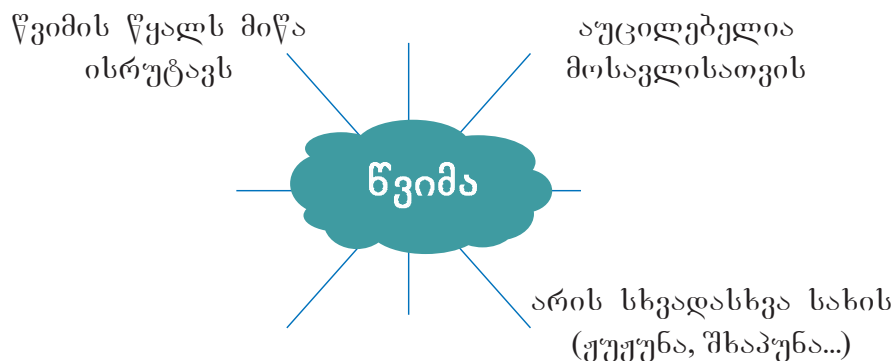
- პოეტური ტექსტის აღქმა
- ბუნებაში წყლის მიმოქცევაზე დაკვირვება
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა
- სიტყვათა დაჯგუფება ენობრივ-გრამატიკული ნიშნების მიხედვით

აქტივობები

- მოსწავლე გამომეტყველებით კითხულობს ტექსტს
- თხზავს მარტივ დარგობრივ ტექსტს
- წერს
- ეუფლება და მეტყველებაში პრაქტიკულად იყენებს ახალ ლექსიკურ ერთეულებს
- მუშაობს ინდივიდუალურად, გუნდურად, წყვილებში

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად და აძლევს დავალებას: გაიხსენონ ყველაფერი, რაც წვიმის შესახებ იციან (*ჯგუფებში მუშაობა*), შემდეგ მთელი კლასის აქტიური მონაწილეობით ივსება „გონებრივი იერიშის“ რუკა:

ბ) ტექსტის სანიმუშო კითხვა, გამომეტყველებით კითხვაში ვარჯიში.

გ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური ანალიზი, წინადადებების შედგენა ახლად შესწავლილი ლექსიკური ერთეულებით...

დ) ტექსტის ანალიზი:

– როგორ ჩნდება ღრუბელი? წვიმა? რა მნიშვნელობა აქვს წვიმას კარგი მოსავლისათვის?... როგორ არის აღწერილი ლექსში პურის მოყვანა? (მოძებნეთ და წაიკითხეთ ტექსტიდან სათანადო ადგილები).

ე) ტექსტის კონსტრუირება (რეეული, დავალება №1, პასუხები: 2, 4, 3, 1, 5).

ვ) მარტივი დარგობრივი ტექსტის შეთხზვა (რეეული, დავალება №2, „წყლის მოგზაურობა“).

ზ) ცოდნის შეჯამება – რა ვიცოდით წვიმის შესახებ, რა გავიგეთ, რის გაგება გვინტერესებს (წყვილებში მუშაობა, რეეული, დავალება №3).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) დიალოგის გაფორმებისათვის საჭირო ენობრივ-გრამატიკულ ნიშნებზე დაკვირვება (ლექსში საუბარი ორ პიროვნებას – მამასა და შვილს – შორის მიმდინარეობს, შვილი სვამს კითხვებს, მამა პასუხობს).

ბ) ლექსიდან არსებითი სახელების ამოწერა და დაჯგუფება რიცხვის მიხედვით (რეეული, დავალება №4. პასუხები: მხ.რ. – გუბე, ღრუბელი, წვიმა, პური, ჯეჯილი, ძმა, ფეხი..., მრ. რ. – ღრუბლები, ყანები).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III7, III8, III9, III10

გაკვეთილების მასალა

ჭაბუა ამირჯიხის „ჭორიკანა კაჭკაჭი“, სიტყვის სემანტიკა (3 სთ)

მიზნები

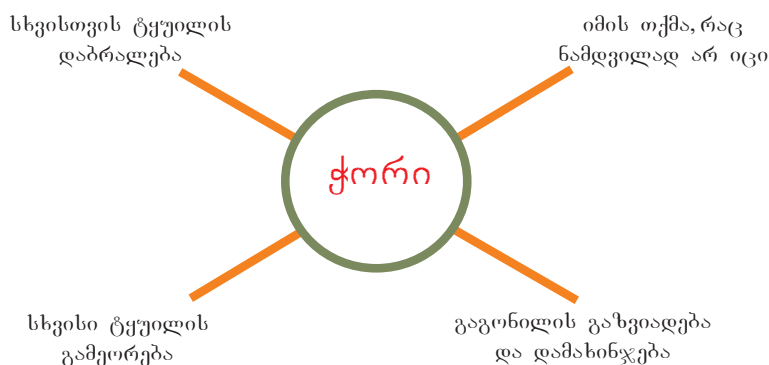
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის გამომუშავება
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- მცირე ზომის ტექსტის დამოუკიდებლად წერა
- ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაზე ვარჯიში
- სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ვარჯიშობს ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში
- წერს
- მუშაობს ინდივიდუალურად, წყვილებში, გუნდურად

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი დაფაზე წერს ორ სიტყვას: **ჭორი**, **ჭორიკანა**. ავალებს კლასს, განმარტონ ამ სიტყვების მნიშვნელობა. ივსება „გონებრივი იერიშის“ რუკა:

ჭორიკანა – ადამიანი, რომელსაც ჭორის თქმა სჩვევია.

ბ) ტექსტის კითხვა პაუზებით (I პაუზა. მედამ თქვა ..., II პაუზა – ვირმა თქვა..., III პაუზა – გუგულმა თქვა..., IV პაუზა – კანონები გულდასმით წაიკითხა და გამოაცხადა...);

გ) ჩუმი კითხვა და ტექსტის ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური ანალიზი;

დ) გამომეტყველებითი კითხვა;

ე) ნაწარმოების პერსონაჟების მარტივად დახასიათება;

ვ) ტექსტის გააზრება და საკუთარი აზრის დასაბუთება (რვეული, დავალება №2 – წყვილებში მუშაობა);

ზ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხითა და გაბმული თხრობით (რვეული, დავალება №1);

თ) მარტივი მცირე ზომის თხზულების „მეფის განაჩენი“ (რვეული, დავალება №3) წერა.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) რთული სიტყვების მართლწერა (სახელმძღვანელო, გვ. 44).

ბ) სიტყვის მრავალმნიშვნელობაზე დაკვირვება: უკუდოდ დარჩა, უკუდოდ ტყუილი (სახელმძღვანელო, გვ. 44);

გ) სინონიმებზე მუშაობა (რვეული, დავალება №5 – პასუხები: შეპყრობილი – დატყვევებული, ქარაფშუტა – თავქარიანი, ყურადღებით – გულდასმით, დამაბრალა – ცილი დამწამა, დაიჯერებენ – დარწმუნდებიან);

ე) სიტყვის „თავი“ გამოყენებით ახალ-ახალი ლექსიკური ერთეულების მიღება (რვეული, დავალება №4, – პასუხები: თავქარიანი, თავცარიელი, თავმომწონე, თავგანწირული, თავდადებული, თავჩადუნული...);

შედეგების კოდი: III1, III2, III3, III4, III5, III9, III10.

გაკვეთილების მასალა

ოტია იოსელიანის „ზღარბი და ჟირაფი“, სასვენი ნიშნები (წერტილი, კითხვის ნიშანი, მახილის ნიშანი) (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- პუნქტუაციური და ინტონაციური ჩვევების დაუფლება
- ორთოგრაფიული და ორთოეპიული ჩვევების გამომუშავება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ზღაპარს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს, მარტივად ახასიათებს ლიტერატურულ პერსონაჟებს
- ეუფლება ახალ ლექსიკურ ერთეულებს და მეტყველებაში იყენებს მათ
- ვარჯიშობს ორთოეპია-ორთოგრაფიაში, ინტონაციაში და პუნქტუაციაში
- წერს
- იყენებს ტექსტის ჩასწორების მარტივ ხერხებს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მოსწავლეები იხსენებენ ზღარბსა და ჟირაფს, მარტივად აღწერენ მათ, საუბრობენ მათი ცხოვრების წესზე, თავისებურებებზე (ეს დავალება შეიძლება შესრულდეს ჯგუფურად).

ბ) ტექსტის სანიმუშო კითხვა;

გ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური ანალიზი. ახალი ლექსიკური ერთეულების პრაქტიკულად გამოყენება მეტყველებაში (რვეული, დავალება №1, პასუხები: ა) ღელი, ბ) ბუბით, გ) აცახცახებული, დ) ხიფათის).

დ) ტექსტის ჩუმი კითხვა (ტექსტის დაყოფა ნაწილებად და თითოეული ნაწილისათვის სათაურის შერჩევა. საორიენტაციო სათაურები: ზღარბისა და ჟირაფის შეხვედრა, ზღარბის გაოცება, ჟირაფის დაცინვა, ვეფხვის გამოჩენა, ჟირაფის მადლიერება);

ე) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა გაბმული თხრობით, კითხვებზე პასუხით (რვეული, დავალება №3).

ვ) ტექსტის გააზრება, ლიტერატურული პერსონაჟების მარტივად დახასიათება და საკუთარი აზრის დასაბუთება, წყვილებში მუშაობა (რვეული, დავალება №2).

ზ) როლებად კითხვა (*ავტორი, ჟირაფი, ზღარბი*).

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) ტექსტის სხვადასხვა პირში (I, III) თხრობა (სახელმძღვანელო, გვ. 47).

ბ) ორთოგრაფიაზე მუშაობა (სახელმძღვანელო, გვ. 1; რვეული, დავალება №5. ამ სავარჯიშოში დაშვებულია ორთოგრაფიული შეცდომები, შემდეგ სიტყვებში: *ცნობისმოყვარე, შემფოთლა, სხვადასხვა, თვითონ*);

გ) ინტონაციასა და პუნქტუაციაში ვარჯიში (რვეული, დავალება №4). სასვენი ნიშნების დასმის შემდეგ ტექსტი ასეთ სახეს მიიღებს: „ეკლიან ზღარბს ძალზე გაუკვირდა გრძელკისერა ჟირაფის დანახვა.

– შენ ვინა ხარ?

– მე ჟირაფი ვარ. შენ კი რა სულიერი ხარ? ეს რა ბუბგი წამოგიხურავს?

– მე ზღარბი ვარ და ჩემი ეკლებით ვეფხვის დაკოჭლებაც კი შემიძლია!“;

დ) სინონიმებზე მუშაობა (რვეული, დავალება №6, პასუხები: *მუდო – თხუნელა, აკანკალებული – აცახცახებული, საშიშროება – ხიფათი, გაკვირვებული – გაოცებული, სულდგმული – სულიერი*).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III5, III10, III11.

გაკვეთილების მასალა

დონალდ ბისექტის „ჩაწაწინა ჰინგვინი“, მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვები (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- გაბმულ მეტყველებაზე მუშაობა
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- დამატებითი ინფორმაციის მიღება ცოცხალ სამყაროზე
- სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება
- დამოუკიდებელი კითხვისთვის ინტერესის აღძვრა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- ყოფს ტექსტს ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- წერს მცირე ზომის ტექსტს, გამოთქვამს თავის აზრს
- აჯამებს საგანმანათლებლო ინფორმაციას
- დამოუკიდებლად მოიძიებს დამატებით საკითხავ მასალას და ახდენს თავისი ცოდნის პრეზენტაციას

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება: მასწავლებელი კლასს აწვდის მარტივ საგანმანათლებლო ინფორმაციას პინგვინების შესახებ.

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – პინგვინის ზომა მერყეობს 40 სმ-დან 115 სმ-მდე, მასა – 1 კგ-დან 46 კგ-მდე. წყალში ავითარებს სიჩქარეს 5-10 კმ/სთ-დან 36 კმ/სთ-მდე. ყვინთავს 200 მ სიღრმეში და ძლებს იქ 20 წუთამდე. პინგვინების უმრავლესობა ცხოვრობს ყინულოვან ოკეანეში (ანტარქტიდა). იკვებებიან თევზებით, კიბორჩხალებით, შავ-თეთრი შეფერილობისაზ (ზურგი – შავი, გულ-მუცელი – თეთრი). იგი ფრინველის მსგავსად მრავლდება კვერცხით (დედა პინგვინი ჩვეულებრივ 1 კვერცხს დებს), დაფარულია ბუმბულით, აქვს ფრთები; თევზის მსგავსად ცურავს წყალში, უყვარს სიღრმე; აგებულებით ძუძუმწოვრებს ჰგავს.

სამეფო პინგვინი ზომით ყველაზე დიდია (სიგრძე – 1,30 მ, მასა – 50 კგ), ცურავს ძალზე სწრაფად და ყვინთავს ღრმად (500 მ), ძლებს წყლის სიღრმეში 20 წთ. კვერცხსა და ახალშობილზეც დედალ-მამალი პინგვინები თანაბრად ზრუნავენ, 5 კვირის ასაკიდან ახალშობილი მიდის ე.წ. „საბავშვო ბაღში“, სადაც ასეულობით პატარა პინგვინზე მოზრდილები ზრუნავენ. მშობლები თავიანთ ნაშიერს უამრავ პინგვინებში სცნობენ და მხოლოდ მათ კვებავენ.

ბ) ტექსტის კითხვა პაუზებით (I პაუზა – „დედა პინგვინმა... თვალს არ დაუჯერა“; II პაუზა – „გაი, გაი, მედიტინება!...“; III პაუზა – „ბუმ უთხრა“...);

გ) ტექსტის ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური ანალიზი;

დ) ჩუმი კითხვა, ტექსტის ნაწილებად დაყოფა და დასათაურება (სავარაუდო სათაურები: *პრინციის დაბადება, დედა პინგვინის გაოცება, დათუნის დახმარება, სტუმრად ბუსთან – რვეული, დაგალება №2*).

ე) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა გეგმის მიხედვით და კითხვებზე პასუხით, რვეული, დაგალება №2);

ვ) ტექსტის გააზრება: ნაწარმოების გმირების (*დედა პინგვინი, პრინცი, დათუნია, ბუ*) მარტივი დახასიათება; მათი საქციელის შეფასება;

ზ) მარტივი წერილობითი თხზულება „დათვის დახმარება“ (რვეული, დაგალება №3);

თ) საგანმანათლებლო ინფორმაციის შეჯამება (*რა ვიცოდი, რა გავიგე, რის გაგება მაინტერესებს, რვეული, დაგალება №4*).

ი) პინგვინების შესახებ ინფორმაციის დამოუკიდებლად მოძიება და ცოდნის პრეზენტაცია.

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) სინონიმებზე მუშაობა (სახელმძღვანელო, გვ. 50), *პრინციის* ქართული შესატყვისებია: *უფლისწული, მეფისწული*).

ბ) მოქმედების აღმნიშვნელ სიტყვებზე დაკვირვება (სახელმძღვანელო, გვ. 50; რვეული, დაგალებები: №5 და №6).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III5, III6, III9, III10.

„წაიკითხე თვითონ“ – „ტყის ზღაპრები“ (საკითხავი ლიტერატურა „წიგნის სამყარო“, IV თემა).

გაკვეთილების მასალა

ვლადიმერ ასლამაზიშვილი „მოკლე გზა“ მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვები, მათი კითხვები (3 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- ქუჩაში მოძრაობის წესების მარტივად გაცნობა
- მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა („ქუჩაში მოძრაობის წესები“)
- საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება და დასაბუთება
- ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში ვარჯიში
- სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- ეცნობა ქუჩაში მოძრაობის წესებს
- ქმნის მარტივ დარგობრივ ტექსტს
- ვარჯიშობს ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში
- მუშაობს წყვილებში, გუნდურად
- აკვირდება მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვების ფორმაცვალებას

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება: სიტყვები – შინ, გზიდან, მიდი, შორი, მოიარე, მშვიდობით – დააღაგონ ისე, რომ მიიღონ ანდაზა („შორი გზიდან მოიარე, შინ მშვიდობით მიდი“). ადგენენ პატარა მოთხრობას ამ ანდაზის მიხედვით. მუშაობა შეიძლება ჩატარდეს წყვილებში, ჯგუფურად, ინდივიდუალურად.

ბ) ტექსტის კითხვა პაუზებით (I პაუზა: *ჩვენ წინ პოლიციელი აისვენა...*, II პაუზა – *აპატიეთ, აღარ იზამენ*).

გ) ტექსტის ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური ანალიზი

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხითა და გაბმული თხრობით III პირში (რვეული, დავალება №1).

ე) ნაწარმოების პერსონაჟების მარტივად დახასიათება

ვ) ქუნაში მოძრაობის წესების განსენება, პარალელის გავლება ლიტერატურულ ნაწარმოებსა და რეალობას შორის, მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა (რვეული. დავალება №2, №3).

ზ) ტექსტის გააზრება და საკუთარი აზრის დასაბუთება (სახელმძღვანელო, გვ. 54).

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) სიტყვის ორთოგრაფიაზე ვარჯიში (სახელმძღვანელო, გვ. 54, რვეული, დავალება №4).

ბ) სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება (რვეული, დავალება №5)

გ) მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვის ფორმაცვალებაზე დაკვირვება (რვეული, დავალება №6).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III5, III7, III8, III10, III11.

გაკვეთილების მასალა

ქეთევან ჭილაშვილის „ფურცლები“; სიტყვის სემანტიკა, ფრაზეოლოგიზმები (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- ლიტერატურული პერსონაჟის მარტივად დახასიათება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- რთული სიტყვების მართლწერა
- სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება

აქტივობები

- მოსწავლე ანდაზის მიხედვით ადგენს ზეპირ თხზულებას
- კითხულობს და აანალიზებს ლიტ. ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- აგრძელებს ლიტ. ნაწარმოებს
- წერს
- აკვირდება სიტყვის სემანტიკას
- ვარჯიშობს რთული სიტყვების მართლწერაში
- აჯგუფებს სიტყვებს ფორმისა და შინაარსის მიხედვით

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება: სიტყვებს – მოგივა, თავითაო, შენი, სულ, დავითაო – ალაგებენ ისე, რომ მიიღონ ანდაზა („რაც მოგივა დავითაო, ყველა შენი თავითაო“). ამ ანდაზის მიხედვით ზეპირად ადგენენ თხზულებას (ეს სამუშაო შეიძლება შესრულდეს ინდივიდუალურად, წყვილებში, ჯგუფურად).

ბ) ტექსტის კითხვა (ხმამაღალი, ჩუმი);

გ) ტექსტის ანალიზი: ვინ არის ამ მოთხრობის მთავარი გმირი? (სანდრო), სად ხდება მოქმედება? (კლასში, გაკვეთილზე), პერსონაჟის რა თვისებები ჩანს ამ ნაწარმოებში? (დაუდევრობა, სიცრუე, თავის მოწონების სურვილი, სიზარმაცე...), რის თქმა სურს მწერალს მკითხველისათვის? (ტყუილი არ დაიმალება...). გაირკვევა, რამდენად

შეესაბამება მათ მიერ „აღდგენილი“ ანდაზა ამ მოთხრობას, სხვა რომელი ანდაზა გაახსენდათ ამ მოთხრობის კითხვისას...

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხითა და გაბმული თხრობით;

ე) ტექსტის გააზრება (რვეული, „შემოწმე შენი თავი“, 1ა, 2ა).

ვ) წერილობითი თხზულება (რვეული, დავალებები №2, №3).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება (სახელმძღვანელო, გვ. 56. პასუხები: *ბატონი ფეხური ჰქვია ძალზე უსუფთაო და უღამაზო ნაწერს, ჩაწიკწიკებული მისი ანტონიმია და ნიშნავს ძალზე ღამაზ და სუფთა ნაწერს*);

ბ) ფრაზეოლოგიზმებზე დაკვირვება (სახელმძღვანელო, გვ. 56. პასუხები: *თვალში მოუვიდა – მოეწონა, თვალი გააპარა – გაიხედა, თვალი გადაავლო – გადახედა*).

გ) არსებითი სახელების დაჯგუფება რიცხვის მიხედვით (რვეული, დავალება №4);

დ) კროსფორდი (რვეული, დავალება №5, პასუხები: *მერხი, თავი, საშლელი, ფურცელი, კალამი, სტრიქონი*).

ე) რთული სიტყვების მართლწერა (სახელმძღვანელო, გვ. 56).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III5, III7, III9, III10.

გაკვეთილების მასალა

ჰ. მოისწრაფიშვილის „სიკეთე“ სინონიმები, ანტონიმები (3 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის სტრატეგიების დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- საკომუნიკაციო ტექსტის შეთხზვა
- რთული სიტყვების მართლწერა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტ. ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- სწერს წერილს ნაწარმოების პერსონაჟს
- ვარჯიშობს რთული სიტყვების მართლწერაზე
- აკვირდება მსგავსი (სინონიმები) და განსხვავებული (ანტონიმები) შინაარსის ფორმებს, მართებულად იყენებს მათ მეტყველებაში.

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება: პრობლემა „რა არის სიკეთე“ (ჯგუფური მუშაობა);

ბ) ტექსტის კითხვა (ხმამაღალი, ჩუმი)

გ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური ანალიზი

დ) ტექსტის ანალიზი: ლიტერატურული პერსონაჟი (კეთილი ქვეყნის მოქალაქე ბიჭუნა, ავტორი მას შეგნებულად არ არქმევს სახელს), მოქმედების ადგილი (ზღაპრული, გამოგონილი ქვეყანა, სახელად სიკეთე); რის თქმა სურს ავტორს მკითხველისთვის (ამქვეყნად ყველაზე დიდი ძალა, რომელიც ყველას აერთიანებს, სიკეთეა; ადამიანი მუდამ სიკეთეს უნდა ემსახურებოდეს); რამდენად შეეფერება მოთხრობას მოცემული ანდაზა...

ე) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხითა (რეჟული, დაფალება №1) და გაბმული თხრობით;

ვ) წერილობითი თხზულებები: „ბიჭუნას ოცნება“ (რვეული, დავალება №2) და „სიკეთე“ (დავალებები: №4, №5).

ზ) მარტივი საკომუნიკაციო ტექსტის შექმნა – წერილი ლიტერატურულ პერსონაჟს (რვეული, დავალება №3).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) რთული სიტყვების მართლწერა (სახელმძღვანელო, გვ. 58);

ბ) სინონიმებსა (რვეული, დავალება №6) და ანტონიმებზე (სახელმძღვანელო, გვ. 58) დაკვირვება;

გ) სხვადასხვა პირში თხრობა (გადმოცემით ტექსტის შინაარსი ისე, თითქოს მას ბიჭუნა გვიყვება).

შედეგების კოდი: III1, III2, III4, III5, III8, III9.

ბოლო სასწავლო კვირის დაგეგმვას მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ. აქ გაკვეთილები შეიძლება რამდენადმე არატრადიციული ფორმით ჩატარდეს და ახალი წლისათვის მზადებას დაუკავშირდეს.

„წაიკითხე თვითონ“ – „მრავალ ახალ წელს...“ („წიგნის სამყარო“, V თემა).

გაკვეთილების მასალა

გვი მნელადის „თოვს“, სიტყვის სემანტიკა (2 სთ)

მიზნები

- პოეტური ტექსტის აღქმა
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის დაუფლება
- მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება (პრაქტიკულად)
- მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- ტექსტის ჩასწორების მარტივი ხერხების დაუფლება

აქტივობები

- მოსწავლე აღწერს ზამთრის პეიზაჟს
- ვარჯიშობს გამომეტყველებით კითხვაში
- აკვირდება პოეტური ტექსტის გამომსახველობით მხარეს
- ქმნის მარტივ დარგობრივ ტექსტს
- აკვირდება სიტყვის სემანტიკას
- წერს
- ეუფლება ტექსტის ჩასწორების მარტივ ხერხებს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად და თითოეულ ჯგუფს აძლევს დავალებას: შეადგინონ ზეპირი თხზულება თოვლიანი ზამთრის შესახებ.

ბ) ლექსის კითხვა და ანალიზი – მასწავლებელი სანიმუშოდ კითხულობს ტექსტს და მოსწავლეებსაც ავარჯიშებს. აკავშირებენ სათაურს წაკითხულთან, მოსწავლეთა მიერ აიხსნება ლექსში გამოყენებული უცნობი სიტყვა-გამოთქმები. მასწავლებელი ავალებს მოსწავლეებს – წაიკითხონ ლექსი ჩუმად და მოძებნონ, ხომ არ დარჩა მათთვის გაუგებარი რომელიმე სიტყვა ან გამოთქმა. გაირკვევა, რა განწყობით არის დაწერილი ლექსი, ტექსტის მიხედვით აღწერენ თოვლიან ზამთარს.

გ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა – ახლად ახსნილ სიტყვებს იყენებენ სათანადო კონტექსტში (რვეული, დავალება №1, პასუხები: სურო, ჩანჩქერი, საწინდე); აკვირდებიან ლექსში გამოყენებულ მხატვრულ სახეებს („ცა ფეხად ჩამოდის ძირს“;

„მადლიდან ჩანჩქერი იღვრება რძის“...), ცდილობენ ახსნან, რატომ გამოიყენა პოეტმა ეს სიტყვები, სხვაგვარად აზრის გადმოცემა როგორ დაუკარგავდა ლექსს გამომსახველობით მხარეს; ასევე აკვირდებიან იმ სიტყვებს, რომლებიც რამდენჯერმე მეორდება ლექსში („*თოვს, თოვს, თოვს*“; „*ქრის, ქრის, ქრის*“; „*ცრის, ცრის, ცრის*“) და არკვევენ, რა დანიშნულება აქვს ამჯერად სიტყვების გამეორებას (*ექსპრესიული მხარის გაძლიერება*).

დ) წერილობით თხზულებაზე მუშაობა – რვეული, დავალება №2.

ე) მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა – რვეული, დავალება №3.

ვ) ტექსტის კონსტრუირება – რვეული, დავალება №4, პასუხები: 2,5,3,1,4.

ზ) სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება – მოსწავლეები ლექსში ეძებენ მოქმედების აღმნიშვნელ სიტყვებს (*რა სიტყვებით არის გადმოცემული ბაბუას მოქმედება – აბოლებს, იქნევს; ბებიას მოქმედება – ართავს*), წერილობით სრულდება სავარჯიშო №6 (პასუხები: *თოვს, მოფრინდნენ, აბოლებს, რთავს, ქრის, იქნევს*).

თ) ტექსტის ჩასწორება – რვეული, დავალება №5 (შეცდომებია სიტყვებში: *ზიან-სხედან, აბოლეფს-აბოლებს, მთა ბარი-მთა-ბარი, დგავენ-დგამენ*).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III5, III6, III7, III11.

გაკვეთილების მასალა

იროდონ ევდოშვილის „უბედური ქორბუდა“, სიტყვის სემანტიკა (3 სთ)

მიზნები

- კითხვის ტექნიკის სრულყოფა
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება და დასაბუთება
- სხვადასხვა პირში თხრობა
- სიტყვათა დაჯგუფება სემანტიკურ-ექსპრესიული თვალსაზრისით
- ტექსტის კონსტრუირება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- აკეთებს დასკვნებს და ასაბუთებს თავის აზრს
- გადმოსცემს ტექსტის შინაარსს
- ყოფს ტექსტს ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებს
- იყენებს სიტყვას სათანადო კონტექსტში
- აღადგენს დეფორმირებულ ტექსტს
- წერს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასში სვამს შეკითხვას: როგორ ატარებენ ზამთარს გარეული ცხოველები? რომელ ცხოველებს უჭირთ ყველაზე მეტად ზამთრის გადატანა? (მოსაფიქრებლად ეძლევათ 3 წუთი).

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი – ტექსტის კითხვას იწყებს მასწავლებელი, კითხულობს პაუზებით: **I პაუზა** – „*მთაში აღარ გვედგომებოდა,*“ **II პაუზა** – „*დიდ-ხანს არ გავრძელდა ჩვენი ბედნიერება*“; **III პაუზა** – „*მე უკან მივდევდი*“. პაუზებით კითხვის პროცესში იხსნება ახალი სიტყვები და გამოთქმები (იხ. „სიტყვის საღარო“).

გაირკვევა ტექსტში ასახული მოქმედების ადგილი (მთა და ბარი), დრო (ზამთარი), პერსონაჟები (ირმები, ადამიანები), მათი ურთიერთდამოკიდებულება...

გ) ტექსტის ჩუმი კითხვა და გეგმის შედგენა – მასწავლებელი ავალებს კლასს, წაიკითხონ ტექსტი ჩუმად და თითოეულ მონაკვეთს შეურჩიონ სათაური (რვეული, დავალება №3, სავარაუდო პასუხები: თოვლიანი ზამთარი, ბარში ჩამოსვლა, ქორბუდას სიკვდილი, ირმის ტირილი).

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხითა (რვეული, დავალება №1) და გეგმის მიხედვით;

ე) წაკითხულის გააზრება – დაასაბუთეთ თქვენი აზრი (სახელმძღვანელო, გვ. 67), (რვეული, დავალება №2)

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) სხვადასხვა პირში თხრობა – გადმოეცით ტექსტის შინაარსი ისე, თითქოს მას ავტორი გვიყვება;

ბ) არსებითი სახელის რაობა – დაასახელოთ ტექსტიდან ორი მსგავსი მნიშვნელობის არსებითი სახელი (პასუხი: მეგობარი, ამხანაგი); კროსვორდის შევსება (რვეული, დავალება №5, პასუხები: მონადირე, მეგობარი, მტერი, ამხანაგი, ყვავი).

გ) კონტექსტისათვის მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვის შერჩევა – დავალება №6.

დ) ტექსტის კონსტრუირება – დავალება №6, პასუხები: 2,4,1,5,3.

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III4, III 5, III 6, III 7, III 9.

გაკვეთილების მასალა

ჯანი როდარის „რისთვის დაიბადა ადამიანი“;
სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება, ზმნა (2 სთ)

მიზნები

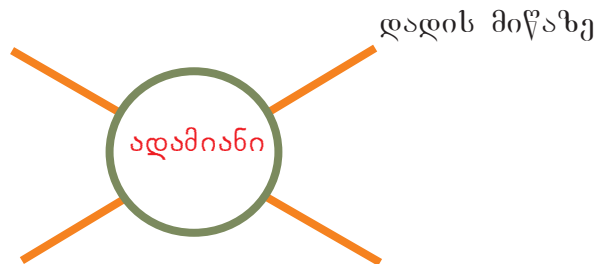
- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- სიტყვათა დაჯგუფება სემანტიკური ნიშნების მიხედვით
- ზმნის, როგორც მოქმედების აღმნიშვნელის სიტყვის, რაობის გააზრება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- აკეთებს დასკვნებს და ასაბუთებს მათ
- აჯგუფებს სიტყვებს სემანტიკური ნიშნების მიხედვით
- ეცნობა ზმნის, როგორც მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვის, რაობას
- წერს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – კლასის აქტიური მონაწილეობით ივსება „გონებრივი იერიშის“ რუკა (სად ცხოვრობს ადამიანი):

ბ) ტექსტის კითხვა – ტექსტს მოსწავლეები კითხულობენ პაუზებით, კეთდება ორი ან სამი პაუზა მასწავლებლის შეხედულებისამებრ; გამოიყენება კითხვის ყველა სახე (გამოკრებითი, გაგრძელებით, ხმამაღალი, ჩუმი);

გ) ტექსტის გააზრება:

- ადამიანის რა თვისებები ჩანს ამ ნაწარმოებში?
- რამდენჯერ შეასწორა ბრძენმა თავისი ნათქვამი?
- რატომ ასწორებდა ბრძენი თავის ნათქვამს?
- რატომ გაჩუმდა ბოლოს ბრძენი?
- ტექსტის ძირითადი აზრი რომელი სტრიქონით არის გადმოცემული?
- ეთანხმებით ამ აზრს? თქვენ რას დაუმატებდით ან რას შეცვლიდით ამ ნაწარმოებში?

– ხომ არ გაიხსენებდით ლიტერატურულ ნაწარმოებს (კინოფილმს), რომელშიაც ადამიანის შესაძლებლობებზეა საუბარი?

– თქვენი აზრით, რისთვის გაჩნდა ადამიანი? (ამას შეიძლება ჯგუფური მუშაობის სახეც მიეცეს).

სრულდება ტესტური დავალება (სწორი პასუხია ბ).

წერითი დავალებები: №1 და №2.

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა კითხვებზე პასუხითა და გაბმული თხრობით.

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. ზმნა – მოქმედების აღმნიშვნელი სიტყვა – მოსწავლეები აკვირდებიან წინადადებას: „**ადამიანი დადის, ცურავს, დაფრინავს, მოგზაურობს**“. მასწავლებლის მითითებით მასში ჯერ არსებით სახელს გამოყოფენ (**ადამიანი**), შემდეგ კი იმ სიტყვებს, რომლებითაც ადამიანის მოქმედება არის გამოხატული (**დადის, დაფრინავს, ცურავს, მოგზაურობს**); ასახელებენ, რა და რა მოქმედებების შესრულება შეუძლია მოსწავლეს, მასწავლებელს, ექიმს... ასახელებენ მოქმედების აღმნიშვნელ სხვა სიტყვებსაც, ეძლევათ დასკვნა – **საგნის მოქმედების აღმნიშვნელ სიტყვას ზმნა ეწოდება**. ასახელებენ ზმნებს ტექსტიდან, ეძებენ ორი ერთნაირი მნიშვნელობის ზმნას (**მოიფხანა, მოიქექა**), ავსებენ კროსვორდს (რვეული, დავალება №4, პასუხები: **გაემგზავრა, გამოიგონა, დაანება, დაიბადა**).

მოცემულ ზმნებს აჯგუფებენ კითხვების მიხედვით (რვეული, დავალება №3).

2. ორთოგრაფიაზე ვარჯიში – დავალება №5.

შედეგების კოდი : III 2, III 4, III 5, III 9, III 10, III 11.

გაკვეთილების მასალა

ალექსანდრე მიჩინაშვილის „ჯერ მტერი, მერე მოკეთე“; სიტყვის სემანტიკა (აწესებითი სახელისა და ზმნის რაობა, მათი კითხვები) (2 სთ)

მიზნები

- ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- გაბმული თხრობის ჩვევის დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- ორთოეპიული და ორთოგრაფიული ჩვევების გამომუშავება
- ზმნის რაობაზე დაკვირვება, მისი კითხვები
- ტექსტის ჩასწორების ჩვევის დაუფლება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- აკეთებს დასკვნებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- ეუფლება ორთოეპიისა და ორთოგრაფიის ჩვევებს
- აკვირდება სიტყვის სემანტიკას, აჯგუფებს სიტყვებს კითხვების მიხედვით
- წერს

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი დაფაზე წერს სიტყვებს: „მტერი“, „მოკეთე“; შეიძლება დაიხაზოს „გონებრივი იერიშის“ რუკაც და გაირკვეს, რა ასოციაციებს აღძრავს ეს სიტყვები მოსწავლეებში; მსჯელობენ, შეიძლება იქცეს თუ არა მტერი მოკეთედ; გაიხსენონ სათანადო შემთხვევები საკუთარი ცხოვრებიდან, ლიტერატურული ნაწარმოებებიდან, კინოფილმებიდან...

ბ) ტექსტის კითხვა – ტექსტს პაუზებით კითხულობს მასწავლებელი, კეთდება 2 პაუზა – I პაუზა: „მოიხედა უკან“; II პაუზა: „შენ კი ჩემი სიცოცხლე ისურვეო?“ პაუზებით კითხვის პროცესში აიხსნება უცნობი სიტყვები და გამოთქმებიც. ამის შემდეგ ტექსტს კითხულობენ მოსწავლეები, გამოიყენება კითხვის ორივე სახე – ხმამა-

დალი და ჩუმი, ყურადღება გამახვილდება გამომეტყველებით კითხვაზე, ამ მიზნით შეიძლება გამოვიყენოთ „როლებად კითხვაც“ (ავტორი, I პერსონაჟი, II პერსონაჟი).

ვ) ტექსტის ანალიზი – გაირკვევა, ვინ არიან ნაწარმოების პერსონაჟები, რამდენად მისაღებად მიჩნიათ მათი საქციელი; დაასაბუთონ თავიანთი აზრი; რა მოსწონთ და არ მოსწონთ, რას შეცვლიდნენ ამ ნაწარმოებში (რვეულები, დავალება №1 და №2); მიესადაგება თუ არა ტექსტის ბოლოს მიწერილი აფორიზმი აღწერილ შემთხვევას, ხომ არ გაიხსენებენ სათანადო ანდაზებს. ტექსტის დედააზრის გახსნაში მოსწავლეებს დაეხმარება სახელმძღვანელოში მოცემული ილიასული ლექსის ნაწყვეტიც, რომელიც ასევე კოლექტიურად გაანალიზდება, გაივლება პარალელი შესწავლილ თხზულებასა და ამ ლექსს შორის. ტექსტის გააზრებას ეხმარება რვეულში მოცემული ტესტური დავალებაც (სწორი პასუხია ბ).

გ) შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ მასწავლებლის დამხმარე კითხვების მეშვეობით, შემდეგ კი – იმ გეგმის მიხედვით, რომელსაც თვითონვე ადგენენ კლასში (რვეული, დავალება №3); შინაარსის ზეპირი გადმოცემის შემდეგ ეძლევათ დავალება – ამ გეგმის მიხედვით გადმოსცენ ტექსტის შინაარსი წერილობით (დავალება №4).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) სიტყვათა დაჯგუფება კითხვების მიხედვით – მოსწავლეები ტესტიდან ასახელებენ ჯერ არსებით სახელებს და აჯგუფებენ მათ ვინ? და რა? კითხვების მიხედვით, შემდეგ კი ასახელებენ ზმნებს, რომლებსაც დაესმით კითხვა რა ქნა?

ბ) ორთოგრაფიაზე ვარჯიში – აკვირდებიან სახელმძღვანელოში ცალკე გამოყოფილი რთული სიტყვების მართლწერას და მათი გამოყენებით ადგენენ წინადადებებს, რომლებიც იწერება დაფაზე. ასევე ასწორებენ „რვეულში“ (დავალება №5) მოცემულ მცდარად დაწერილ ფორმებს.

გ) ანტონიმებზე მუშაობა – დავალება №6.

შედეგების კოდი: III2, III 3, III 4, III 5, III6, III 9, III 11.

შემდგომი მასალისა („საყვედური ტყვეობაზე უარესია“) და კვირეული 2 საათის დაგეგმვას მთლიანად მასწავლებელს განდობთ.

გაკვეთილების მასალა

გ. ვარაზანაშვილის „ვიოლინო“; ზმნური ფორმაცვალება, მეტყველების ეტიკეტური ფორმები (3 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება და დასაბუთება
- ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში ვარჯიში
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- ზმნის ფორმაცვალების მარტივი შემთხვევების გაცნობა
- მეტყველების ეტიკეტზე დაკვირვება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- ეუფლება კითხვის მარტივ სტრატეგიებს
- აყალიბებს დასკვნებს და ასაბუთებს თავის აზრს
- წერს
- აკვირდება მეტყველების ეტიკეტს
- ეცნობა ზმნის ფორმაცვლის მარტივ შემთხვევებს
- ვარჯიშობს ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) **კითხვისათვის მზადება** – მასწავლებელი კლასს ავალებს, გაიხსენონ საკუთარი ცხოვრებიდან ისეთი შემთხვევა, როცა უნაზრით ჩადენილი საქციელი და ცდილან მის გამოსწორებას (კითხვისათვის მზადება მასწავლებელმა სხვაგვარად შეიძლება წარმართოს და დაუკავშიროს იგი მუსიკის სასიკეთო გავლენას ადამიანის ცხოვრებაზე; მოსწავლეებს გაახსენოს, რა და რა მუსიკალურ ინსტრუმენტებს იცნობენ, თუ ყოფილან კონცერტზე და რა შთაბეჭდილებით დაბრუნებულან იქიდან; რომელ მუსიკას ან მუსიკალურ ინსტრუმენტს ანიჭებენ უპირატესობას და რატომ; თვითონ თუ შეუძლიათ დაკვრა რომელიმე მუსიკალურ ინსტრუმენტზე...).

ბ) **ტექსტის კითხვა** – ტექსტს მასწავლებელი კითხულობს პაუზებით: **I პაუზა** – „მეოცნებე სახით სადღაც შორს იყურებოდა“, **II პაუზა** – „გაუშვი! – დაიძახა ბიჭმა და მოკურცხლა“, **III პაუზა** – „შეეშინდა და გაიქცა ...“, **IV პაუზა** – „გული დასწყდა, რომ აწყენინა...“. ტექსტის კითხვის პროცესში აიხსნება უცნობი სიტყვები და გამოთქმები;

შესრულება დავალება №1 (პასუხები: **ფუტლიარში, ხემს, გადაუჭრა, შეცბა**).

ტექსტს კითხულობენ მოსწავლეებიც და გამოიყენება კითხვის ყველა სახე, ყურადღება მახვილდება გამომეტყველებით კითხვაზე, ამ მიზნით შეიძლება გამოვიყენოთ „როლებად კითხვაც“.

გ) ჩუმი კითხვა – მოსწავლეები ტექსტს კითხულობენ ჩუმად და მასწავლებლის მითითებით ეძებენ ადგილებს, სადაც აღწერილია: *1) თენგოს გაბრაზების მიზეზი; 2) თენგოსა და უცნობი ბიჭის შეხვედრა; 3) უცნობი ბიჭის საქციელი; 4) თენგოს შეშფოთება; 5) მუსიკის ძალა; 6) თენგოს სახეცვლილება*. მოსწავლეები წერილობით ასრულებენ მე-4 დავალებას.

დ) ტექსტის ანალიზი – გაირკვევა, სად ხდება მოქმედება (ქუჩაში), ვინ არიან ნაწარმოების გმირები (*თენგო და სათვალღიანი ბიჭი*), როგორ არის გამოყვანილი თენგო ნაწარმოების დასაწყისში (*ის გაბრაზებულია და მიზეზს ეძებს, რომ ვინმეს ეჩხუბოს*), როგორია თენგო ნაწარმოების ფინალში (*ის ინანიებს საკუთარ საქციელს და უცნობ ბიჭთან შერიგება სურს*), რამ იმოქმედა თენგოზე (*მუსიკამ*), რის თქმა სურს ავტორს მკითხველისათვის (*მუსიკა სასიკეთო გავლენას ახდენს ადამიანის ბუნებაზე და მას სიკეთის ჩადენისაკენ უბიძგებს*)...

მოსწავლეები იყოფიან ორ ჯგუფად და თითოეულ ჯგუფს ეძლევა დავალება – ნაწარმოების მიხედვით დაახასიათონ: **ა) თენგო, ბ) სათვალღიანი ბიჭი**. ტექსტის გააზრების მიზნით ინდივიდუალურად სრულდება ტესტური დავალება (სწორი პასუხია ა). მუშაობენ ტექსტის გაგრძელებაზე (დავალება №3).

ე) შინაარსის გადმოსცემა – მოსწავლეები შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ მასწავლებლის დამხმარე კითხვებისა და გეგმის საშუალებით, შემდეგ კი გაბმული თხრობით. სრულდება დავალება №2.

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) სამეტყველო ეტიკეტზე დაკვირვება – თენგო უცნობ ბიჭს მიმართავს: *„ახლა კი მიბრძანე, პატივცემულო მუსიკოსო, საით მიბრძანდები?“* გაირკვევა, საერთოდ, რა დანიშნულებით იყენებენ ასეთ სიტყვებს (*პატივცემულო, მიბრძანე, მიბრძანდები*); ამ შემთხვევაში კი რის გამოხატვა სურს თენგოს – პატივისცემისა თუ დაცინვის.

ბ) ზმნის მარტივი ფორმაცვლა კითხვების მიხედვით (დავალება №5).

გ) სინონიმურ ზმნებზე მუშაობა – დავალება №6 (პასუხები: *ისკუპა, აქვითინდა, გაიქცა, მოესმა, გახიხდა, გამოფხიზლდა*).

დ) ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში ვარჯიში – შეადგინონ წინადადებები სახელმძღვანელოში მითითებული სიტყვების გამოყენებით და დაწერონ დაფაზე.

შედეგების კოდი: III 1, III 2, III4, III 5, III 6, III 7, III 9.

„ჯადოსნური სიტყვა“, ვ. ოსევეას მიხედვით,
ზმნის რიცხვი (3 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- გაბმული თხრობის ჩვევის დაუფლება
- რთული სიტყვების მართლწერა
- ზმნის რიცხვზე დაკვირვება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- აკეთებს დასკვნებს და ასაბუთებს თავის აზრს
- მუშაობს ინდივიდუალურად, ჯგუფურად, წყვილებში
- წერს
- ეცნობა ზმნის ფორმაცვალებას რიცხვის მიხედვით

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – დაფაზე არეულად იწერება სიტყვები: *სიტყვით, ირემი, ტკბილი, მთას, მოიწველა*. მოსწავლეებს ევალებათ მათი დალაგება ისე, რომ ანდაზა მიიღონ (*ტკბილი სიტყვით მთას ირემი მოიწველა*). ადგენენ პატარა ამბავს ამ ანდაზის მიხედვით. ეს მუშაობა შეიძლება ჩატარდეს ჯგუფურადაც.

ბ) ტექსტის კითხვა – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს პაუზებით: **I პაუზა:** „*მავის გამო ღირს შინიდან გაქცევა?*“; **II პაუზა:** „*...ის მინდა გასწავლო*“; **III პაუზა:** „*შეხედა თავის დაიკოს და წენარად უთხრა*“; **IV პაუზა:** „*ბებო, მომეცი ერთი ნამცხვარი, გთხოვ!*“; **V პაუზა:** „*მეც წამიყვანე ექსკურიაზე, გთხოვ!*“.

პაუზებით კითხვის შემდეგ მოსწავლეები ვარჯიშობენ ტექსტის კითხვაში, გამოიყენება კითხვის ყველა სახე, **ჩუმი** კითხვისათვის მასწავლებელი კლასს აძლევს დავალებას: მოძებნონ და მოინიშნონ ტექსტში ის ადგილი, სადაც აღწერილია: *1) ლუკას*

გაბრაზება; 2) მოხუცის რჩევა; 3) საუბარი დასთან; 4) საუბარი ბებოსთან; 5) საუბარი ძმასთან; 6) ლუკას მადლიერება.

ვ) ტექსტის ანალიზი – გაირკვევა, ვინ არის მოთხრობის მთავარი გმირი (ლუკა), კიდევ რომელი მოქმედი პირები არიან ტექსტში ნახსენები (კეთილი მოხუცი, ლიკა, ბეზია, კახა), რატომ იყო გაბრაზებული ლუკა, რა სიტყვა ასწავლა მოხუცმა ლუკას, როგორ დაეხმარა ეს სიტყვა ლუკას, რატომ ჰქვია ამ მოთხრობას „ჯადოსნური სიტყვა“; კიდევ რომელ ასეთ „ჯადოსნურ სიტყვებს“ იცნობენ თვითონ; იყენებენ თუ არა ასეთ სიტყვებს მეტყველებაში; რა აზრის არიან სიტყვის ძალაზე; რამდენად შეეფერება მათ მიერ შესწავლილი ანდაზა ამ მოთხრობას...

ტექსტის ძირეული გაცნობისა და საკუთარი აზრების დასაბუთებისათვის სრულდება „რეჟელში“ მოცემული №1 და №2 დავალებები.

დ) შინაარსის გადმოცემა – შინაარსის გადმოსაცემად შეიძლება შედგეს გეგმა, ყურადღება მახვილდება ამბის ლოგიკური თანმიმდევრობით გადმოცემაზე. სრულდება დავალება №3.

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) ზმნის რიცხვი – მასწავლებელი დაფაზე წერს ფრაზებს:

ბავშვი ტირის. – ბავშვები ტირიან.

– რომელია პირველ წინადადებაში არსებითი სახელი? რამდენ საგანს აღნიშნავს ის? რომელ რიცხვშია? ამ არსებითი სახელის მოქმედებას რომელი ზმნა გამოხატავს? რამდენი საგნის მოქმედებას გამოხატავს ეს ზმნა? რომელ რიცხვშია „ბავშვები“? რომელ რიცხვში იქნება მასთან შეწყობილი ზმნა „ტირიან“?

ასევე გაანალიზდება სხვა მაგალითებიც (სახელმძღვანელო, გვ. 80).

ექლევა დასკვნა: „**ზმნა მხოლოდით რიცხვშია, თუ ის მხოლოდ ერთი საგნის მოქმედებას გამოხატავს; ზმნა მრავლობით რიცხვშია, თუ ის ერთზე მეტი, მრავალი საგნის მოქმედებას გამოხატავს.**“

აქვე პრაქტიკულად დავაკვირვებთ რიცხვში მონაცვლე „ის“ და „სხედან“ ზმნებზე. ამ მიზნით გამოვიყენებთ სახელმძღვანელოს ამავე გვერდზე მოცემულ რუბრიკას „განაგრძეთ“. ამ ცოდნის გამოყენებით სრულდება მე-5 და მე-6 დავალებები.

ბ) ორთოგრაფიაში ვარჯიში – დავალება №7.

შედეგების კოდი: III 1, III 2, III 3, III 5, III 6, III 7, III 10.

გაკვეთილების მასალა

„მე თვითონ“ (ნ. ნოსოვის მიხედვით), სხვადასხვა ზირში თხრობა;
ზმნური ფორმაცვლის მარტივი შემთხვევები, ზმნის კითხვები (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ლიტერატურული პერსონაჟის დახასიათება
- სხვადასხვა პირში თხრობა
- ზმნის უღლების მარტივ შემთხვევებზე დაკვირვება (პრაქტიკულად, სათანადო ტერმინების მიწოდების გარეშე)

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- აკეთებს დასკვნებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს სხვადასხვა (I და III) პირში
- მარტივად ახასიათებს ლიტერატურულ პერსონაჟს
- წერს
- აჯგუფებს ზმნებს კითხვების მიხედვით
- აკვირდება ზმნური ფორმაცვალების მარტივ შემთხვევებს

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – შეიძლება წარიმართოს ორგვარად: 1) მოსწავლეები ადგენენ ზეპირ თხზულებას სახელმძღვანელოში მოცემული სურათის მიხედვით, 2) მოსწავლეებელი ტექსტს ხსნის მათემატიკურ მასალასთან ინტეგრაციით: მოსწავლეები იმეორებენ გამრავლებისა და გაყოფის მარტივ შემთხვევებს. არჩევანი ამ შემთხვევაში მოსწავლეებისათვის მიგვინდია.

ბ) ტექსტის კითხვა – ტექსტს თავიდან ბოლომდე კითხულობს მოსწავლეებელი, შემდეგ კი – მოსწავლეები. გამოიყენება როგორც **ხმამაღალი**, ისე **ჩუმი** კითხვა. ჩუმი კითხვის პროცესში მოსწავლეები ტექსტს ყოფენ ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებენ (დავალება №4).

მოსწავლეთა მიერ ამოიხსნება ტექსტში მოცემული ამოცანა და შედგება სათანადო გამოსახულება.

გ) ტექსტის ანალიზი – გაირკვევა ვინ მოგვითხრობს ამ ამბავს, ვინ არის ნაწარმობის მთავარი გმირი (ლაშა), მის გარდა კიდევ რომელი ლიტერატურული პერსონაჟია გამოყვანილი ნაწარმობებში (ლაშა და ლიკა), ლაშას რა თვისებები ჩანს ამ მოთხრობაში (ასაბუთებენ ტექსტიდან), მარტივად დაახასიათებენ ლაშასა და ლიკას (ტექსტის მიხედვით), განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდება ფრაზაზე: „სულ სხვა ადამიანი გახდით!“ გაირკვევა, რას გულისხმობს ამ შემთხვევაში „სხვა ადამიანი“, რამ შეცვალა ლაშა, როგორ წარმოთქვამს იგი ამ სიტყვებს (სიამაყით), რამ გამოიწვია მასში ეს გრძობა... შესრულდება ტესტური დავალება (სწორი პასუხია გ). წყვილებში კი შესრულდება დავალება №3.

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოცემენ ჯერ I დონის კითხვების მეშვეობით (– რა გაუხარდა ლაშას? – რას ფიქრობდა იგი? – რა სთხოვა შინმისულ ლაშას დაიკომ? – რისი იმედი ჰქონდა ლაშას? – რა გაუკვირდა მას?...), შემდეგ კი – გაბმული თხრობით. წერილობით სრულდება დავალება №2.

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა – დავალება №1 (შეადგინე მსგავსი ამოცანა და ამოხსენი).

ბ) სხვადასხვა პირში თხრობა – მოსწავლეები აკვირდებიან, ვინ მოგვითხრობს ტექსტში გადმოცემულ ამბავს, ცდილობენ თავი წარმოიდგინონ ავტორის როლში და ისე გადმოგვცენ მისი შინაარსი.

გ) ზმნის ფორმაცვლის მარტივ შემთხვევებზე დაკვირვება – დავალება №5.

დ) ორთოგრაფიაზე ვარჯიში – დავალება №6.

შედეგების კოდი: III2, III 3, III4, III5, III6, III7, III8, III10.

„წაიკითხე თვითონ“ – „ძმა ძმისთვისაო...“ („წიგნის სამყარო“, VI თემა).

ვაჟა-ფშაველას ლექსის „ბიჭობა განა ღონეა!“ და 2 კვირეული საათის დაგეგმვას მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ.

გაკვეთილების მასალა

„სამასი თავდადებული გლეხი“ (ი. გოგებაშვილის მიხედვით),
სიტყვის ზირდაპირი და გადატანითი მნიშვნელობა, ზმნის რიცხვი (2 სთ)

მიზნები

- ისტორიული სტატიის კითხვა და ანალიზი
- წაკითხულის გააზრება და დასკვნების გამოტანა
- მარტივი საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიწოდება და შეჯამება
- კითხვის სტრატეგიების დაუფლება
- სიტყვის პირდაპირსა და გადატანით მნიშვნელობაზე დაკვირვება
- ზმნის მხოლოდითი და მრავლობითი რიცხვის ფორმების მართებულად გამოყენება მეტყველებაში
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს ისტორიულ სტატიას
- აჯამებს მარტივ საგანმანათლებლო ინფორმაციას
- ასაბუთებს თავის აზრს
- გაბმული თხრობით ზეპირად და წერილობით გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- წერს
- ეუფლება კითხვის სტრატეგიებს
- აღადგენს დეფორმირებულ ტექსტს
- იყენებს მართებულად ზმნის მხ. და მრ. რიცხვის ფორმებს მეტყველებაში

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასში სვამს კითხვას: რა არის გმირობა? რომელი ქართველი გმირების შესახებ სმენიათ? რა იციან გმირი მეფეების შესახებ? რა იციან მეფე ერეკლეს შესახებ?

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის: ერეკლე მეფე იგივე ერეკლე II, ქართლ-კახეთის გაერთიანებული სამეფოს მმართველი, ცხოვრობდა 1720-1798 წლებში, დაკრძალულია მცხეთაში, სვეტიცხოველში. აერთიანებდა ქართლისა და კახეთის ბაგრატიონების ორივე შტოს. 1747 წელს მამამისთან, თეიმურაზ II-სთან ერთად, რომელიც ამ დროს ქართლის მეფე იყო, გაათავისუფლა თბილისი ირანელი დამპყრობლებისაგან. 1762 წელს, მამამისის გარდაცვალების შემდეგ, გააერთიანა ქართლ-კახეთის სამეფოები, რაც საქართველოს ცენტრალიზაციისა და გაძლიერებისაკენ გადადგმული ნაბიჯი იყო. გაატარა მნიშვნელოვანი რეფორმები, კერძოდ, აკრძალა ტყვეებით ვაჭრობა, შექმნა მორიგეობის პრინციპზე დამყარებული ქართული ჯარი, აღადგინა დეკანოზობა, რაც უდიდეს ზიანს აყენებდა ქვეყანას; იღვწოდა მრეწველობის განვითარებისათვის, გახსნა პირველი ფაბრიკები და ქარხნები (შაქრის, მინის, იარაღის...), განავითარა სამთამადნო წარმოება (სპილენძის, ვერცხლის, ოქროს... მოპოვება), განაახლა ზარაფხანა, გახშირდა წიგნების ბეჭდვა, დააარსა სემინარიები, გარს შემოიკრიბა კულტურის

მოდეაქეთა დასი. ისტორიაში შევიდა როგორც ნიჭიერი მხედართმთავარი, რომლის სახელთანაც დაკავშირებულია ქართული ჯარის არაერთი ბრწყინვალე გამარჯვება. სიცოცხლის დიდი ნაწილი მან დაშქრობაში გაატარა და ხშირად უბრალო ჯარისკაცივით ცხოვრობდა. ხალხმა მას სიყვარულით „პატარა კახი“ უწოდა. მის სახელს უკავშირდება აგრეთვე პრორუსული ორიენტაციის გაძლიერება საქართველოში, რაც გამოწვეული იყო მუსულმანური სახელმწიფოების განუწყვეტელი თავდასხმებით. მოცემულ ნაწარმოებში („სამასი თავდადებული გლეხი“) სწორედ ერთ-ერთი ასეთი ბრძოლაა აღწერილი – 1795 წელს თბილისზე ალა-მაჰმად-ხანის გამოლაშქრება. ბრძოლა კრწანისის ველზე გაიმართა. ეს ბრძოლა, სამწუხაროდ, ქართველთა დამარცხებით დამთავრდა.

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი – ტექსტს თავიდან ბოლომდე კითხულობს მასწავლებელი, შემდეგ მოსწავლეები კითხულობენ ნაწილ-ნაწილ და ამ პროცესში ხსნიან გაუგებარ სიტყვებსა და გამოთქმებს. ტექსტის დამუშავება ხდება **ინდუქციური** გზით – ცალ-ცალკე დამუშავდება და გაანალიზდება თითოეული მონაკვეთი. გაირკვევა, რომელი ბრძოლაა მასში აღწერილი, როდის მოხდა ნაწარმოებში აღწერილი მოქმედება, რომელი ისტორიული გმირია მასში გამოყვანილი, რატომ ჰქვია ამ ნაწარმოებს „სამასი თავდადებული გლეხი“, ქართველი მებრძოლების რა თვისება ჩანს ამ თხზულებაში, რა იყო ამ შემთხვევაში ქართველთა დამარცხების მიზეზი, რამდენად შეეფერება ამ ტექსტს აფორიზმი „სჯობს სიცოცხლესა ნაზრახსა სიკვდილი სახელოვანი“, თავად ხომ არ გაიხსენებენ შესაბამის ანდაზებს... მოთხრობის მთავარი აზრი რომელი სტრიქონით არის გადმოცემული („ან გამარჯვება მტერზე, ან სიკვდილი ბრძოლის ველზე!“).

ტექსტის გააზრებისა და საკუთარი აზრის დასაბუთებისათვის სრულდება ტესტური დავალება (სწორი პასუხია ა) და დავალება №4.

გ) შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები ჩუმად კითხულობენ ტექსტს, ყოფენ ნაწილებად და ასათაურებენ (დავალება №2), შემდეგ კი ამ გეგმის მიხედვით გადმოსცემენ წაკითხულის შინაარსს ჯერ ზეპირად და შემდეგ – წერილობით (დავალება №3).

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) ტექსტის კონსტრუირება – დავალება №5 (პასუხები: 3,2,1,5,4).

ბ) ზმნის მხ. და მრ, რიცხვის ფორმებზე დაკვირვება და წერით მეტყველებაში გამოყენება – დავალება №5 (პასუხები: ეს ხმოდა, ზოგავდნენ, იბრძოდა, დამარცხდა, უჩვენა).

გ) სიტყვის გამოყენება პირდაპირი და გადატანითი მნიშვნელობით – ცივი უარი – ცივი წყალი. გაირკვევა, რას აღნიშნავს პირველ შემთხვევაში ეს სიტყვა და რას აღნიშნავს იგი II მაგალითში.

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 4, III 6, III 9, III 10.

(აქ 1 სთ-ს მასწავლებელს ვუტოვებთ თავისუფალი მუშაობისათვის).

გაკვეთილების მასალა

ლაურენტი ჭიჭინაძის „ნადირ-შაჰის ხმალი“; საგნის თვისების აღმნიშვნელი სიტყვა, მისი კითხვები (2 სთ)

მიზნები

- სტატიის კითხვა და ანლიზი
- პერსონაჟების მარტივად დახასიათება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- გაბმული თხრობის ჩვევის დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- მიღებული საგანმანათლებლო ინფორმაციის შეჯამება („ვიცილოდი, გავიგე, მიხვდა ვიციოდე“)
- საგნის თვისების გამომხატველ სიტყვებზე დაკვირვება და მათთვის კითხვების მისადაგება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- აკეთებს დასკვნებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- აჯამებს საგანმანათლებლო ინფორმაციას
- მუშაობს წყვილებში
- წერს
- აკვირდება საგნის თვისების გამომხატველ სიტყვებს და უსვამს მათ კითხვებს
- იყენებს ახალ ლექსიკურ ერთეულებს პრაქტიკულად
- ვარჯიშობს მართლწერაში

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი სვამს კითხვას: რა გმირობა შეიძლება გამოიჩინოს მებრძოლმა ბრძოლის ველზე? (ეს მუშაობა შეიძლება ჩატარდეს ჯგუფურადაც).

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – *ნადირ-შაჰი: ირანის შაჰი 1736-1747 წლებში. ხელმძღვანელობდა ირანელი ხალხის ბრძოლას ავღანელებისა და ოსმალების წინააღმდეგ. 1737-1738 წლებში დალაშქრა ჩრდილოეთ ინდოეთი, 1739 წელს აიღო ქალაქი დელი. ამ ბრძოლაში მას, როგორც მოკავშირე, ერეკლეც ახლდა, რომელიც ჯერ კიდევ არ იყო მეფე. დამპყრობლური ომების შედეგად შეიქმნა ირანის უზარმაზარი სახელმწიფო, რომელშიაც ირანის პროვინციების გარდა, შევიდა სომხეთი, აზერბაიჯანი, აღმოსავლეთ საქართველო, დაღესტანი...*

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი – ტექსტს პაუზებით კითხულობს მასწავლებელი, პაუზებს აკეთებს იქ, სადაც თვითონ ჩათვლის საჭიროდ. პაუზებით კითხვის პროცესში იხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები. კითხვაში ვარჯიშის შემდეგ მოსწავლეები ახლად შესწავლილი სიტყვებისა და გამოთქმების გამოყენებით ადგენენ წინადადებებს, იყენებენ მათ სათანადო კონტექსტში, ასრულებენ I დავალებას (პასუხები: შაჰები, ფიცხელი, საჭურველი).

გაანალიზდება, ვინ იყო ნადირ-შაჰი, ვის წინააღმდეგ იბრძოდა იგი, რატომ გამოესარჩლა ერეკლე ინდოელ მხედარს, მისი რა თვისება ჩანს ამ მოთხრობაში, რა მოეწონა ნადირ-შაჰს და რატომ დაასაჩუქრა ერეკლე... ავლებენ პარალელს ადრე წაკითხულ ნაწარმოებებთან, მარტივად ახასიათებენ ლიტერატურულ პერსონაჟებს. ტექსტის გააზრებას ემსახურება ტესტური დავალება (სწორი პასუხია ბ), აგრეთვე დავალება №4.

გ) ჩუმი კითხვა – მოსწავლეები ჩუმად კითხულობენ ტექსტს და ასათაურებენ. სრულდება დავალება №3 (სავარაუდო სათაურები: ბრძოლა ინდოელებთან, ქართველი მეომრის სურვილი, ერეკლეს სიტყვები, ინდოელის მადლიერება, ნადირ-შაჰის საჩუქარი).

დ) გაბმულ თხრობაზე მუშაობა – ამ მიზნით გამოიყენება როგორც მოსწავლეთა მიერ შედგენილი გეგმა, ისე ფაქტობრივ მასალაზე ორიენტირებული კითხვები. წერილობით სრულდება დავალება №2.

ე) შეჯამება – დავალება №5.

2. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) საგნის თვისების გამომხატველ სიტყვებზე დაკვირვება – მოსწავლეები კითხულობენ წინადადებას: „ინდოელების წინააღმდეგ ფიცხელი ბრძოლა გაიმართა“, ეძებენ მასში სიტყვას, რომელიც უპასუხებს კითხვაზე როგორი? აფიქსირებენ, რომელ სიტყვას დაერთვის იგი (არსებით სახელს – **ომი**), რას გამოხატავს იგი (*როგორია არსებითი სახელი*). ეძებენ ტექსტში სხვა სიტყვებს, რომლებიც ამავე კითხვაზე უპასუხებენ და არსებითი სახელის ამა თუ იმ ნიშან-თვისებას გამოხატავს (*კარგი, ძვირფასი, ერთგული, გაცეცხლებული...*).

ბ) მცდარი ფორმების გასწორება – დავალება №6 (შეცდომებია სიტყვებში: წინააღმდეგ, მამაცურად, იბრძოდნენ, ვაჟკაცობა, თავდადებული, საჩუქრად).

შედეგების კოდი: III2, III3, III4, III5, III6, III7, III10.

ი. გოგებაშვილის „ცხრა ძმა ხერხეულიძისა“ და 3 კვირეული საათის დაგეგმვას მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ.

გაკვეთილების მასალა

თამარ მეფე, იაკობ გოგებაშვილის მიხედვით; ზედსართავი სახელი, კითხვა რაო? (3 საათი)

მიზნები

- სტატიის კითხვა და ანალიზი
- ადრე შესწავლილ მასალასთან პარალელის გაკეთება
- თამარ მეფის შესახებ მარტივი საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიწოდება და შეჯამება
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- ზედსართავი სახელის რაობის გაცნობა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს.
- აჯამებს საგანმანათლებლო ინფორმაციას და აკეთებს დასკვნებს
- ეცნობა ზედსართავი სახელის რაობასა და მის კითხვებს
- პრაქტიკულად იყენებს ამ ცოდნას
- მუშაობს ინდივიდუალურად, წყვილებსა და ჯგუფებში
- წერს

I ბაკვეთილი

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება (7-8 წუთი):

მასწავლებელი ჯგუფური მუშაობით არკვევს, რა ინფორმაციას ფლობენ მოსწავლეები საქართველოს მეფეების შესახებ. საუბრობენ დავით აღმაშენებლის, ერეკლე მეფის შესახებ შესწავლილი მითხრობების: „მეფე მწიგნობარი“, „ნადირ-შაჰის ხმალი“, „ცხრა ძმა ხერხეულიძე“ – მიხედვით.

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა ინფორმაციას თამარ მეფის შესახებ:

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – თამარის მამა გიორგი III იყო დავით აღმაშენებლის შვილიშვილი. გიორგი მეფეს ვაჟი არ ჰყავდა და ტახტის მემკვიდრე მისი ერთადერთი ასული თამარი იყო. გიორგი შიშობდა, რომ მისი გარდაცვალებისთანავე დიდგვაროვნები მისი ასულის გამეფებას წინ აღუდგებოდნენ. ამიტომ მან 1178 წელს თვითონვე აკურთხა თამარი მეფედ. 1178-1184 წლებში მამა-შვილი ერთად მართავდა ქვეყანას, ხოლო მამის გარდაცვალების შემდეგ თამარი ერთპიროვნული მმართველი გახდა. მისი გამეფებისთანავე ფეოდალურმა არისტოკრატებმა დაიწყო ბრძოლა დაკარგული პრივილეგიების აღსადგენად. თამარი იძულებული იყო, ზოგი რამ დაეთმო, გადააყენა გიორგი III-ის მიერ აღზევებული უერთგულესი მოხელეები. ამის შემდეგ მეფის ხელისუფლების

შეზღუდვის მოთხოვნით გამოვიდა მეჭურჭლეთუხუცესის დასი. მეფემ დიდი დიპლომატიური ტაქტი გამოიჩინა. მოლაპარაკებით, დათმობით, შეთქმულთა შორის უთანხმოების ჩამოვდებით... თანდათან დააშოშმინა მეამბოხეები. თამარმა აჯანყებულებთან მოსალაპარაკებლად ორი ღირსეული ქართველი მანდილოსანი: **კრავი ჯაყელი** და **ხუაშაქ ცოქალი** გაგზავნა. მანდილოსნებმა დაგალება წარმატებით შეასრულეს.

გავლენიან ფეოდალთა ერთმა ჯგუფმა თამარს მისი სურვილის წინააღმდეგ შერთო ვლადიმერ-სუზდალის დიდი მთავრის – ანდრია ბოგოლუბსკის – ვაჟი, იური. ორნახევარი წლის შემდეგ თამარი განქორწინდა და იური საქართველოდან განდევნეს. იურის მოწვევისა და შემდეგ განდევნის მიზეზი უნდა იყოს მეფისა და მისი მოწინააღმდეგე ფეოდალების ინტერესების დაპირისპირება და ის შიდა-კლასობრივი ბრძოლა, რაც თამარის მეფობის პირველ წლებში გამწვავდა. პირველი დამარცხების შემდეგ თანდათან განიმტკიცა პოზიციები და მალე თანამდებობებზე თავისი მომხრეები დააწინაურა. 1189 წელს იქორწინა ოს უფლისწულზე, ბაგრატონთა შთამომავალ დავით სოსლანზე, რომელიც საქართველოს სამეფო კარზე იყო აღზრდილი თამარის მამიდის რუსუდანის მიერ. მისგან შეეძინა ორი შვილი – ლაშა და რუსუდანი.

თამარის ქმარყოფილმა გიორგი რუსმა ორჯერ სცადა საქართველოში დაბრუნება და გამეფება, მაგრამ ორივეჯერ დამარცხდა.

შინაგანი პოლიტიკური ბრძოლის გამარჯვებით დამთავრების შემდეგ მეფე თამარმა მთავარი ყურადღება საგარეო საქმეებზე გადაიტანა. თურქთა წინააღმდეგ 1195 წელს შამქორთან ბრძოლაში ბრწინვალე გამარჯვება მოიპოვა. 1203 წელს დაამარცხეს რუმის სულთნის რუქნადინის ლაშქარი (ბასიანის ბრძოლა). თამარის მეფობის დროს საქართველოში ფართო მასშტაბის სამუშაოები ჩატარდა – აშენდა გზები, ხიდები, ციხესიმაგრეები, სასახლეები, ეკლესია-მონასტრები. მფარველობას და მატერიალურ დახმარებას უწევდა ქართული კულტურის ცენტრებს ქვეყნის შიგნით და საზღვარგარეთ. ძალისხმევას არ იშურებდა მეცნიერების, პოეზიის, ხელოვნების მესვეურთათვის. ისტორიკოსები და პოეტები ხოტბას ასხამდნენ მას. თამარი იქცა ქართველი ხალხის სათაყვანებელ პიროვნებად. ყველაზე მეტი პოემა, ლექსი და ლეგენდა თამარისადმი მიძღვნილი (ჩახრუხადისა და შავთელის ოდები, შ. რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“).

ქართულმა ეკლესიამ თამარი წმინდანად შერაცხა.

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი (15-20 წუთი)

ტექსტის კითხვას იწყებს მასწავლებელი და განაგრძობს კითხვაში გაწაფული ერთი ან ორი მოსწავლე, რის შემდეგაც იწყება ტექსტის განმეორებითი კითხვა ნაწილ-ნაწილ და უცნობი სიტყვებისა და გამოთქმების ანალიზი. უცნობ სიტყვებს ასახელებენ მოსწავლეები და თვითონვე განმარტავენ. მასწავლებელი ეხმარება სიტყვათა განმარტების დაზუსტებაში. აიხსნება სიტყვები და გამოთქმები:

ღირსება – დადებითი თვისება; **რკინისებრი ხასიათი** – მტკიცე ხასიათი; **დიდგვაროვანი** – საზოგადოების მაღალი ფენის წარმომადგენელი, თავადი; **დაშოშმინება** – დაწყნარება, დამშვიდება. **შიშის ზარი დასცა** – ძალიან შეაშინა; **წადილი** – სურვილი; **აელაგმა** – აქ: დაემარცხებინა; **დაუცხრომლად იღვწოდა** – დაუღალავად ზრუნავდა.

აქვე მოსწავლეთა მიერ მოხდება უცნობი სიტყვებისა და გამოთქმების გათვალსაზრისი – სხვადასხვა წინადადებაში მათი გამოყენება.

ტარდება **გამოკრებითი** კითხვა. ამ დროს სასურველია, გამოვიყენოთ ჯგუფური მუშაობა. კლასი იყოფა სამ ჯგუფად: თითოეულმა ჯგუფმა უნდა ამოიკითხოს ტექსტიდან პასუხები შემდეგ დავალებებზე:

I ჯგუფი

- თამარის მშობლები;
- დიდგვაროვნების აჯანყება.

II ჯგუფი

- აჯანყებულთა დაშოშმინება;
- გარეშე მტრების ალაგმვა.

III ჯგუფი

- თამარის ზრუნვა ქრისტიანობის გაძლიერებისათვის;
- თამარის დროინდელი ძლიერი საქართველო.

გ) ორთოქსიასა და ორთოგრაფიაზე მუშაობა (4 წუთი)

- მასწავლებელი პრაქტიკულად ავარჯიშებს მოსწავლეებს ტექსტში მოცემული ორთოგრაფიების სწორად წარმოთქმასა და მართლწერაზე: **გააძლიერა, სახელმწიფოდ, გადააქცია, მბრძანებლის, ბრწყინავდა, შეხვდა, ააცილა, შეცდნენ, დაამარცხა, საბოლოოდ, ბრწყინვალე, აგრძნობინა, იღვწოდა, შეიქმნა, საბრძანებელში...**
- ყურადღება მახვილდება რთული სიტყვების მართლწერაზე.

ერთად იწერება:

არაერთხელ, არაერთგზის, სისხლისღვრა, კაცთმოყვარე.

ცალკე-ცალკე იწერება:

შიშის ზარი, არც ერთი.

დეფისით იწერება:

ეკლესია-მონასტერი.

დ) ლექსიკური მუშაობა (4 წუთი)

წინადადებებში ახლად შესწავლილი ლექსიკური ერთეულების ჩასმა („აქტივობების რვეული“, დავალება №1).

წინადადებები ასეთ სახეს მიიღებს:

1. მეფე თამარი მრავალი ღირსებით იყო შემკული.
2. მეფე გიორგის რკინისებრი ხასიათი ჰქონდა.
3. დიდგვაროვნებმა აჯანყების მოწყობა სცადეს.
4. ღირსეულმა ქალებმა აჯანყებულები დააშოშმინეს.
5. თამარმა საქართველოს გარეშე მტრები ალაგმა.

ე) შეჯამება (3-4 წუთი). მოსწავლეები აჯამებენ, რა გაიგეს ახალი ამ გაკვეთილზე (გაეცნენ თამარის გამეფებას, თამარის მშობლებს, თამარის მიერ შინაური მტრების დაშოშმინებას, გარეშე მტრების ალაგმვას, თამარის დამოკიდებულებას ეკლესიისადმი, განათლებისა და კულტურისადმი, ქვეყნის გაძლიერებას თამარის დროს...).

ვ) შეფასება (2-3 წუთი) – გაკვეთილის ბოლოს მასწავლებელი კლასთან ერთად აფასებს რამდენიმე მოსწავლეს. შეფასებისას აუცილებლად ითვალისწინებს შემდეგ პარამეტრებს:

– პრაქტიკული მუშაობა (ორგანიზებულობა, შემოქმედებითობა, მასალის ფლობა) – 40%; მსჯელობა კლასში (აქტიურობა, პარტნიორობა და ჯგუფთან მუშაობა – კითხვებზე ამომწურავი პასუხების გაცემა) – 35%.

პრეზენტაცია (საკუთარი აზრის დასაბუთება, კორექტირება) – 25%.

ზ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – „თამარ მეფე“, ტექსტში მონიშნონ ადგილი, რომელმაც ყველაზე მეტად დააინტერესათ.

წერითი სამუშაო: ტექსტის მიხედვით დაწერონ „აჯანყების დაშოშმინება“ („აქტივობების რვეული“, დავალება №4).

შედეგების კოდი: III1, III2, III4, III9.

II ბაკვეთილი

ა) ტექსტზე მუშაობა

1) კითხვა (8-10 წთ) – მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტს. ყურადღება მახვილდება **სწორი, შეგნებული, გამომეტყველებითი და სწრაფი** კითხვის მხარეებზე, გამოიყენება კითხვის სხვადასხვა სახე – **ინდივიდუალური, გამოკრებითი, გაგრძელებით...** აქვე მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება, ყურადღებით მოუსმინონ თანაკლასელებს და ჩაინიშნონ მათ მიერ კითხვაში დაშვებული შეცდომები, რომლებიც კითხვის დასრულების შემდეგ გაანალიზება. მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტიდან იმ ადგილებს, რომლებმაც ყველაზე მეტად დააინტერესათ, ასაბუთებენ თავიანთ აზრს.

2) შინაარსის გადმოცემა (10-15 წუთი) – მასწავლებლის მიერ დასმულ **ანალიზზე, სინთეზზე, გაგებაზე** ორიენტირებული კითხვების მიხედვით მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს:

– როდის მეფობდა თამარი?

– ვისი შთამომავალი იყო იგი? რა თვისებებით გამოირჩეოდნენ მისი მშობლები?

– როგორ აღწერს მწერალი თამარისდროინდელ საქართველოს?

– რა წვლილი შეიტანა თამარმა საქართველოს გაძლიერების საქმეში?

– რის გამო შეიყვარა იგი ქართველმა ხალხმა?

– რით გამოხატა თამარის მიმართ ხალხმა თავისი სიყვარული და თავყანისცემა?

ამ კითხვებზე პასუხებით მოსწავლეები ჯერ ნაწილ-ნაწილ, შემდეგ კი მთლიანად თხრობით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს.

ბ) ტექსტის გააზრება (10 წუთი) – ტექსტის გააზრებისათვის, დამოუკიდებელ უნარ-ჩვევათა განვითარებისათვის:

– აკვირდებიან, რა ანდაზას იყენებს ამ ნაწარმოებში მწერალი („დედა ნახე, მამა ნახე, შვილი ისე გამონახე“). რატომ იყენებს იგი ამ ანდაზას.

გ) ჩუმი კითხვა –

დაყოფენ ტექსტს ნაწილებად და ასათაურებენ (ჯგუფური მუშაობა). სრულდება წერილობით („აქტივობების რვეული“, დავალება №3).

დასათაურება დაახლოებით ასეთ სახეს მიიღებს:

1. თამარის მშობლები;
2. თამარის მიერ შინაური მტრების დაშოშმინება;
3. გარეშე მტრების ალაგმვა;
4. თამარის ზრუნვა ქრისტიანობის გაძლიერებისათვის;
5. საქართველოს გაძლიერება თამარის მეფობის დროს.

– ჯგუფებს ეძლევათ დავალება საქართველოს მეფეები დააღაგონ ქრონოლოგიურად: გიორგი III, თამარი, დავით აღმაშენებელი, ერეკლე II, ვახტანგ გორგასალი. (პასუხი: ვახტანგ გორგასალი, დავით აღმაშენებელი, გიორგი III, თამარი, ერეკლე II).

დ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა (3 წუთი) – მოცემული ნიმუშების ანალოგიით ჩასვან საჭირო სიტყვები:

- უძლიერესი – ძლიერი
- უსაყვარლესი – საყვარელი
- ულამაზესი – (ლამაზი)
- უმშვენიერესი – (მშვენიერი)
- უმოკლესი – (მოკლე)
- უსუსტესი – (სუსტი)

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

ვ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – „თამარ მეფე“ – თხრობით.

წერიტი სამუშაო: ტექსტის მიხედვით უპასუხეთ კითხვებს („აქტივობების რვეული“, დავალება №2).

შედეგების კოდი: III3, III4, III6, III9.

III ბაკვეთილი

ა) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა და ანალიზი (15 წუთი):

მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს. ვარჯიშობენ თხრობაში, გაბმულ მეტყველებაში, ყურადღება ექცევა ფაქტების ლოგიკური თანმიმდევრობით გადმოცემას, ორთოეპიასა და ინტონაციას.

ტექსტის საანალიზოდ მოსწავლეები (ან ჯგუფები) დასვამენ კითხვებს ტექსტის ირგვლივ. შეიძლება შინ წინასწარ მივცეთ დავალება, რაც შეიძლება მეტი კითხვა მოიფიქრონ ტექსტის ირგვლივ. აქ ერთგვარი შეჯიბრებაც გაიმართება.

უპასუხებენ მასწავლებლის შეკითხვებს:

- როგორი იყო საქართველო თამარის გამეფების დროს?
- რამდენი წლის გამეფდა თამარი? (20 წლის).
- რამ აქცია თამარი ქართველი ხალხის უსაყვარლეს მეფედ?
- საიდან ჩანს, რომ თამარი იყო მოსიყვარულე დედა თავის ხალხისა?
- როგორ დაუფასა თამარს ამაგი ქართველმა ხალხმა?
- თუ გახსოვთ, კიდევ რომელი მეფე შერაცხა წმინდანად ეკლესიამ?

ბ) წაკითხულის შეჯამება (10 წუთი)

თითოეულ ჯგუფს დაურიგდება ცარიელი ფურცელი, დაევალებათ ჩამოწერონ მოკლე წინადადებებით (ან სიტყვებით) რა იცინათ თამარის შესახებ (პირადი თვისებები, ჩამომავლობა, მიღწევები შინაურ თუ გარეულ მტერთან ბრძოლაში, თამარის ზრუნვა ეკლესიაზე, განათლებაზე და ა.შ.) სამუშაოს დამთავრების შემდეგ თითოეული ჯგუფი ხმამაღლა წაკითხავს თავის ნამუშევარს, გადაშლიან იმ საკითხს, რომელიც სამივე ჯგუფისათვის საერთოა. გაიმარჯვებს ის ჯგუფი, როლის ნამუშევარშიც დარჩება უფრო მეტი განსხვავებული საკითხი.

(მოსწავლეთა ნამუშევრებში უნდა შეგვხვდეს შემდეგი ჩამონათვალი: თამარი: 1. მეფობდა XII საუკუნეში; 2. გამეფდა 20 წლის; 3. იყო დავით აღმაშენებლის შვილთა-შვილი; 4. მაღალი ჭკუის; 5. მტკიცე ხასიათის; 6. კაცთმყვარე; 7. მშვენიერი; 8. დვთის-მოყვარე; 9. დააშოშმინა შინაური მტრები; 10. ალაგმა გარეშე მტრები; 12. ააშენა ეკლესია-მონასტრები; 13. გააძლიერა ქრისტიანობა; 14. განავითარა განათლება; 15. გააერთიანა და გააძლიერა საქართველო; 16. ჰყავდა ორი შვილი: რუსუდანი და ლაშა; 17. გარდაიცვალა 1213 წელს; 18. წმინდანად აღიარეს).

გ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

სრულდება სახელმძღვანელოში მოცემული დავალება.

დააკვირდით: **თამარი იყო ბრძენი, ძლიერი, სამართლიანი.**

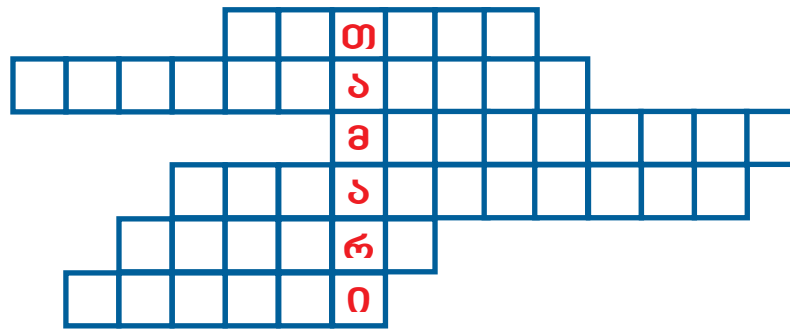
- რას აღნიშნავს სიტყვები: **ბრძენი, ძლიერი, სამართლიანი?** (თვისებას).
- რომელ სიტყვას დაერთვიან? (არსებით სახელს – მეფე).
- რომელი კითხვა დაესმის მათ? (როგორი?)

მიეწოდებათ განსაზღვრება და ტერმინი: „**სიტყვა, რომელიც დაერთვის არსებით სახელს, აღნიშნავს, როგორი არის ეს არსებითი სახელი და უპასუხებს კითხვაზე როგორი?**“ **ზედსართავი სახელია: ბრძენი, ძლიერი, სამართლიანი – ზედსართავი სახელებია.**

მასწავლებლის დავალებით მოსწავლეები ზეპირად ასახელებენ ზედსართავ სახელებს: **როგორი? კარგი, ცუდი, შავი, თეთრი, კეთილი, ბოროტი...**

- კითხულობენ ტექსტს „თამარ მეფე“, ეძებენ და ასახელებენ ზედსართავ სახელებს (**ძლიერი, უძლიერესი, კეთილი, მოსიყვარულე, მაღალი, მტკიცე, კაცთმოყვარე, უსაყვარლესი, დიდებული, ღირსეული...**)

თამარ მეფის დამახასიათებელი თვისებების აღმნიშვნელი სიტყვებით ავსებენ კროსვორდს (ჯგუფებში მუშაობა).

(პასუხები: კეთილი, მოსიყვარულე, მშვენიერი, სამართლიანი, ძლიერი, ბრძენი)

დ) ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა (3 წუთი)

მოცემულ არსებით სახელებს ტექსტიდან შეურჩიეთ სათანადო ზედსართავი სახელები („აქტივობების რვეული“, დავალება №5).

დავალება ასე შესრულდება:

ძლიერი სამეფო

უძლიერესი სახელმწიფო

აუწერელი სიღამაზე

რკინისებრი ხასიათი

კეთილი გული (ან მოსიყვარულე გული)

ღირსეული მანდილოსანი.

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (4-5 წუთი)

ვ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – თამარ მეფე.

წერთი სამუშაო: მოცემულ ზედსართავ სახელებს ტექსტიდან შეურჩიე არსებითი სახელები („აქტივობების რვეული“, დავალება №6).

შედეგების კოდი: III7, III8, III9,

გაკვეთილების მასალა

„რუქნადინის დამარცხება“; სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება (ზედსარტათავი სახელის რაობა, მისი კითხვა), ტექსტის კონსტრუირება (2 სთ)

მიზნები

- გაბმული მეტყველების განვითარება – შინაარსის ლოგიკური თანმიმდევრობით გადმოსცემა
- დასკვნების გამოტანა და დასაბუთება.
- ახალი ლექსიკური ერთეულების გააზრება და პრაქტიკულად გამოყენება
- მიღებული ინფორმაციის შეჯამება, მუშაობა სქემაზე: „ვიცი, ვისწავლე, მინდა ვიცოდე“
- ტექსტის კონსტრუირება.

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს ტექსტს, ლოგიკური თანმიმდევრობით გადმოსცემს მის შინაარსს
- დამოუკიდებლად აყალიბებს და ასაბუთებს საკუთარ აზრს
- წერს
- იყენებს ახალ ლექსიკურ ერთეულებს პრაქტიკულად
- იყენებს საგნის თვისების გამომხატველ სიტყვებს (ზედსართავ სახელებს) ზეპირსა და წერით მეტყველებაში
- ავსებს სქემას

I ბაკვეთილი

1. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება (7-8 წუთი)

მოსწავლეები ავსებენ სახელმძღვანელოში მოცემულ „გონებრივი იერიშის“ რუკას:

თამარზე საუბრისას განსაკუთრებით ყურადღება გამახვილდება მის მიერ შინაური მტრების დაშოშმინებასა და გარეშე მტრების აღსაგმავზე. გაიხსენებენ შესწავლილი ნაწარმოებებიდან („ცხრა ძმა ხერხეულიძე“, „სამასი თავდადებული გლეხი“...) ქართველთა თავგანწირულ ბრძოლებს.

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის – თამარის მეფობის დროს გაძლიერდა საქართველოს საგარეო-პოლიტიკური გავლენა. რუმის სულთანი რუქნადინი ვერ ითმენდა საქართველოს გაძლიერებას. მან დიდი ღაშქრობა მოაწყო საქართველოს წინააღმდეგ. სულთანმა მოციქულის ხელით თამარ მეფეს მუქართა და შეურაცხყოფელი სიტყვებით აღსაგმავ წერილი გამოუგზავნა. ელჩმა თავის მხრივ, დაუმატა: „თუ მეფე (თამარი) სჯულს შეიცვლის, სულთანი მას ცოლად შეირთავს და თუ არა, ხარჭად დაისვამს“. მეფის ასეთი შეურაცხყოფის გამო საქართველოს ამირსპახალარმა ზაქარია მხარგრძელმა სულთნის მოციქულს ისეთი სილა გააწნა, რომ ელჩი მკვდარივით დაეცა. როცა გონს მოიყვანეს და წამოაყენეს, ზაქარიამ გამოუცხადა: ელჩი რომ არ ყოფილიყავი, ჯერ ენის ამოკვეთა იყო შენი ხვედრი, ხოლო შემდეგ – თავის მოჭრაო.

თამარმა სულთნის მუქარის პასუხად საქართველოს მხედრობა სწრაფად შეკრიბა. მეფემ ვარძიამდე მიაცილა თავისი ღაშქარი, დალოცა და მტრის წინააღმდეგ გავზავნა. ბრძოლა მოხდა ბასიანში (ერზუმის ახლოს), 1203 წელს. პირველი შეტაკება თურქთა წარმატებით წარიმართა: ქართველთა მოწინავე რაზმი, სახელგანთქმული სარდლის – ზაქარია მხარგრძელის – მეთაურობით უკან იხევდა, მაგრამ ამ დროს ქართველთა ღაშქრის ძირითადმა ნაწილმა დავით სოსლანის წინამძღოლობით თურქებს გვერდიდან მედგრად შეუტია. მტრის ღაშქარი აირია და გაიქცა. ქართველებმა ბრწყინვალე გამარჯვება მოიპოვეს. რუქნადინმა გაქცევით უშველა თავს. გამარჯვებულმა ჯარმა დიდძალი სამხედრო ქონება და სულთნის დროშაც იგდო ხელთ. ტყვედ წამოყვანილ სულთანს თამარ მეფემ დამამცირებელი სასჯელი მიაგო: მეფემ ტყვე სულთანი მონად გაყიდა და მის ფასად ჯორის ნალი აიღო.

ბ) ტექსტის კითხვა (15 წუთი)

მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს თავიდან ბოლომდე, შემდეგ წაიკითხავს კითხვაში გაწაფული მოსწავლე. მთელი კლასის მონაწილეობით წარიმართება ტექსტის ნაწილ-ნაწილ კითხვა. გზადაგზა დაიძებნება და აიხსნება უცნობი სიტყვები და გამოთქმები:

რუმის სასულთნო – თურქული სახელმწიფო

მუსრავდა – ანადგურებდა, ელეტდა

დაიქსაქსა – დაიფანტა

პირი იბრუნა – უკან გაბრუნდა, უკან წავიდა

დავლა – ომში ნაშოენი ქონება, ნადავლი

მოსწავლეთა ძალებით მოხდება ამ უცნობ სიტყვათა გათვალსაზრისება (სხვადასხვა წინადადებაში გამოყენება).

ამის შემდეგ მოსწავლეები ტექსტს თავიდან ბოლომდე კითხულობენ. ჩატარდება **გამოკრებითი** კითხვა. მოსწავლეები ამოიკითხავენ ტექსტიდან:

- რას ცდილობდა მტერი?
- როგორ მოიქცა რუმის სასულთნოს მბრძანებელი რუქნადინი?
- როგორ მოიქცა თამარი რუქნადინის ბარათის მიღების შემდეგ?
- როგორაა აღწერილი ბრძოლა?
- რით დამთავრდა ეს ბრძოლა?
- სად და როდის გაიმართა ბრძოლა?

გ) წაკითხულის გააზრება (5 წუთი)

გაირკვევა, რა იყო მტრების საქართველოში დაინტერესების მიზეზი. *(საქართველო თანდათან ძლიერდებოდა. ძლიერდებოდა ქვეყანა შიშის ზარს ჰგვრიდა დამპყრობლებს),* რაში იყო დარწმუნებული რუქნადინი *(თამარ მეფე ვერ გაბედავდა მის მრავალრიცხოვან ლაშქართან შებმას და უბრძოლველად დანებდებოდა),* რა იყო რუქნადინის დამარცხების მიზეზი *(ქართველთა მოხერხებულობა და თავგანწირვა),* სად და როდის მოხდა ეს ბრძოლა *(ბასიანთან, 1203 წელს).*

დ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება (10 წუთი)

– ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა:

„პირი იბრუნას“ ანალოგიით მასწავლებლის დახმარებით მოსწავლეები იხსენებენ სხვა მსგავს ფრაზეოლოგიზმებს:

პირს არ დააკარებს – არაფერს შეჭამს

პირში იკრავს – უცებ ჩაიდებს პირში

პირში ლუემას უთვლის – საჭმელს აყვედრის

პირს მოხსნის – დაიწყებს (ლაპარაკს) და ყველაფერს იტყვის

პირში სული უდგას – ცოცხალია, არსებობს

შენს პირს შაქარი – ეტყვიან კარგი ამბის მომტანს

ზედსართავ სახელზე ცოდნის განმტკიცების მიზნით, ტექსტში მოცემული ზედსართავი სახელებით ავსებენ კროსვორდს (ჯგუფური მუშაობა).

(პასუხები: უზარმაზარი, სახელგანთქმული, დიდი, სასტიკი, დიდძალი, შერცხვენილი, უთანასწორო, მოწინავე, ძლიერდებოდა, ძლიერი):

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

მოსწავლეები აჯამებენ, რა გაიგეს ამ გაკვეთილზე თამარ მეფის წარმოებულ ბრძოლაზე.

ვ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – „რუქნადინის დამარცხება“.

წერილობით უპასუხონ კითხვებს („აქტივობების რვეული“, დავალება №1).

შედეგების კოდი: III2, III4, III5, III7.

II ბაკვეთილი

ა) ტექსტის კითხვა (7-8 წუთი)

მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტს. ყურადღება მახვილდება გამომეტყველებით კითხვაზე, ვიყენებთ გამოკრებით, გაგრძელებით კითხვას. მოსწავლეები ამოიკითხავენ ტექსტიდან იმ ადგილებს, რომელმაც ყველაზე მეტად დააინტერესათ, ასაბუთებენ თავიანთ აზრს. ყურადღება მიექცევა ძნელად დასაწერ და წარმოსათქმელ სიტყვათა წაკითხვას *(დამპყრობლებს, ძლიერებით, მბრძანებელი, შეკრიბა, წინააღმდეგ, უბრძოლველად, მიიღო, შეკრიბა, ძლიერ, დაახლოებით, შეეგებნენ, გაჩაღდა, ბრძოლა, რა ზმმა, მოიკრიბა, ბრძოლაში).*

ბ) შინაარსის გადმოცემა (7-8 წუთი)

მოსწავლეები ჯერ პასუხობენ მასწავლებლის მიერ დასმულ შეკითხვებს, რის შემდეგ გაბმული თხრობით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს:

- ვინ იყო რუქნადინი?
- რამ შეაშფოთა იგი?
- რატომ ვაბედა მან საქართველოზე თავდასხმა?
- თქვენი აზრით, რატომ დამარცხდა ამ ომში რუქნადინი?

გ) ჩუმი კითხვა, ტექსტის დაყოფა ნაწილებად და დასათაურება (8 წუთი) (ჯგუფებში მუშაობა).

მოსწავლეებმა ტექსტი უნდა დაყონ ნაწილებად, მოუძებნონ თითოეულ ნაწილს სათაური („აქტივობების რვეული“, დავალება №2).

გეგმა სავარაუდოდ ასეთ სახეს მიიღებს:

1. თამარისდროინდელი საქართველო.
2. რუქნადინის გადაწყვეტილება.
3. თამარის საპასუხო მოქმედება.
4. ბასიანის ბრძოლა.
5. შერცხვენილი რუქნადინი.

დ) ტექსტის კონსტრუირება (4 წუთი)

დაალაგე წინადადებები ისეთი თანმიმდევრობით, რომ ტექსტი მიიღო („აქტივობების რვეული“, დავალება №4).

ტექსტი ასეთი სახის იქნება:

„სარწმუნოების შემდეგ თამარი ყველაზე მაღლა განათლებას იყენებდა. მას ჰყავდა განათლების მინისტრი, რომელსაც მწიგნობართუხუცესი ერქვა. იგი ხელს უწყობდა მწერლობის განვითარებასაც. ყველა ნიჭიერ მწერალს იახლოებდა და ნიშნავდა წარჩინებულ ადგილას. სწორედ ამიტომ იყო, რომ თამარის დროს ქართველი მწერლების ნიჭმა ფრთა შეისხა და ჩვენი ლიტერატურა გაამდიდრა მრავალი ახალი თხზულებით.“

პრეზენტაცია: რამდენიმე მოსწავლე ხმამაღლა კითხულობს მიღებულ ტექსტს. მოსწავლეთა მიერ შეჯერდება სწორი პასუხები.

ე) სქემის შევსება – „ვიცი, ვისწავლე, მინდა ვიცოდე“ (7 წუთი):

მოსწავლეები ავსებენ დაფაზე (ან ფორმატზე) დახაზულ სქემას (ჯგუფებში მუშაობა):

რწ ვიცოდით თამარის შესახებ	რწ ვისწავლე	რწ მინდა ვიცოდე
1. იყო საქართველოს მეფე	1. გააუქმა სიკვდილით დასჯა	1. სადაა დასაფლავებული
2.	2.	2.
3.	3.	3.
4.	4.	4.

მასწავლებელი კლასს აწვდის სათანადო ინფორმაციას „მინდა ვიცოდეს“ მიხედვით.

გ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება: (3 წუთი)

– აკვირდებიან რთული სიტყვების მართლწერას:

ერთად

მრავალრიცხოვანი

სახელგანთქმული

დიდძალი

დეფისით

არეგ-დარევა

– ასრულებენ აქტივობების რვეულში მოცემულ მე-6 დავალებსაც.

მოცემულ ზედსართავ სახელებს შეურჩიე შინაარსით მახლობელი სიტყვები. დავალება ასე შესრულდება.

სახელგანთქმული – სახელოვანი

ძღვეამოსილი – ძლიერი, ყოვლისშემძლე

ურიცხვი – უთვალავი

სასტიკი – მკაცრი, უღმობელი, შეუბრალებელი

უზარმაზარი – მეტისმეტად დიდი

თავგანწირული – თავდადებული

ზ) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

თ) საშინაო დავალება (2 წუთი). სტატია „რუქნადინის დამარცხება“ – თხრობით. წერითი დავალება: დაწერეთ „რუქნადინის დამარცხება“ („აქტივობების რვეული“, დავალება №8).

შედეგების კოდი: III6, III7, III8, III9, III10.

„წაიკითხე თვითონ“ – „ჩვენი დედისტორია“ („წიგნის სამყარო“, VII თემა).

გაკვეთილების მასალა

ჯანსუღ ნიქაბაძე – „ჩვენი დედსაქართველო“; სახელთა წარმოქმნა (გეოგრაფიული და ადამიანთა წარმომავლობის სახელები - პრაქტიკულად)
2 საათი

მიზნები

- პოეტური ტექსტის აღქმა და გააზრება
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის დაუფლება
- შესწავლილ ლიტერატურულ ნაწარმოებთა შორის პარალელების გავლება
- ლოგიკური აზროვნების განვითარება
- სიტყვის სემანტიკაზე დაკვირვება

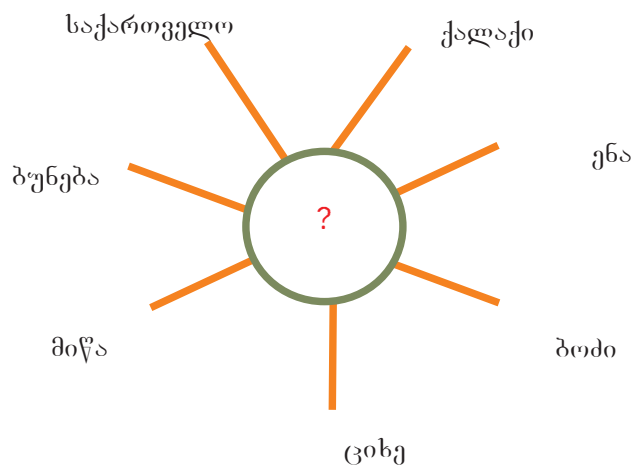
აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- მსჯელობს და ასაბუთებს თავის აზრს
- აკავშირებს ერთმანეთთან სხვადასხვა ჟანრის ნაწარმოებს (ლექსი, მოთხრობა), ავლებს მათ შორის პარალელს
- აღადგენს დეფორმირებულ ტექსტს
- აკვირდება გეოგრაფიულსა და ადამიანთა წარმომავლობის სახელებს და პრაქტიკულად იყენებს მათ მეტყველებაში
- მუშაობს წყვილებში, ჯგუფებში

I გაკვეთილი

ა) კითხვისათვის მზადება (7-8 წუთი)

მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად. თითოეულ მათგანს (*ჯგუფს*) აძლევს დავალებას: შეავსონ „გონებრივი იერიშის რუკა“ (ჩასვან წრეში სიტყვა ისე, რომ მისი მიმატებით ახალი [როული] სიტყვები მიიღონ):

(რუკაზე წინასწარ მხოლოდ მოცემულია მინიმუმები: *საქართველო, ბუნება, ბოძი, ციხე...* მოსწავლეებმა წრეში უნდა ჩასვან სიტყვა „დედა“ და მისი გამოყენებით მიიღონ ახალი სიტყვები...).

გაირკვევა, რატომაა ამ სიტყვებში „დედა“. პასუხი შეიძლება შესწავლილი ლექსითაც გასცენ (გ. წერეთლის „დედა“, რომელიც მოსწავლეებმა I კლასში შეისწავლეს):

*„დედა ჰქვია დედაციხეს,
დედაქალაქს, დედამიწას,
დედაბოდს თუ დედაენას
დედის ძალა დედამ მისცა.
დედა უძღვის წინ ყველაფერს,
ჩვენს სალოცავს, ჩვენს საფიცარს,
რადგან ძალა დედამ მისცა,
დედა იცავს დედამიწას.“*

ამის შემდეგ თითოეულ ჯგუფს ეძლევა დავალება: დააღაგონ სტრიქონები ისე, რომ ლექსის სტროფი მიიღონ (*ტექსტის კონსტრუირება*):

1. ვისაც არ უყვარს სამშობლო თვისი,
2. ვისაც არ უყვარს მშობელი დედა,
3. ვინდა გაუღებს სამოყვროდ კარებს?!
4. ის მის მაგივრად ვის შეიყვარებს?!

(პასუხი: 2, 4, 1, 3)

მასწავლებლის დახმარებით მოსწავლეები აკეთებენ დასკვნას: ვისაც დედა არ უყვარს, იგი ვერავის ვერ შეიყვარებს; ვისაც თავისი სამშობლო არ უყვარს, აღარავინ არ იმეგობრებს მასთან.

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი (15-20 წუთი)

ლექსს გამომეტყველებით კითხულობს მასწავლებელი. ლექსში უხვად გვხვდება კითხვითსიტყვიანი კითხვითი წინადადებები (სულ 5 წინადადება), ძახილის წინადადებები (3 წინადადება), ამიტომ მასწავლებლის კითხვის ნიმუშს განსაკუთრებული ყურადღება ენიჭება.

მასწავლებლის შემდეგ ლექსს კითხულობს კითხვაში გაწაფული რამდენიმე მოსწავლე. ყურადღება მახვილდება კითხვითი და ძახილის წინადადებების სათანადო ინტონაციით წარმოთქმაზე, რასაც მოჰყვება ლექსის ნაწილ-ნაწილ და **გამოკრებითი** კითხვა:

ა) მოსწავლეებს ვაგალებთ ამოიკითხონ სტრიქონები, რომლებშიც აღწერილია:

– დედის მზრუნველობა შვილებზე (*„თქვი ვინ არის, ვისაც ჩვენთვის“... ვიდრე „სიზმარშიც რომ გვხვდავს“*),

– შვილების აღზრდა სამშობლოს სიყვარულით (*„ვინ ჩაუდგა გმირის სული...“*),

– სამშობლოს ღრმა სიყვარული (*„ვის ვეძახით სიყვარულით...“*).

ბ) უპასუხონ სახელმძღვანელოში მოცემულ კითხვებს:

– როგორ არის ლექსში დახასიათებული დედა?
(საყვარელი, ტკბილზე ტკბილი, თბილი, მზრუნველი, შვილების გმირობის სულისკვეთებით აღმზრდელი).

– რატომ არის შედარებული საქართველო დედასთან?
(ორივე ერთნაირად საყვარელია).

ასრულებენ „აქტივობების რვეულში“ მოცემულ ტესტს:

ეს ლექსი ეძღვნება: ა) დედას, ბ) საქართველოს, გ) ორივეს.

(პასუხია: გ ორივეს)

გ) ომონიმებზე მუშაობა (3 წუთი)

– შეადარეთ სიტყვა „ნანა“ წინადადებებში:

„დედის ნანა გვზრდიდა“, „ნანა ბეჯითი მოსწავლეა“. რას ამჩნევთ?

(პირველ წინადადებაში გამოხატავს სიმღერას, მეორეში კი – გოგონას სახელს).

დ) გეოგრაფიულსა და წარმომავლობის სახელებზე დაკვირვება (3 წუთი):

ასრულებენ მე-3 დავალებას („აქტივობების რვეული“)

საქართველო – ქართველი

რუსეთი – რუსი

საბერძნეთი – ბერძენი

თურქეთი – თურქი

სომხეთი – სომეხი

საფრანგეთი – ფრანგი

პირველ მწკრივში მოცემული სიტყვები ქვეყანას აღნიშნავს, მეორე მწკრივში კი – ამ ქვეყნებში მცხოვრებ ხალხს, ეროვნებებს.

ე) გაკვეთილის შეჯამება. (3-4 წუთი): მოსწავლეები აჯამებენ, რა გაიგეს ამ გაკვეთილზე; ერთმანეთს უზიარებენ თავიანთ შთაბეჭდილებებს.

ე) მოსწავლეთა შეფასება (3-4 წუთი): გაკვეთილის ბოლოს მასწავლებელი კლასთან ერთად აფასებს რამდენიმე მოსწავლეს. გასათვალისწინებელია შემდეგი პარამეტრები.

– პრაქტიკული მუშაობა (ორგანიზებულობა, შემოქმედებითობა და მასალის ფლობა), მსჯელობა კლასში (აქტიურობა, საკუთარი აზრის დასაბუთება, კორექტულობა).

ზ) საშინაო დავალება (3 წუთი) – „ჩვენი დედასაქართველო“;

– წერითი სამუშაო დავალება №1 („აქტივობების რვეული“);

– გაიხსენონ შესწავლილი ლექსები დედაზე, სამშობლოზე.

II ბაკვეთილი

ა) ტექსტზე მუშაობა (18-20 წუთი)

მოსწავლეები ვარჯიშობენ გამომეტყველებით კითხვაში. ყურადღება მახვილდება **სწორი, შეგნებული, სწრაფი და გამომეტყველებითი** კითხვის მხარეებზე. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა კითხვითსიტყვიანი კითხვითი წინადადებების სწორად წაკითხვას: „*თქვი, ვინ არის, სიზმარშიც რომ გეხედავს?*“. „*გამარჯვებას, განახლებას სჭედდნენ ვისი დროშით? „ვინ ჩაუდგა გმირის სული ყველა ქართველ მხედარს? „ვის ვეძახით სიყვარულით დედას, მშობელ დედას?“ „ვინ გვაღალღებს, ვინ გვახარებს ყველგან – შინ და გარეთ“* (ხმის ამაღლება ხდება კითხვით სიტყვებზე: **ვინ, ვისი, ვის**).

– მოსწავლეები ტექსტში აკვირდებიან ძნელად დასაწერ და წარმოსათქმელ სიტყვებს, როულ სიტყვებს – წარმოთქვამენ სწორად, წერენ დაფაზე... (*კარგი, გვზრდიდა, გვითბობს, ტკბილზე ტკბილი, სჭედდნენ, გვაღალღებს, გვახარებს, დედასაქართველო*).

მოსწავლეების დავალებით მოსწავლეები ამოიკითხავენ იმ სტრიქონებს (სტროფებს), რომლებიც განსაკუთრებით მოეწონათ და ასაბუთებენ თავიანთ შეხედულებას.

მოსწავლებელი ამოწმებს, ვინ რომელი სტრიქონი დაიხეპირა ლექსიდან, მოისურვეს თუ არა შინ მთლიანად დახეპირება.

ბ) პარალელის გაგება შესწავლილ ლიტერატურულ ნაწარმოებთა შორის (7-6 წუთი).

რომელი ნაწარმოები მოაგონათ ლექსის სტრიქონებმა:

„ვინ ჩაუდგა გმირის სული ყველა ქართველ მხედარს?“

(*ი. გოგებაშვილის „ცხრა ძმა ხერხეულიძე“ – ხალხის თქმულებით, ცხრა ძმა ხერხეულიძის დედაც ბრძოლის ველზე იყო, ამხნევებდა შვილებს და როცა მის ერთ ვაჟს, სასიკვდილოდ დაჭრილს, ქართული დროშა ხელიდან გაუვარდა, დედამ აიღო დროშა და მეორე შვილს მისცა ხელში“...).*

გ) დიდაქტიკური თამაში „მივეფეროთ დედას, სამშობლოს“ (5 წუთი) – წინა დღით მოსწავლეებს მიცემული ჰქონდათ დავალება „გაიხსენონ შესწავლილი ლექსები დედასა და სამშობლოზე“ ჯგუფები ეჯიბრებიან ერთმანეთს, ვინ მეტ სტრიქონს წარმოთქვამს დედასა თუ სამშობლოზე. მოსწავლეები სტრიქონებს ასახელებენ I და II კლასში ამ თემაზე შესწავლილი ლექსებიდან (მოვიტან რამდენიმე ნიმუშს: „ვიყო როგორიც დედას სურს, ჩემი იმედი ჰქონდეს“. „მეცა მყავს დედა ლამაზი, მეცა მაქვს ერთი ნატვრა“, „კიდევ ბევრჯერ გაგიოთენდეს, დედავ, მარტის დილა“. „ჩემი ხატია სამშობლო, სახატე – მთელი ქვეყანა“. „საქართველოს უკვდავება მოჩქევს ...“, „გვიყვარდეს სამშობლო, სიმართლე გვიყვარდეს“...). სასურველია, თუ მოსწავლეები არაპროგრამული ლექსების ცოდნასაც გამოავლენენ. ბოლოს მოსწავლეები ასკვნიან, რომ ყველა სტრიქონს აერთიანებს სიყვარული. იმარჯვებს ის ჯგუფი, რომელიც მეტ სტრიქონს გაიხსენებს...

დ) გრამატიკის ელემენტებზე მუშაობა, საკითხავი ტექსტის გამოყენება გრამატიკაში სავარჯიშოდ (8 წუთი)

საგნის, საგნის მოქმედების, საგნის თვისების აღმნიშვნელ სიტყვათა გამეორება: შეასრულებენ აქტივობების რვეულში მე-4 დავალებას (პასუხებია: არსებითი სახელი; ზმნა, ზედსართავი სახელი).

არსებით სახელებს ტექსტიდან შეურჩევენ ზედსართავ სახელებს:

(დავალება 2. „აქტივობების რვეული“). პასუხებია: *მადლიანი, ტკბილი, საყვარელი*).

ავსებენ სახელმძღვანელოში მოცემულ კროსვორდს. იყენებენ ტექსტში „ჩვენი დედასაქართველო“ მოცემულ არსებით სახელებს (*მხედარი, მხარე, დროშა, კალთა*).

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი).

ვ) საშინაო დავალება (3 წუთი). „ჩვენი დედასაქართველო“; დასაწერად: ამოიწერონ ლექსიდან ორი კითხვითი და ორი ძახილის წინადადება.

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 4, III 5, III 6.

გაკვეთილების მასალა

ოტია იოსელიანი – „ფიცი“, რიცხვითი სახელი (3 საათი)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- საკუთარი აზრის გამოთქმა და დასაბუთება
- გაბმული თხრობის ჩვევის დაუფლება
- ტექსტის მონაკვეთებად დაყოფა და დასათაურება
- ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაზე მუშაობა
- რაოდენობითი რიცხვითი სახელის გაცნობა
- პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხების (რიცხვითი სახელისა და არსებითი სახელის რიცხვში შეთანხმება) დაუფლება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- აყალიბებს საკუთარ მოსაზრებებს და ასაბუთებს მათ
- ყოფს ტექსტს მონაკვეთებად და ასათაურებს
- ვარჯიშობს ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაში
- აკვირდება სიტყვათაწარმოქმნის მარტივ შემთხვევებს
- მუშაობს წერითი მეტყველების განვითარებაზე
- ეცნობა რაოდენობით რიცხვით სახელებს, იყენებს მათ მეტყველებაში მართებული ფორმით

I გაკვეთილი

ა) კითხვისათვის მზადება (4-5 წუთი):

მასწავლებელი სვამს კითხვას: რა არის ფიცი? როდის იფიცებენ ადამიანები?

კლასი იყოფა სამ ჯგუფად. თითოეული ჯგუფი გვთავაზობს თავის მოსაზრებას საკითხის ირგვლივ. აუცილებელია ამ მოსაზრებების დასაბუთება. მოქმედებს პრინციპი: ყველას აზრი საყურადღებოა. მასწავლებელი არ ერევა მოსწავლეთა პასუხებში, აძლევს მხოლოდ გეზს, რომ სწორად წარიმართოს დისკუსია და არ მიიღოს დაპირისპირების ხასიათი. მოსწავლეები იხსენებენ მაგალითებს ცხოვრებიდან. ამ ეტაპზე მთავარია არა მხოლოდ ჭეშმარიტების ძიება, არამედ დისკუსიის ხელსაწყოების თანდათან დაუფლებაც: მოსმენა, სხვისი აზრის პატივისცემა, საკუთარი მოსაზრების ჩამოყალიბება და დასაბუთება.

ბ) ტექსტის კითხვა და გააზრება (20-25 წუთი)

მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს პაუზებით. I პაუზა – „შინ დაბრუნებულ გიას დედა ავად დაუხვდა“. II პაუზა – „ჰოდა, ვაითუ...“. III პაუზა – „გიამ შეუმჩნევლად მოიხურა კარი და აივანზე დარჩა“. IV პაუზა – „რასაკვირველია, ასეთი შვილის დედას გულიც გაუსკდებოდა“...

თითოეული პაუზის შემდეგ მოსწავლეებს ეძლევათ საშუალება, გამოთქვან საკუთარი მოსაზრება სიუჟეტის შემდგომი განვითარების შესახებ. ადარებენ საკუთარ ვერსიას ავტორისეულ ვარიანტს.

ნაწილ-ნაწილ კითხვის დროს აიხსნება უცნობი სიტყვები: **ბექობი, შარა, სამზადი სახლი** (იხ. სიტყვათა სალარო, გვ. 99).

ფაქტებზე ორიენტირებული კითხვებით ჩატარდება გამოკრებითი კითხვა:

- რა ტყუილი თქვა ვიამ?
- რა ქნა ვიამ ავადმყოფი დედის დანახვისას?
- როგორ მოატყუა მეორედ ნანი?
- რის შეეშინდა ვიას ექიმის დანახვისას?
- როგორ მოატყუა მესამედ ნანი?
- რა იფიქრა შინ დაბრუნებულმა ვიამ?
- როგორ მოიქცა ბოლოს ვია ნანისთან შეხვედრისას?
- რა გადაწყვიტა ვიამ?...

(პასუხებს მოსწავლეები ტექსტიდან ამოიკითხავენ).

სწორი კითხვის ტექნიკის დაუფლების მიზნით, მასწავლებელმა, სასურველია, ჩაატაროს დიდაქტიკური თამაში „გაბმულხარ, ჩიტო, მახეში!“ (ჯგუფური მუშაობა). ტექსტს კითხულობენ ნაწილ-ნაწილ. როცა ერთი ჯგუფის წარმომადგენელი კითხულობს, დანარჩენი ჯგუფის წევრები ცდილობენ შეამჩნიონ კითხვაში დაშვებული შეცდომა და გაასწორონ, რაზედაც ეწერებათ „+“. გაიმარჯვებს ის ჯგუფი, რომელიც მეტ „+“-ს დააგროვებს.

მოსწავლეები პასუხობენ სახელმძღვანელოში მოცემულ კითხვებს:

- რატომ დაუჯერა ნანიმ ვიას ტყუილი? (რადგან დედა დაიფიცა).
- რის შეეშინდა ვიას? (დედის ავადმყოფობის მიზეზად მისი ტყუილზე დაფიცება ჩათვალა).

- როგორ ფიქრობთ, კქონდა ვიას შიშის მიზეზი? (კქონდა, რადგან ტყუილზე დაფიცება და დედის ავადმყოფობა ერთმანეთს დაემთხვა).

- როდის თქვა ვიამ სიმართლე? (როცა შინ დაბრუნებულს დედა დაძინებული დაუხვდა, დარწმუნდა - ექიმმა უთხრა, ვიას ტყუილზე დაუფიცებისაო, რამაც დედას გული გაუხეთქა).

ტექსტის გააზრებისა და დამოუკიდებელი მსჯელობის უნარ-ჩვევათა განვითარებისათვის შემოხაზავენ სახელმძღვანელოში მოცემული ტესტის - „როგორ მოიქცეოდა ვია ამის შემდეგ?“ სწორ პასუხს. დაასაბუთებენ თავიანთ აზრს, შემოგვთავაზებენ ახალ ვარიანტსაც (ვთქვათ, დაიფიცებდა მაშინ, როცა ვინმეს რაიმეს დაჰპირდებოდა...).

გ) ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაზე მუშაობა (6 წუთი): მოსწავლეები ნაწილ-ნაწილ კითხვის დროს ტექსტში აკვირდებიან ძნელად დასაწერ და წარმოსათქმელ სიტყვებს: *ტყუილი, როგორიცაა, გაცეცხა, მომიკვდესო, თხუთმეტი, სახლში, დაუხვდნენ, შეეშინდა, მიხვდება, სჭირს, ათქმევინა, იყო, გასინჯავს, დიდად, ექიმმა, რასაკვირველია, გაახილა...*

დ) ანტონიმებზე მუშაობა – (4 წუთი) (ჯგუფური მუშაობა) თითოეულ ჯგუფს დაურიგდება თითო ბარათი სხვადასხვა სიტყვით, ევალუბათ – ტექსტში მოძებნონ საპირისპირო მნიშვნელობის სიტყვები (ანტონიმები) და მიუწერონ:

ბარათი 1

სძულდა – (უყვარდა)
გააღო – (მოიხურა)
ელვობა – (ეძინა)

ბარათი 2

მართალი – (ტყუილი)
წინ – (უკან)
დახუჭა – (გაახილა)

ბარათი 3

კარგად – (ავად)
სიცრუე – (სიმართლე)
პატარა – (დიდი)

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი).

ვ) საშინაო დავალება: (2 წუთი) „ფიცი“. წერითი სამუშაო: ტექსტური დავალება (აქტივობების რვეული). რატომ დაუჯერა ნანიმ გიას? (სწორი პასუხია ა) – „გიას ენდობოდა“).

დავალება 1. („აქტივობების რვეული“): რომელი სიტყვებიდან ჩანს, რომ ტექსტში აღწერილი ამბავი სოფლად ხდება?

(პასუხებია: ბექობი, შარაგზა, ორდობე, სამზადი).

II ბაკვეთილი

ა) ტექსტზე მუშაობა:

1. კითხვა. (10-15 წუთი)

მოსწავლეები ვარჯიშობენ ხმამაღალ კითხვაში. ტექსტი ძირითადად დიალოგის ფორმისაა. გვხვდება კითხვითი (კითხვითსიტყვიანი და არაკითხვითსიტყვიანი), ძახილის (თხოვნის, შიშის გამომხატველი) და კითხვა-ძახილის წინადადებები. ამიტომ ყურადღება მახვილდება ასეთი წინადადებების სათანადო ინტონაციით წაკითხვა-წარმოთქმაზე.

მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტიდან იმ ადგილებს, რამაც ყველაზე მეტად დააფიქრათ, რომელიც მოეწონათ, ასაბუთებენ თავიანთ აზრს.

2. მოთხრობის დაყოფა ნაკვეთებად და დასათაურება (ჯგუფებში მუშაობა) (8-10 წუთი). ნაწილ-ნაწილ კითხვის დროს თითოეულ სურათს წარმოგვიდგენს თითოეული ჯგუფი, მოსაწონი სათაურები დაიწერება დაფაზე. გეგმა დაახლოებით ასეთ სახეს მიიღებს:

- ტყუილი ფიცი
- გიას შიში
- მეორე ტყუილი
- მესამე ტყუილი
- სიმართლის აღიარება
- გიას გადაწყვეტილება. („რვეული“, დავალება №3).

3. შინაარსის გადმოცემაზე მუშაობა: (6-8 წუთი)

გეგმის მიხედვით ნაწილ-ნაწილ გადმოგვცემენ მოსწავლეები ჯერ ცალკეული მონაკვეთის, შემდეგ კი – მთელი ტექსტის შინაარსს.

4) ტექსტის გააზრება (10 წუთი)

– მოსწავლეები მსჯელობენ, ამ მოთხრობის მიხედვით, როგორი ბიჭია გია. ასაბუთებენ თავიანთ აზრს.

წერილობით ასრულებენ **მე-2 დავალებას** (აქტივობების რვეული): როგორია გია?

ა) მოთხრობის დასაწყისში?

(სავარაუდო პასუხი: დედის მოსიყვარულე, მაგრამ ტრაბახა, მატყუარა).

ბ) მოთხრობის დასასრულს?

(სავარაუდო პასუხი: დედის მოსიყვარულე, გაბედული, სიმართლის მოქმელი).

მოსწავლეები სახელმძღვანელოში კითხულობენ ვაჟა-ფშაველას ციტატას „ღამაზად შეიღის გამზრდელი დედა მიცვნია ღმერთადა“. ანალიზებენ მას და უკავშირებენ ტექსტს (გია დედას კარგად აღუზრდია, მართალია, მას შეცდომა მოუვიდა, მაგრამ თვითონვე ცნო თავი დამნაშავედ და შეცდომა გამოასწორა...).

იხსენებენ ანდაზებს დედაზე (კარგი შეიღი დედის გულის ვარდიაო; დედის წინ მორბენალ შეიღს ან მგელი შეჭამს ან მგლის შეიღიო; შეიღმა რომ დედის გულისათვის ხელისგულზე ერბო-კვერცხი შეიწვას, დედის ამაგს მაინც ვერ გადაიხდისო...)

აკეთებენ დასკვნას: ყველაზე ღამაზი დედა ისაა, ვისაც ჭკვიანი და ზრდილი შეიღი ჰყავს.

გ) გაეცანით – თქვენი თანატოლების ნამუშევარია (7 წუთი): – მოსწავლეები ეცნობიან რვეულში მოთავსებულ მათი თანატოლების ნამუშევარს – „დედას დაეხმარნენ“ (ტექსტსა და ილუსტრაციას), მსჯელობენ და აფასებენ მათ, შეაქვთ კორექტივები, ასაბუთებენ თავიანთ აზრს...

დ) გააკეთილის შეჯამება და შეფასება (3 წუთი).

ე) საშინაო დავალება (2 წუთი). „ფიცი“ – თხრობით, ანდაზის მიხედვით („კარგი შეიღი დედის გულის ვარდიაო...“) ტექსტის შედგენა.

III ბაკვეთილი

ა) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა და ანალიზი (18 წუთი).

მოსწავლეები ჩუმად კითხულობენ ტექსტს. შემდეგ გადმოსცემენ მის შინაარსს. ყურადღება ექცევა ტექსტის შინაარსის მესამე პირში გადმოცემას, ფაქტების ლოგიკურ თანმიმდევრობას, ორთოეპიასა და ინტონაციას.

ტექსტის საანალიზოდ მოსწავლეები ერთმანეთს დაუსვამენ კითხვებს (წყვილებში მუშაობა), აფასებენ ამ შეკითხვებზე მიღებულ პასუხებს.

მსჯელობენ გიას საქციელზე – რა თვისებებია დასაგმობი (*სიცრუე, ტრაბახი*), მისაბაძი (*სწორი გადაწყვეტილების მიღება, დანაშაულის აღიარება*).

მსჯელობენ, რის თქმა სურს მწერალს მკითხველისათვის (*შეიძლება შეცდომა დაუშვა, მთავარია, შენ თვითონ აღიარო და გამოასწორო*).

ბ) რთული სიტყვების მართლწერაზე დაკვირვება (5 წუთი): (გამოიყენება ტექსტი)

მდინარისპირა, შინ დაბრუნებული, ვაითუ, კისრისტეხით, უკან დაბრუნებულს, დიდი-დიდი, გულშეღონებული, შარავ ზა, ორლობე.

გაირკვევა მათი მნიშვნელობა. ამ სიტყვების გამოყენებით შედგება წინადადებები.

გ) სინონიმებზე მუშაობა: (3 წუთი)

შეურჩიე ტექსტიდან მსგავსი მნიშვნელობის სიტყვები:

გზა – (შარა)

გორაკი – (ბექობი)

ატირდა – (აქვითინდა)

სახლში – (შინ)

დ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება (12 წუთი)

ლექსიკურ-ფრაზეოლოგიური მუშაობა:

ტექსტში მოცემული სიტყვათა შეხამების „გული წაუვიდა“ – გრძნობა დაკარგა, „გული გაუსკდებოდა“ – (ძალიან შეეშინდებოდა) ანალოგიით, მასწავლებელთა დახმარებით, მოსწავლეები იხსენებენ სხვადასხვა სიტყვის შეხამებას (ჯგუფებში მუშაობა):

გულიდან ამოიღებს – შეიძულებს, დაივიწყებს.

გული ამოუვარდება – გული ძლიერ აუტყვერდება (დადლის ან ძლიერი განცდის გამო)

დიდი გული აქვს – ამაყია

გული არ უდგება – ვერ ჩერდება, სადმე წასვლა უნდა.

გულს გაუკეთებს – დააიმედებს

გული ეწვის – გული სტკივა ვისიმე, რისამე სიბრალულით

გულს ვერ უდებს – საქმის, მუშაობის ხალისი არა აქვს

გული მოსდის – ბრაზდება

გული მოუკვდება – ძლიერ შეწუხდება, ძალიან შეეცოდება...

– **საგნის რაოდენობის აღმნიშვნელი სიტყვის გაცნობა:**

მოსწავლეები აკვირდებიან სიტყვებს – „სამი“, „თვრამეტი“, „თხუთმეტი“ – სახელმძღვანელოში მოცემულ წინადადებებში (გვ. 101) აღგენენ, რას აღნიშნავს ეს სიტყვები (საგნის რიცხვს), რა კითხვა დაესმის მათ (*რამდენი?*).

ასახელებენ, რამდენი მოსწავლეა კლასში, რამდენია გოგონა და რამდენი ვაჟი; რამდენი მერხი დგას საკლასო ოთახში, თითოეულ მერხზე რამდენი მოსწავლე ზის...

მოსწავლეებს მასწავლებლის დახმარებით გამოაქვთ დასკვნა: **საგნის რაოდენობის აღმნიშვნელ სიტყვას რიცხვითი სახელი ეწოდება**, მისი კითხვაა **რამდენი?**

ასახელებენ რიცხვით სახელებს. კითხულობენ სახელმძღვანელოში მოცემულ განმარტებას (გვ. 100)

ასრულებენ აქტივობების რვეულში **მე-5 დავალებას**: *ლექსიდან ამოიწერეთ რიცხვითი სახელები არსებითთან ერთად* (პასუხებია: ერთი ბელურა, ასი პეპელა, ორი ათასი კალია, ასი ათასი მუხლუხი).

საკითხავ ტექსტში „ფიცი“ ეძებენ რიცხვით სახელებს (*ერთი, ორი, სამი, შვიდი, თხუთმეტი, თვრამეტი*).

– ვარჯიშობენ რიცხვითი სახელისა და არსებითი სახელის რიცხვში შეთანხმების საკითხებზე, ასრულებენ **მე-6 დავალებას** (აქტივობების რვეული). ასწორებენ დაშვებულ შეცდომებს (*ხუთი ამხანაგი, ბევრი შეცდომა, ცოტა საჩუქარი, მრავალი ლექსი*).

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5-6 წუთი).

ვ) საშინაო დავალება (2-3 წუთი) – „ფიცი“ – თხრობით. წერითი სამუშაო: **დავალება 4.** („აქტივობების რვეული“) – ტექსტის მიხედვით დაწერე: **შეცდომის გასწორება.**

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 6, III 7, III 8, III 9, III 10.

გაკვეთილების მასალა

„შეგცდით?!“ (ნ. ნოსოვის მიხედვით), რიცხვითი სახელი, მარტივი მიზნობრივი ტექსტი (3 სთ)

მიზნები

- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- გაბმულ მეტყველებაზე მუშაობა
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- შინაარსის წერილობითი გადმოცემა
- პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხებზე მუშაობა რიცხვით სახელთან დაკავშირებით
- მარტივი მიზნობრივი ტექსტის შედგენა
- სხვადასხვა პირში თხრობა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- ყოფს მას ცალკეულ ნაწილებად და ადგენს გეგმას
- ამ გეგმის მიხედვით გადმოცემს წაკითხულის შინაარსს ჯერ თხრობით, შემდეგ – წერილობით
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ადგენს მარტივ მიზნობრივ ტექსტებს – ა) ნაპოვნია: ... , ბ) დაგუარგე: ...)
- აკვირდება რიცხვითი სახელის რაობას, იყენებს მას მეტყველებაში სწორი ფორმით
- მუშაობს ჯგუფურად, წყვილებში, ინდივიდუალურად

I. ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი ამზადებს კლასს ტექსტის მოსასმენად, ამ მიზნით აცნობს სიუჟეტის მხოლოდ დასაწყისს და სვამს კითხვას: *თქვენი აზრით, როგორ არის მოსალოდნელი ამბის შემდგომი განვითარება?*

2. ტექსტის კითხვა – ტექსტს კითხულობენ **პაუზებით**. პაუზები კეთდება იქ, სადაც მასწავლებელი ჩათვლის საჭიროდ. თითოეული პაუზის შემდეგ მოსწავლეებს უნდა მიეცეთ საშუალება, გამოთქვან ვარაუდი სიუჟეტის შემდგომი განვითარების შესახებ. ამ დროს აიხსნება კლასისათვის გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები.

3. ტექსტის ანალიზი – გაირკვევა, **ვინ და ვინ** არიან ნაწარმოების **მთავარი გმირები** (*კახა და დათო*), **არამთავარი გმირები** (*უცნობი ქალი და ნატო ბებია*), **სად ხდება მოქმედება** (*ერთ-ერთ ქალაქში*), **საიდან ჩანს ეს** (*კახას მისამართიდან*), **კახასა**

და დათოს რა თვისებებია ასახული ამ ნაწარმოებში (მოსწავლეები თავიანთ აზრს ასაბუთებენ ტექსტიდან და კითხულობენ სათანადო ადგილებს); რა ხერხს მიმართეს ბიჭებმა პატრონის მოსაძებნად, რა ტიპის განცხადება შეადგინეს; რისი მითითებაა აუცილებელი ამგვარი განცხადებების შედგენისას; სწორად მოიქცნენ თუ არა ისინი, როცა პატრულს არ მიმართეს და თვითონვე გადაწყვიტეს პატრონის მოძებნა; რამდენად მისაღებია მათთვის უცნობი ქალის დარიგება (რვეული, დავალება №1); რატომ აღარ გაახსენდათ მათ უცნობი ქალის დარიგება; რატომ იმსახურებდა ნატო ბებო ასეთ ნდობას; საიდან ჩანს, რომ ჩანთის პატრონი სწორედ ნატო ბებო იყო... მათი აზრით, რატომ უწოდა მწერალმა ამ მოთხრობას „შეეცდით?“, რატომ იხმარა სათაურში კითხვის ნიშანი, ვის მიმართავს მწერალი ამ კითხვით...

მოსწავლეები ჩუმად კითხულობენ ტექსტს, ყოფენ მას ცალკულ ნაწილებად, ადგენენ გეგმას (რვეული, დავალება №2, სავარაუდო პასუხები: ხელჩანთის პოვნა, ბიჭების გადაწყვეტილება, განცხადება, უცნობი ქალის დარიგება, პატრონის გამოჩენა). ამ გეგმის მიხედვით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ თხრობით, შემდეგ – კი წერილობით (დავალება №3).

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. მარტივი მიზნობრივი ტექსტის შედგენა – მოსწავლეები ადგენენ განცხადებას დაკარგული და ნაპოვნი ნივთების შესახებ; იცავენ იმ აუცილებელ ატრიბუტებს, რომლებიც საჭიროა ამგვარი ტიპის განცხადებებისათვის (დაკარგული ნივთის დასახელება, მისამართისა და ვინაობის მითითება – დავალება №4).

2. რაოდენობით და რიგობით რიცხვით სახელებზე დაკვირვება – მოსწავლეები აკვირდებიან განცხადების ტექსტს და ასახელებენ სიტყვებს, რომლებიც უპასუხებს კითხვებზე: რომელი? მერამდენე? არაკვევენ, რას აღნიშნავს ეს სიტყვები (საგნების რიგს), აკვირდებიან და აღწერენ საკლასო ოთახს, ადგენენ ტექსტს და გამოყოფენ მათში სიტყვებს, რომლებიც აღნიშნავს: ა) საგნების რაოდენობას (ოცი მერხი, ცხრამეტი მოსწავლე, ორი ფანჯარა, ერთი მაგიდა, ერთი სკამი...) და ბ) საგნების რიგს (მეორე სართული, მესამე რიგი, პირველი მერხი...)... სრულდება დავალებები: №5 და №6.

3. სხვადასხვა პირში თხრობა – მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ I, შემდეგ კი – III პირში.

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 4, III 5, III 6, III 9, III 10.

გაკვეთილების მასალა

„ერთი მანეთის შოვნა“ (ქართული ხალხური ზღაპარი), ფრაზეოლოგიზმები (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის მხარეების სრულყოფა
- ლოგიკური თანმიმდევრობით თხრობა
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- საგანთშორისი კავშირი (სტუმრად მათემატიკასთან)

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- წერს
- აკვირდება ტექსტში გამოყენებულ ფრაზეოლოგიზმებს და იყენებს მეტყველებასში

I. ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს ახსენებს ანდაზებს, რომლებიც ტყუილის თქმას შეეხება (**ტყუილს მოკლე ფეხები აქვს; ფიცი მწამს, ბოლო მაკვირვებს; ქურდს კული ეწეისო...**) და ავალეს, რომელიმე ამ ანდაზის მიხედვით შეადგინონ ამბავი და გააცნონ კლასს. შეიძლება ეს სამუშაო ჯგუფურადაც შესრულდეს.

2. ტექსტის კითხვა – ტექსტს თავიდან ბოლომდე კითხულობს ან მასწავლებელი, ან კითხვაში გაწაფული რომელიმე მოსწავლე. გზადაგზა, ტექსტის კითხვის პროცესში, აიხსნება მოსწავლეთათვის გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმებიც. გამოიყენება კითხვის ორივე სახე – **ხმამაღალი** და **ჩუმი**. **ჩუმი** კითხვისათვის მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება – წაიკითხონ ტექსტი და გაარკვიონ – ხომ არ დარჩა მასში მათთვის გაუგებარი რომელიმე სიტყვა; მოძებნონ და ამოიკითხონ მითითებული ადგილი (მაგ., წაიკითხეთ ადგილი, სადაც აღწერილია მამის გადაწყვეტილება, დედის რჩევა...); შეურჩიონ ტექსტის თითოეულ მონაკვეთს სათაური... ამოიწერონ ტექსტიდან ის ადგილი, რომელიც, მათი აზრით, მთავრია (**დავალება №3**).

3. ტექსტის ანალიზი – მოსწავლეები ახასიათებენ პერსონაჟებს, აფასებენ მათ მოქმედებას (*რამდენად მისაღებად ეჩვენებათ მამის გადაწყვეტილება; იმსახურებდა თუ არა შვილი მამის ასეთ უნდობლობას; რამდენად ამართლებენ დედის მოქმედებას; მათი აზრით, რა იყო შვილის ასეთი სიზარმაცისა და სიცრუის მიზეზი...*); აყალიბებენ საკუთარ აზრს და ასაბუთებენ მას (**რეგული**, დავალებები: №1 და №2, **სახელმძღვანელო** – დაასაბუთე შენი აზრი), ტექსტის გააზრებაში მოსწავლეს დაეხმარება აგრეთვე ტესტური დავალებაც (სწორი პასუხია ა).

II. ენობრივ მასალზე დაკვირვება

1. ლექსიკური მარაგის გამდიდრება – მოსწავლეები აკვირდებიან ტექსტში გამოყენებულ ლექსიკურ არქაიზმებს (ფულის ერთეულები: *კაპიკი, შაური, მანეთი*; სიგრძის საზომი ერთეული – *ვერსი...*), განმარტავენ მათ მნიშვნელობას; აანალიზებენ, რაზე მიგვითითებს მათი გამოყენება ტექსტში (*რომ აქ აღწერილი ამბავი ძველად მოხდა – დავალება №4*). აქვე შეიძლება შევასრულოთ **დავალება №5** (*სტუმრად მათემატიკასთან*).

2. ფრაზეოლოგიზმებზე დაკვირვება – სახელმძღვანელო, გვ. 106, თქვით ერთი სიტყვით – *„გაემგ ზავრა იქ, საიდანაც აღარ ბრუნდებიან“* – **გარდაიცვალა**; *„გული მოუკვდა“* – **ძალიან ეწყინა**; *„გული დაეწვა“* – **ძალიან ეწყინა**; *„გული მოუვიდა“* – **გაბრაზდა**; *„გული მიეცა“* – **გამხნევდა, გამაგრდა**.

შედეგების კოდი: III 1, III 2, III 4, III 5, III 8.

მომდევნო ორი კვირეული საათის დაგეგმვას (იოსებ გრიშაშვილის **„მოსუცის დარიგება“**, რიცხვითი სახელი) მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ.

გაკვეთილების მასალა

იროდიონ ევდოშვილის „რას გალობს შაშვი“, ჩამოთვლილი და
გამაერთიანებელი სიტყვები, სასვენი ნიშანი
გამაერთიანებელ სიტყვასთან (3 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- გაბული მეტყველების განვითარება
- გამომეტყველებით კითხვაში ვარჯიში
- სხვადასხვა პირში თხრობა
- გამაერთიანებელი სიტყვის რაობაში გარკვევა
- ახალი პუნქტუაციური ნიშნის (ორწერტილის) გაცნობა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- გამოხატავს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ვარჯიშობს პუნქტუაციაში, ეცნობა „ორწერტილის“ ხმარების კონკრეტულ შემთხვევას
- ეუფლება პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხებს (სხვადასხვა პირში თხრობა)
- თხზავს მხატვრულ ტექსტს სათაურის, დასაწყისისა და დასასრულის მიხედვით
- წერს

I. ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მოსწავლეები აკვირდებიან სახელმძღვანელოში მოთავსებულ სურათს და მასწავლებლის მითითებით ადგენენ ტექსტს – რას გალობს გალიაში დატყვევებული ფრინველი? ეს სამუშაო შეიძლება შევთავაზოთ ჯგუფებსაც: კლასი იყოფა სამ ჯგუფად და თითოეული ჯგუფი წარმოადგენს ტექსტის საკუთარ ვარიანტს, რომლებიც განიხილება და შეფასდება კლასშივე.

2. ტექსტის კითხვა და ანალიზი – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს თავიდან ბოლომდე გამომეტყველებით, შემდეგ მოსწავლეები კითხულობენ ნაწილ-ნაწილ და მთელი კლასის მონაწილეობით აიხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები. ტექსტი დაიყოფა ნაწილებად და შედგება გეგმა (**დავალება №2**). გაირკვევა, როდის ხდება ნაწარმოებში აღწერილი მოქმედება, თუ არის ამის შესახებ მინიშნება ტექსტში, წელიწადის რომელი დროებია აღწერილი, როგორ ხატავს ცივ ზამთარს ავტორი, ვინ

მოგვიტოვებს ამ ამბავს, **რატომ** მიმართავს ამ ხერხს მწერალი (*რომ უფრო ემოციური და შთამბეჭდავი გახადოს თხრობა*), **რა განწყობით** უნდა წავიკითხოთ ეს მოთხრობა, **რის თქმა** სურს მწერალს მკითხველისათვის, **საიდან** ჩანს ეს... სრულდება დავალება №1. ტექსტის გააზრებას ეხმარება ტესტური დავალებები (სწორი პასუხებია: 1 გ, 2 ა).

3. მხატვრული ტექსტის შექმნა დასაწყისისა და დასასრულის მიხედვით – დავალება №3.

II. ენობრივ მასალზე დაკვირვება

1. სხვადასხვა პირში თხრობა – მოსწავლეები გადმოსცემენ ამ ტექსტის შინაარსს ჯერ I, შემდეგ კი – III პირში.

2. ჩამოთვლილი და გამაერთიანებელი სიტყვები, სასვენი ნიშანი (ორწერტილი) გამაერთიანებელ სიტყვასთან – დაფაზე იწერება წინადადება: „**თოვლზე ვხედავდი უსიცოცხლო ფრინველებს: ბელურებს, ჩხიკვებს, ყვავებს, კაჭკაჭებს**“. გაირკვევა, რომელ სიტყვებს აერთიანებს ამ წინადადებაში სიტყვა „**ფრინველებს**“ (*ბელურებს, ჩხიკვებს, ყვავებს, კაჭკაჭებს*), რა სასვენი ნიშანი იწერება მასთან (**ორწერტილი**). კლასში სრულდება და გაანალიზდება **დავალება №4**, შინ შესასრულებლად შეიძლება მივცეთ **დავალება №5**. თუ დრო დარჩა, კარგი იქნება, თუ მასწავლებელი აღნიშნული სავარჯიშოებით არ დაკმაყოფილდება და თავადაც შესთავზებს კლასს ანალოგიურ დავალებებს.

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 6, III 10, III 11.

მომდევნო ორი კვირეული საათის დაგეგმვას (ანა კალანდაძის „**შემოვლენ როკ-ვით**“) მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ.

გაკვეთილების მასალა

კუგული ტოგონიძის „ბალახის სიმღერა“, ჩამოთვლილი და გამაერთიანებელი სიტყვები, სასვენი ნიშნები მათთან (2 სთ)

მიზნები

- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ბალახოვანი მცენარეების შესახებ მარტივი საგანმანათლებლო ინფორმაციის მიღება და შეჯამება (*სავანთშორისი კავშირი ბუნებისმეტყველებასთან*)
- მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება (პრაქტიკულად)
- მარტივი დარგობრივი ტექსტის შედგენა
- გამაერთიანებელი (განმაზოგადებელი) სიტყვა, მისი რაობა
- მარტივი პუნქტუაციური ჩვენების ფორმირება

აქტივობები

- მოსწავლე იღებს და აჯამებს მარტივ საგანმანათლებლო ინფორმაციას ბალახოვანი მცენარეების შესახებ
- კითხულობს და ანალიზებს მხატვრულ ტექსტს
- აკვირდება მხატვრულ სახეებს
- აკეთებს დასკვნებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- ეუფლება კითხვის მარტივ სტრატეგიებს
- ასრულებს პუნქტუაციურ სავარჯიშოებს

I. ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი მოსწავლეებს გაახსენებს იმ ინფორმაციას ბალახოვანი მცენარეების შესახებ, რაც მათთვის უკვე ცნობილია ბუნებისმეტყველების გაკვეთილებიდან. მოსწავლეები საუბრობენ ბალახოვანი მცენარეების თავისებურებაზე, იხსენებენ და ასახელებენ სხვადასხვა ბალახოვან მცენარეს. ივსება „გონებრივი იერიშის“ რუკა.

2. ტექსტის კითხვა – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს გამომეტყველებით თავიდან ბოლომდე. შემდეგ ტექსტს მოსწავლეები კითხულობენ ნაწილ-ნაწილ და მთელი კლასის მონაწილეობით იხსენებენ გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები. ახლადშესწავლილი სიტყვების გამოყენებით ადგენენ წინადადებებს. ტექსტს კითხულობენ როგორც **სმამადლა**, ისე **ჩუმად**. **ჩუმი** კითხვის პროცესში მასწავლებელი კლასს აძლევს დავალებას, დაყონ ტექსტი ცალკეულ მონაკვეთებად და თითოეულ ნაწილს შეურჩიონ სათაური (რვეული, **დავალება №2**), ან პირიქით – მოძებნონ ტექსტში კონკრეტული ადგილი და ამოიწერონ (**დავალება №1**).

3. ტექსტის შინაარსის გადმოცემა და ანალიზი – მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ ნაწილ-ნაწილ, კითხვებზე პასუხებით, შემდეგ კი – გაბმული თხრობით. ტექსტის ანალიზისას გაირკვევა, რა იყო ბალახის წუხილის მიზეზი; რატომ ნატრობდა იგი მაინცდამაინც ხედ გადაქცევას; როგორი იყო ბუნება ბალახის გარეშე; რა იყო მისი ტირილის მიზეზი; რატომ ამდურდა იგი; რის თქმა სურს მწერალს ჩვენთვის ამ ნაწარმოებით; რომელი ადგილია ტექსტში, მათი აზრით, ყველაზე ლამაზი და შთამბეჭდავი... *(ამ კითხვებზე პასუხების გაცემისას მოსწავლეები აუცილებლად ასაბუთებენ თავიანთ აზრს და საჭიროების შემთხვევაში იყენებენ ტექსტსაც).* **სრულდება დავალება №3.**

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. სხვადასხვა პირში თხრობა – მოსწავლეები აკვირდებიან, ვინ გადმოგვცემს ნაწარმოებში მოთხრობილ ამბავს; რატომ მიმართავს ამ ხერხს ავტორი; რა შეიცვლება, თუ ამ ამბავს თვითონ მწერალი მოგვითხრობდა; გადმოსცენ ტექსტის შინაარსი ისე, თითქოს მას თავად მწერალი გვიყვება.

2. მარტივი დარგობრივი ტექსტის შედგენა – დავალება №4, პასუხები: 4, 3, 5, 1, 6, 7, 2, 8..

3. ჩამოთვლილი და გამაერთიანებელი (განმაზოგადებელი) სიტყვები, სასვენი ნიშნები მათთან – დაფაზე იწერება წინადადება: „**ბალახებია: მრავალძარღვა, მატიტელა, ორფოთოლა, სამყურა**“. მოსწავლეები აკვირდებიან რომელი ბალახების სახელწოდებებია ამ წინადადებაში ჩამოთვლილი (*მრავალძარღვა, მატიტელა, ორფოთოლა, სამყურა*), რომელი სიტყვა აერთიანებს მათ (**ბალახებია**), რა სასვენი ნიშანი იწერება გამაერთიანებელ სიტყვასთან, ჩამოთვლილ სიტყვებთან, სულ რამდენი სასვენი ნიშანია ამ წინადადებაში გამოყენებული, რატომ... **სრულდება სავარჯიშოები №5 და №6.**

4. კრებით სახელებზე დაკვირვება – სახელმძღვანელო, გვ. 115, პასუხები: **გუნდი, რემა (ჯოვი), ფარა.**

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 4, III 6, III 9.

„წაიკითხე თვითონ“ – „შეხე, ჩვენი საქართველო როგორ აყვავილებულა“ (წიგნის სამყარო“, VIII თემა).

გაკვეთილების მასალა

„რატომ დამუნჯდნენ ხეები“ (ესტონური ხალხური ზღაპარი), ჩამოთვლილი და გამაერთიანებელი (განმაზოგადებელი) სიტყვები, რთული სიტყვების (ორცნებიანი კომპოზიტების) მართლწერა (3 სთ)

მიზნები

- ფოთლოვანი და წიწვოვანი ხეების გაცნობა (საგანთშორისი კავშირი ბუნებისმეტყველებასთან)
- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- ლიტერატურის ჟანრებზე (ხალხური ზღაპარი) დაკვირვება
- ორთოგრაფიული და პუნქტუაციური ჩვევების დაუფლება
- მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა

აქტივობები

- მოსწავლე აჯამებს მარტივ საგანმანათლებლო ინფორმაციას ტყის შესახებ (საგანთშორისი კავშირი)
- კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ქმნის მარტივ დარგობრივ ტექსტს
- ეცნობა ორცნებიანი კომპოზიტების მართლწერას
- ვარჯიშობს პუნქტუაციაზე
- მუშაობს წყვილებში, ჯგუფურად

I. ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მოსწავლეები იხსენებენ იმ ინფორმაციას, რაც მათ ბუნებისმეტყველების გაკვეთილებზე მიიღეს ფოთლოვანი და წიწვოვანი მცენარეების შესახებ. საუბრობენ ტყის დანიშნულებაზე, მის მნიშვნელობაზე, მოვლა-პატრონობაზე, ადამიანისა და ტყის ურთიერთდამოკიდებულებაზე...

2. ტექსტის კითხვა – მოსწავლეები ტექსტს კითხულობს **პაუზებით**. პაუზებს აკეთებს იქ, სადაც თვითონ ჩათვლის საჭიროდ. თითოეული პაუზის შემდეგ მოსწავლეებს აძლევს შესაძლებლობას, გამოთქვან ვარაუდი, როგორ განვითარდება, მათი აზრით, ტექსტის მიხედვით შემდგომში მოქმედება. პაუზებით კითხვის პროცესში იხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები. მოსწავლეები რამდენჯერმე კითხულობენ ტექსტს, გამოიყენება კითხვის ორივე სახე – **ხმამაღალი** და **ჩუმი**. ჩუმი კითხვისას

მოსწავლეები ტექსტს ყოფენ ცალკეულ ნაწილებად და ასათაურებენ (დავალება №2, სავარაუდო სათაურები: ა) ფოთლოვანი ხეების თხივნა; ბ) წიწვოვანი ხეების თხივნა; გ) ჯადოქრის სახუქარი; დ) წკეპლის ძალა; ე) როდის დამუნჯდნენ ხეები).

3. ტექსტის ანალიზი და შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები ანალიზებენ ტექსტს, გაირკვევა რომელ ლიტერატურულ ჟანრს ეკუთვნის იგი (ზღაპარია), ამ ჟანრის დამახასიათებელი რა ნიშნები აქვს მას (*ფანტასტიკურ ელემენტებს შეიცავს – მზე მიწაზე ჩამოვიდა, წკეპლას ჯადოსნური ძალა აქვს, ერთ-ერთი პერსონაჟი ჯადოქარია, საბოლოოდ მარცხდება ბოროტება, ხეები ლაპარაკობენ...*), რა აზრია ამ ზღაპარში გატარებული (*სიკეთე შეუმჩნეველი არ რჩება, ადამიანმა უნდა შეძლოს სიკეთის დანახვა, მეტისმეტი არასოდეს არ უნდა მოინდომოს...*), ახასიათებენ პერსონაჟებს, თავიანთ მოსაზრებას ასაბუთებენ, ტექსტიდან კითხულობენ სათანადო ადგილებს. ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ კითხვებზე პასუხებით, შემდეგ კი – გაბმული თხრობით. სრულდება **დავალებები №1 და №3.**

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. მარტივი დარგობრივი ტექსტის შედგენა – დავალება №4. პასუხები: 1, 3, 5, 4, 2.

2. პუნქტუაციაში ვარჯიში – დავალება №5.

3. რთული სიტყვების მართლწერა – დაფაზე იწერება ორცნებიანი კომპოზიციები ტექსტიდან (**ცოლ-შვილი, ზამთარ-ზაფხული, სახლ-კარი, ხვეწნა-მუდარა**), გაირკვევა, რამდენ საგანს აღნიშნავს (**ორს**), შეიძლება თუ არა მათ შორის და კავშირის ჩასმა. სათანადო მაგალითებზე დაკვირვებით გამოაქვთ დასკვნა, რომ ასეთი სიტყვები **დეფისით** იწერება, „რვეულიდან“ სრულდება **დავალება №6.**

შედეგების კოდი: III2, III4, III5, III6, III7, III8.

გაკვეთილების მასალა

რევაზ ინანიშვილის „სად ცხოვრობს მეზღაპრე“; სიტყვის სემანტიკა (ძირეული და წარმოქმნილი სიტყვები), სასვენი ნიშნების ხმარება ჩამოთვლილ სიტყვებთან, რთული სიტყვების მართლწერა (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება
- მარტივი მხატვრული ტექსტის შეთხზვა
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- სიტყვათა წარმოქმნაზე დაკვირვება (კნინობითი და ხელობის აღმნიშვნელი სახელები)
- პუნქტუაციური ჩვენების ფორმირება
- რთული სიტყვების (ორცნებიანი კომპოზიტების) მართლწერა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს მხატვრულ ტექსტს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- წერს
- ქმნის მხატვრულ ტექსტს დასაწყისისა და დასასრულის მიხედვით
- აკვირდება სიტყვათწარმოქმნის გარკვეულ შემთხვევებს (კნინობითი და ხელობის აღმნიშვნელი სიტყვები)
- ვარჯიშობს პუნქტუაციასა და ორთოგრაფიაში

I. ტექსტზე მუშაობა

1. **კითხვისათვის მზადება** – მოსწავლეები იხსენებენ წაკითხულ ზღაპრებს, მათ ავტორებს, ერთმანეთს ადარებენ ხალხურ და ლიტერატურულ ზღაპრებს, მსჯელობენ იმ სპეციფიკურ ნიშნებზე, რაც საერთოა ყველა ზღაპრისათვის (ეს გაკვეთილი შეიძლება ჩატარდეს არატრადიციულადაც და იგი კლასგარეშე ღონისძიებას დაუკავშირდეს, მაგ., „სტუმრად ზღაპართან“).

2. **ტექსტის კითხვა** – მოსწავლეებელი ტექსტს თავიდან ბოლომდე კითხულობს გამომეტყველებით. შემდეგ მოსწავლეები კითხულობენ ტექსტს ნაწილ-ნაწილ. ამ დროს იხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები, იყენებენ მათ სათანადო კონტექსტში (რეეული, დავალება №1), აკვირდებიან მხატვრულ სახეებს (ტანჭრელი ვერხვი, ფო-

თლები ჩურჩულებენ, ნისლი... გაყუჩდება, ნისლივით მსუბუქი მოხუცი, ცუქცუქით გავა...), გაირკვევა, რატომ იყენებს მათ მწერალი. მოსწავლეები ვარჯიშობენ ტექსტის კითხვაში, გამოიყენება კითხვის ორივე სახე (ხმამაღალი და ჩუმი), განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა გამომეტყველებით კითხვას. ჩუმი კითხვისას მასწავლებელი აძლევს დავალებას, მოძებნონ ტექსტში ადგილები, სადაც აღწერილია: ა) მეზღაპრის საცხოვრებელი ადგილი, ბ) განთიადის სურათი, გ) თევზაობა, დ) მოხუცი მეზღაპრის სტუმრები.

3. ტექსტის ანალიზი – გაირკვევა, რომ მეზღაპრე ამჯერად წარმოსახვითი პერსონაჟია, წარმოსახვითია მისი საცხოვრებელი ადგილიც; გაანალიზდება, როგორ აღწერს მწერალი მეზღაპრესა და მის ყოველდღიურ საქმიანობას; იმ ადგილს, სადაც იგი ცხოვრობს; არკვევენ, ტექსტში ასახული ამბებიდან რომელი შეიძლება მივიჩნიოთ რეალობად, რომელი მომენტებია აქ ფანტასტიკური; რომელ ლიტერატურულ ჟანრს განეკუთვნება ეს ნაწარმოები და რატომ... ეძებენ ტექსტში იმ ადგილს, რომელიც განსაკუთრებულად ღამაზად ეჩვენებათ (დავალება №3), ასაბუთებენ თავიანთ მოსაზრებას. აქვე წყვილებში მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება, შეადგინონ პატარა ტექსტი (ამ შემთხვევაში – ზღაპარი) დასაწყისისა და დასასრულის მიხედვით (დავალება №2), სათაური თავად შეურჩიონ.

I. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. სიტვათწარმოქმნაზე დაკვირვება – სახელმძღვანელო, გვ. 120, რვეული, დავალება №5.
2. პუნქტუაციაზე ვარჯიში – სახელმძღვანელო, გვ. 120, რვეული, დავალება №4.
3. რთული სიტყვების მართლწერა – დავალება №6..

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III4, III 6, III 9.

გაკვეთილების მასალა

თემატური გაკვეთილების ციკლი – „სტუმრად კეთილ მესღაპრესთან“
(ჭაბუა ამირეჯიბის „ჭიამია და ბორბოტი კატი“, ოტია იოსელიანის
„ვირის ჭკუა“, გუგული ტოგონიძის „ჭიანჭველა და ფუტკარი“), სასვენო
ნიშნები, ბრჭყალების ხმარების მარტივი შემთხვევები (8 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ზღაპრის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ლიტერატურული პერსონაჟების მარტივი დახასიათება
- გაბმული თხრობის ჩვევის გამომუშავება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- პუნქტუაციური ჩვევების ფორმირება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ზღაპარს
- აკვირდება იმ მსაგავსებასა და განსხვავებას, რაც ლიტერატურულსა და ხალხურ ზღაპარს შორის არსებობს
- ყოფს ტექსტს ცალკეულ მონაკვეთებად და ადგენს გეგმას
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- მარტივად ახასიათებს ლიტერატურულ პერსონაჟებს
- წერს
- ვარჯიშობს პუნქტუაციაში
- ეცნობა ახალ სასვენო ნიშანს (ბრჭყალებს) და მისი გამოყენების მარტივ შემთხვევებს

ეს გაკვეთილები შეიძლება ჩატარდეს რამდენადმე არატრადიციული ფორმით და დაუკავშირდეს კლასგარეშე ღონისძიებას. არჩევანს მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ. საათების განაწილებაც მისთვის მიგვინდია. მივუთითებთ მხოლოდ ერთს – რვეულში მოცემული დავალებები: „დასვი სასვენო ნიშნები“ (№6, გვ. 25) და „ჩასვი ბრჭყალებში სათანადო სიტყვები“ (№5, გვ. 27) მასწავლებელმა შეიძლება გამოიყენოს სმენითი კარნახისთვისაც.

გაკვეთილების მასალა

ივანე კრილოვის „ჭრიჭინა და ჭიანჭველა“, ფრაზეოლოგიზმები, სასვენი ნიშნები (ბრჭყალები)(2 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- ლიტერატურული პერსონაჟების მარტივი დახასიათება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- გამომეტყველებით კითხვაში ვარჯიში
- შინაარსის წერილობითი გადმოცემა
- პუნქტუაცია და ორთოგრაფიაზე ვარჯიში
- ფრაზეოლოგიზმებზე დაკვირვება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ტექსტს
- ვარჯიშობს გამომეტყველებით კითხვაში
- მარტივად ახასიათებს ლიტერატურულ პერსონაჟებს და ასაბუთებს თავის აზრს
- წერს, ვარჯიშობს შინაარსის წერილობით გადმოცემაზე

I. ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს ახსენებს ივანე-არაკის რაობას, ყურადღებას ამახვილებს იმ განსხვავებაზე, რაც ივანე-არაკსა და სხვა ლიტერატურულ ჟანრებს შორის არსებობს (*ივანე-არაკი დამრიგებლობითი ხასიათისაა, ავტორი არაპირდაპირ გვეუბნება თავის სათქმელს, ხშირად მოქმედ პირებად ცხოველები, ფრინველები და მწერები გვევლინებიან, მოცულობით შედარებით მცირეა, შეიძლება დაწერილი იყოს როგორც პროზაული, ისე – ლექსის ფორმით...*), იხსენებენ ცნობილ მეიგავეს – სულხან-საბა ორბელიანსა და მის მიერ დაწერილ ივანე-არაკებს.

2. ტექსტის კითხვა და ანალიზი – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს თავიდან ბოლომდე გამომეტყველებით. ამის შემდეგ ტექსტს ნაწილ-ნაწილ კითხულობენ მოსწავლეები და გზადაგზა ხსნიან გაუგებარ სიტყვებსა და გამოთქმებს. აკვირდებიან ფრაზეოლოგიზმებს: **შიშმა წელი მოსწყვიტა** – *ძალიან შეეშინდა, ზამთარმა... თვალი გამოაჭყიტა* – *დადგა ზამთარი, კარზე მიადგა* – *ესტუმრა...* ვარჯიშობენ სინონიმური ფორმების მოძებნაზე: **მოცლილი** – *უსაქმური, შეკრთა* – *შეშინდა, ვედრებით* – *ხვეწნით, მუდართით, იფარფაშე* – *იმხიარულე, ვილხენდი* – *ვერთობლდი...* მოსწავ-

ლევები ტექსტს კითხულობენ ჩუმადაც, რა დროსაც მასწავლებელი აძლევს დავალებას (დგება შინაარსის გადმოსაცემი გეგმა). მოძებნეთ და წაიკითხეთ ის ადგილი, სადაც: ა) აღწერილია ჭრიჭინას უზრუნველობა; ბ) მისი შიში; გ) ჭიანჭველასთან სტუმრობა; დ) ჭიანჭველას პასუხი. სრულდება დავალება № 2, შეიძლება გამოვიყენოთ როლებად კითხვაც, რა დროსაც განსაკუთრებული ყურადღება მახვილდება ტემპზე, ინტონაცი-აზე, ფსიქოლოგიურ მახვილზე...

გაირკვევა, როგორი ადამიანი იგულისხმება ჭიანჭველაში, ჭრიჭინაში (*ამ მიზნით შეიძლება გამოვიყენოთ როგორც „გონებრივი იერიშის რუკა“, ისე „ვენის დიაგრამა“*), რის თქმა სურს მწერალს; ჩანს თუ არა ტექსტში, ვის აზრს იზიარებს მწერალი და რომელი გმირის მოქმედებას იწონებს (დაახაბუთონ ტექსტიდან სათანადო ადგილებების ამოკითხვით); თვითონ მისწავლეები როგორ შეფასებას აძლევენ ამ პერსონაჟების საქციელს... სრულდება დავალებები №1 და №3.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

პუნქტუაციური სავარჯიშო – დავალება №4.

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 5, III 7, III 9, III 11.

წაიკითხე თვითონ – „ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო...“ („წიგნის სამყარო“, IX თემა).

გაკვეთილების მასალა

ლაგრენტი ჭიჭინაძის „წიგნები“, რიცხვში მონაცველ ზმნები, პუნქტუაციის მარტივი შემთხვევები (2 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- პარალელების გავლება შესწავლილ (წაკითხულ) ლიტერატურულ ნაწარმოებებთან
- პერსონაჟების დახასიათება, საკუთარი აზრის დასაბუთება
- შინაარსის გადმოსცემისას ლოგიკური თანმიმდევრობის დაცვა
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- რიცხვში მონაცველ ზმნებზე დაკვირვება, მათი გამოყენება მეტყველებაში მართებული ფორმით
- პუნქტუაციური და ორთოგრაფიული ჩვევების ფორმირება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- ახასიათებს პერსონაჟებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- ავლებს პარალელს ადრე შესწავლილ ლიტერატურულ ნაწარმოებებთან, პოულობს მათ შორის მსგავსებასა და განსხვავებას
- ერთმანეთთან აკავშირებს ლიტერატურულ ნაწარმოებსა და ანდაზებს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- ადგენს გეგმას
- წერს
- ვარჯიშობს ორთოეპიაზე, ორთოგრაფიაზე, ინტონაციაზე, პუნქტუაციაზე

I. ტექსტის კითხვა

1. კითხვისათვის მზადება – მოსწავლეები იხსენებენ ადრე შესწავლილ ნაწარმოებს „ბერიკაცი და ნამყენი“, ანალიზებენ სიტყვა „ნამყენის“ მნიშვნელობას, იხსენებენ, რა არის მყნობა, როდის ხდება იგი, რა მიზანი აქვს მას...

2. ტექსტის კითხვა და ანალიზი – მოსწავლეებელი ტექსტს კითხულობს პაუზებით (I პაუზა – I აბზაცის ბოლოს, II პაუზა – II აბზაცის ბოლოს, III პაუზა – IV აბზაცის ბოლოს). მოსწავლეები ვარჯიშობენ ტექსტის კითხვაზე, გამოიყენება კითხვის ორივე სახე – ხმამაღალი და ჩუმი. მოსწავლეები ტექსტს კითხულობენ ნაწილ-ნაწილ და ადგენენ შინაარსის გადმოსაცემ გეგმას (დავალება №2). მოსწავლეებელი ყურადღებას

ამახვილებინებს კლასს იმ ადგილებზე, თუ როგორ აღწერს მწერალი გიას მღელვარებას, გიასა და ბაბუა ალექსის საუბარს, პერსონაჟთა რა თვისებები ჩანს ამ ადგილებიდან; სად, ტექსტის კიდევ რომელ მონაკვეთში, ჩანს პერსონაჟების ეს თვისებები; როგორ ამთავრებს მწერალი თხრობას; რის თქმა სურს მას მკითხველისათვის (**დავალება №1**)... მოსწავლეები იხსენებენ ადრე წაკითხულ მსგავსი თემატიკის ნაწარმოებებს (შ. ასანიშვილის „შემთხვევა“, რ. ინანიშვილის „კრეჭანა“, ქ. ჭილაშვილის „გაბერილი უბე“...) და ავლებენ მათ შორის პარალელებს. სრულდება **დავალება №3**; ასახელებენ და აანალიზებენ შესაბამის ანდახებს („კარგი ჰქენი, ქვაზე დადე, გაიარე, წინ დაგხვდება...“).

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) რიცხვში მონაცვლე ზმნებზე დაკვირვება – სახელმძღვანელო, გვ. 133.

ბ) პუნქტუაციასა და ინტონაციაზე ვარჯიში – **დავალება №4** (ეს დავალება მასწავლებელმა შეიძლება გამოიყენოს კარნახით წერისთვისაც), **დავალება №6** (პასუხი-ხილია: მსხალი, ქლიავი, ბალი, ვაშლი). შედგება წინადადება – ხილია: მსხალი, ქლიავი, ბალი, ვაშლი.

გ) ორთოქია-ორთოგრაფიაზე ვარჯიში: **დავალება №5**. (მასწავლებელს შევახსენებთ სავარჯიშოში გამოყენებული სიმბოლოების მნიშვნელობას: – თანხმოვანი, – ხმოვანი).

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 5, III 6, III 9, III 10.

გაკვეთილების მასალა

მერჩი ბოლქვაძის „დარის ღრუბელი“, ბუნების მოვლენები, ერთსა და იმავე თემაზე მხატვრული და დარგობრივი ტექსტების კონსტრუირება (ფუნქციონალური სტილის გამოყენების უმარტივესი შემთხვევები) (3 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- გაბმულ მეტყველებაზე მუშაობა
- მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- პუნქტუაციური ჩვენების ფორმირება
- ბუნების მოვლენებზე დაკვირვება, მარტივი დარგობრივი და მხატვრული ტექსტების შედგენა ერთსა და იმავე თემაზე
- საგანთშორისი კავშირი ბუნებისმეტყველებასთან
- სამეტყველო ეტიკეტის ფორმები

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ლიტერატურულ ნაწარმოებს
- გადმოცემს მის შინაარსს
- ეუფლება ახალ ლექსიკურ ერთეულებს და პრაქტიკულად იყენებს მეტყველებაში
- აღწერს ბუნების მოვლენებს
- აღგენს მარტივ დარგობრივ და მხატვრულ ტექსტებს ერთსა და იმავე თემაზე
- აკვირდება სამეტყველო ეტიკეტის ფორმებს
- წერს

I. საპითხავ ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი ბუნებისმეტყველების გაკვეთილებიდან (აგრეთვე წინა კლასში შესწავლილი ლიტერატურული მასალიდან) კლასს ახსენებს ბუნებაში წყლის მიმოქცევას, ესაუბრება წვიმის წარმოშობაზე, ცოცხალი თუ არა-ცოცხალი სამყაროსათვის მის მნიშვნელობაზე, იხსენებენ სათანადო მაგალითებს...

2. ტექსტის კითხვა და ანალიზი – მასწავლებელი ტექსტს თავიდან ბოლომდე კითხულობს გამომეტყველებით, საგანგებო ყურადღება ექცევა ტემპს, პაუზებს, მახვილებს, ინტონაციას... ამის შემდეგ ტექსტს ნაწილ-ნაწილ კითხულობენ მოსწავლეები და გზადაგზა ხსნიან გაუგებარ სიტყვებსა და გამოთქმებს. ახალი სიტყვები და გამოთქმები იხსნება კლასის საერთო ძალებით, „სიტყვის საღაროს“ გამოყენებით.

გაირკვევა წელიწადის რომელი დროა ტექსტში აღწერილი, საიდან ჩანს ეს, რომელი მცენარეებია ნახსენები, რა იციან ამ მცენარეების შესახებ ბუნებისმეტყველების გაკვეთილებიდან...

მასწავლებელი ტერმინების გარეშე კლასს ყურადღებას ამახვილებინებს მხატვრულ სახეებზე (ეპითეტებზე – იისფერი, ნაცრისფერკაბა, ვარდისფერი; გაპიროვნებაზე – ღრუბლის ტირილი, ყვავილების წუწუნი, ღრუბელმა... კოპები შეიკრა, ღრუბელი სიამოვნებისაგან გაიბადრა, ღრუბელი... გაიღურსა, ღრუბელმა წაიდუღუნა)... გაანალიზდება, რატომ, რა მიზნით იყენებს ამ მხატვრულ ხერხებს მწერალი, როგორ შეიძლება იმავე მოვლენის აღწერა სხვა სიტყვებით; აკვირვებს აგრეთვე სამეტყველო ეტიკეტის ფორმებზე (ღრუბელმა მზეს მოწიწებით სთხოვა, ღრუბელი ცაზე აბრძანდა, თუ შეიძლება, ჩამაცვით ვარდისფერი კაბა...), გაირკვევა მათი ფუნქცია... სრულდება დავალება №1.

მოსწავლეები გადმოსცემენ წაკითხულის შინაარსს, ამ მიზნით შეიძლება წინასწარ შედგეს გეგმაც.

მხატვრული ტექსტის შედგენა დასაწყისისა და დასასრულის მიხედვით – დავალება №4.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. სინონიმებზე მუშაობა – დავალება №2, დავალება №5.
2. მარტივი დარგობრივი ტექსტის შექმნა – დავალება №3, პასუხები: 2, 4, 6, 3, 1, 5.
3. სახელმძღვანელოში მოცემული კროსვორდის პასუხები: ჯურღმული, გვირილა, სამყურა, კაბა, ხე, ყვავილი, წვეთი.

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 4, III 6, III 8, III 9.

„ცა და დედამიწა“ (ხალხური) 2 სთ.

ეს მასალა ფაქტობრივად წინა თემის გაგრძელებაა, მის დაგეგმვას მთლიანად მასწავლებელს ვანდობთ.

გაკვეთილების მასალა

ლუარსაბ ბოცვაძის „ყვაილები ნადიმი“, კითხვითსიტყვიანი კითხვითი წინადადება, ინტონაცია (3)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- წაკითხულის გააზრება და დასკვნების გამოტანა
- სამეტყველო ეტიკეტის ფორმებზე დაკვირვება
- ინტონაციური და პუნქტუაციური ჩვევების ფორმირება
- საგანთშორისი კავშირი (სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება)

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- ადგენს გეგმას
- გადმოსცემს ტექსტის შინაარსს
- აკეთებს დასკვნებს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ქმნის ილუსტრაციას წაკითხულის მიხედვით
- წერს
- ეუფლება ინტონაციისა და პუნქტუაციის წესებს კითხვითსიტყვიანი კითხვითი წინადადების მაგალითზე

I. ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს გაზაფხულის თვეების ქართულ სახელწოდებებს (**მარტი** – მირკანი, **აპრილი** – იგრიკა, **მაისი** – ვარდობისთვე), გაირკვევა, რატომ ჰქვია მაისს **ვარდობისთვე**, რომელი ყვავილები ყვავის მაისში, რატომ ითვლება ვარდი ყვავილების დედოფლად...

2. ტექსტის კითხვა – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს **პაუზებით**, პაუზებს აკეთებს იქ, სადაც თვითონ ჩათვლის საჭიროდ; მოსწავლეებს აძლევს საშუალებას გამოთქვან და დაასაბუთონ თავიანთი მოსაზრება მოვლენების შემდგომი განვითარების შესახებ. გზადაგზა „სიტყვის საღაროს“ დახმარებითა და მოსწავლეთა აქტიური მონაწილეობით აიხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები. ამ სიტყვების გამოყენებით დგება ფრაზები და წინადადებები. ტარდება **გამოკრებითი კითხვაც**: მოძებნეთ და წაიკითხეთ ის ადგილები, სადაც აღწერილია: ა) **ვარდის მზადება წვეულებისათვის**; ბ) **მშვენიერი სტუმრები**; გ) **მუსიკის მომაჯადოებელი ძალა**... სრულდება **დავალება №1**. ჩუმი კითხვისათვის მასწავლებელი კლასს აძლევს დავალებას: მოთხრობა

დაყონ ნაწილებად და შეადგინონ შინაარსის გადმოსაცემი გეგმა. შეიძლება გეგმის ერთ-ერთი საკითხი წარმოადგინონ ნახატის სახითაც (დავალება №2).

3. ტექსტის ანალიზი – მოსწავლეები განმარტავენ, როდის ხდება ნაწარმოებში ასახული მოქმედება (დაასაბუთონ ტექსტიდან), ვინ და ვინ არიან ნაწარმოების მთავარი გმირები, მათი რა თვისებები ჩანს ტექსტში, როგორ აფასებენ თვითონ ამ გმირების საქციელს, თუ ჩანს ნაწარმოებში მწერლის დამოკიდებულება ამ გმირებისადმი, რის თქმა სურს მწერალს მკითხველისათვის; როგორ, რა საშუალებებით ახერხებს იგი ამას, ხომ არ გაიხსენებენ შესაფერის ანდაზას...

სრულდება ტესტური დავალება (სწორი პასუხებია: 1 გ, 2 ა).

4. ტექსტის შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ კითხვებზე პასუხით, შემდეგ კი წინასწარ შედგენილი გეგმის მიხედვით. შეიძლება გეგმის ესა თუ ის საკითხი მივცეთ დასახატავადაც.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ინტონაციასა და პუნქტუაციაზე ვარჯიში – მასწავლებელი კლასს ყურადღებას ამახვილებინებს სახელმძღვანელოში მოცემულ კითხვით წინადადებებზე, სადაც კითხვითი სიტყვები განსხვავებული შრიფტითაა გამოყოფილი, და ავარჯიშებს მათ სწორად წარმოთქმაზე (*ამ დროს უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება თავად მასწავლებლის ნიმუშს*). ავარჯიშებს სახელმძღვანელოში კითხვითი წინადადებების მოძებნასა და წაკითხვაზე (*აქ ყველა კითხვითი წინადადება კითხვითსიტყვიანია, ამიტომ მათი წაკითხვაც ერთგვარად ხდება – ხმას ყველგან კითხვით სიტყვაზე ვუმაღლებთ*). აქვე სრულდება დავალება №3. რაც შეეხება №4 დავალებას, იგი, კითხვის ნიშნების გარდა, შეიცავს მოსწავლეთათვის სასვენი ნიშნების ხმარების ყველა ცნობილ შემთხვევას, ამდენად, იგი შეიძლება გამოვიყენოთ სმენითი კარნახისთვისაც.

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 6, III 8, III 9.

გაკვეთილების მასალა

ქეთევან ჭილაშვილის „ქეთინო“, კითხვითსიტყვიანი კითხვითი წინადადება, თეატრთან დაკავშირებული თემატური ლექსიკა (2 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- თეატრთან დაკავშირებული თემატური ლექსიკის გაცნობა (*საგანთშორისი კავშირი სახვითსა და გამოყენებით ხელოვნებასთან*)
- პუნქტუაცია და ინტონაციაზე ვარჯიში
- მხატვრული ტექსტის შედგენა

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და გაიაზრებს მხატვრულ ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- წერს
- ეუფლება კითხვის მარტივ სტრატეგიებს
- ქმნის მხატვრულ ტექსტს
- ეცნობა თეატრთან დაკავშირებულ ლექსიკას და მეტყველებაში იყენებს მას

I. ტექსტზე მუშაობა

1. **კითხვისათვის მზადება** – მასწავლებელი დაფაზე წერს თეატრთან დაკავშირებულ ლექსიკურ ერთეულებს: **სპექტაკლი, სცენა, მსახიობი, როლი, პიესა...** და მოსწავლეებს ავალებს გაიხსენონ, რასთან არის ეს სიტყვები დაკავშირებული (**თეატრთან**), მსგავსი მნიშვნელობის კიდევ რომელ სიტყვებს გაიხსენებენ (*შეიძლება შედგეს გონებრივი იერიშის რუკაც*)... რა იციან თეატრის შესახებ, თუ ყოფილან თეატრში, რომელი საბავშვო სპექტაკლი უნახავთ...

2. **ტექსტის კითხვა და ანალიზი** – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს თავიდან ბოლომდე გამომეტყველებით, შემდეგ მოსწავლეებს აკითხებს ნაწილ-ნაწილ და მთელი კლასის მონაწილეობით იხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები, სრულდება **დავალება №1** (პასუხები: *პარტერში, სპექტაკლი, სცენაზე, წარმოდგენა*). ვარჯიშობენ როგორც **ხმამაღალ**, ისე **ჩუმ** კითხვაში; **ჩუმი კითხვისას** ტექსტი იყოფა ნაწილებად და დგება გეგმა (**დავალება №3**).

გაირკვევა, წელიწადის რომელ დროს ხდება ნაწარმოებში აღწერილი მოქმედება (*ზამთარში*), თუ არის ამის შესახებ მინიშნება ტექსტში (**დავალება №2**), რა შთაბეჭ-

დილება მოახდინა ქეთინოზე სპექტაკლმა (*დაასაბუთონ ტექსტიდან*), როგორ აფასებს თეატრის თანამშრომელი ქეთინოს გულმაგიწეობას, რა უხარია მას; ქეთინოს რა თვისებები ჩანს ამ მოთხრობაში; ავტორის აზრით, რატომ არ გაცივდებოდა იმ თოვლიან ღამეს ქეთინო; ეთანხმებიან თუ არა ავტორის აზრს... ტექსტის გააზრებისათვის სრულდება ტესტური დავალებები (პასუხები 1ბ, 2ბ).

მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს როგორც მასწავლებლის დამხმარე კითხვების, ისე წინასწარ შედგენილი გეგმის მიხედვით.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. **თემატური ლექსიკის ამოწერა** – დავალება №4 (პასუხები: პარტერი, სცენა, მაყურებელი, მსახიობი, სპექტაკლი...).

2. **არსებითი სახელის რაობა** – შეავსეთ კროსვორდი ტექსტში გამოყენებული არსებითი სახელებით; სახელმძღვანელო, გვ. 141, პასუხები: ქეთინო, დედა, საბანი, პალტო, ფერია, მსახიობი.

3. **პუნქტუაცია და ინტონაცია** – მოძებნეთ ტექსტში კითხვითსიტყვიანი კითხვითი წინადადებები და წაიკითხეთ ხმამაღლა (პასუხები: **სად** ხარ აქამდე? უპალტოდ **რატომ** მოხვედი? პალტო **რა** უყავი? თქვენ **ვინ** ბრძანდებით?).

4. **მხატვრული ტექსტის შექმნა სათაურისა და დასაწყისის მიხედვით** (დავალება №5).

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 4, III 6, III 7, III 9. III 10.

გაკვეთილების მასალა

ქეთევან ჭილაშვილის „როგორ შევასრულე როლი“, თეატრთან დაკავშირებული თემატური ლექსიკა, აწაკითხვითსიტუვიანი კითხვითი წინადადება (3 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და გააზრება
- თემატური ლექსიკის დაუფლება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- პუნქტუაციური და ინტონაციური ჩვევების გამომუშავება
- სხვადასხვა პირში თხრობა
- მარტივი მიზნობრივი ტექსტის შექმნა – თეატრალური აფიშა (საგანთმშორისი კავშირი – სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნება)

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და ანალიზებს ტექსტს
- მარტივად ახასიათებს ლიტერატურულ პერსონაჟებს
- გადმოსცემს ტექსტის შინაარსს I-სა და III პირში
- ეცნობა თეატრთან დაკავშირებულ თემატურ ლექსიკას და მეტყველებაში იყენებს მას
- ეუფლება ინტონაციისა და პუნქტუაციის ჩვევებს
- წერს
- ადგენს მხატვრულ ტექსტს ანდაზის მიხედვით

I. ტექსტზე მუშაობა

1. **კითხვისათვის მზადება** – ეს მასალა ფაქტობრივად წინა თემის გაგრძელებაა, ამდენად, მასწავლებელმა თავად უნდა გადაწყვიტოს, როგორ დააკავშიროს ეს ორი მასალა ერთმანეთთან (*თემის, ჟანრისა თუ ავტორის მიხედვით*).

2. **ტექსტის კითხვა და ანალიზი** – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს თავიდან ბოლომდე გამომეტყველებით (*შეიძლება გააგრძელებინოს მოსწავლესაც*), კითხვის პროცესში აიხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები (*მოთავე – ხელმძღვანელი, რაიმე საქმის წამომწყები; დამაშოშმინეს – დამაწენარეს, დამამშვიდეს; ონავარი – ცველი; მიელაქუცა – მიეფერა...*). ეურადლება მახვილდება თეატრთან დაკავშირებულ ლექსიკურ ერთეულებზე. სრულდება **დავალებები: №2** (პასუხები: **სცენა, პარტერი, რე-**

ქისორი, მოქმედება, რეპეტიცია, მსახიობი, კულისები, როლი, აფიშა) და №5 (პასუხები: წარმოდგენა, რეჟისორი, როლი, აფიშა, მოქმედება).

მოსწავლეები ტექსტიდან ასახელებენ ადგილებს, სადაც აღწერილია: ა) *სპექტაკლისათვის მზადება*; ბ) *თომას მღელვარება (დავალება №1)*; გ) *მათიკოსა და თომას საუბარი*; დ) *თომას გაოცება...* მოსწავლეები ტექსტიდან ასახელებენ მოქმედ პირებს (დავალება №4) და ზეპირად მოკლედ ახასიათებენ მათ, თავიანთ მოსაზრებას ასაბუთებენ ტექსტიდან.

მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ I, ხოლო შემდეგ – III პირში. წერილობით ასრულებენ **დავალებას №3**.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. **მარტივი მიზნობრივი ტექსტის შექმნა** – სახელმძღვანელოში მოცემული ნიმუშის მიხედვით შეადგინონ და გააფორმონ აფიშა რომელიმე სპექტაკლისათვის (**დავალება №6**).

2. **პუნქტუაცია და ინტონაცია** – სასურველია, თუ ამ მასალის გაცნობამდე მოსწავლეებს გავახსენებთ ზმნის რაობას და საანალიზოდ ტექსტიდან დავასახელებინებთ რამდენიმე ზმნას. დაფაზე იწერება ორი წინადადება: ერთი *თხრობითი (პიესა მათიკომ დაწერა.)* და ერთი *კითხვითი (პიესა მათიკომ დაწერა?)*. მოსწავლეები აკვირდებიან რა **მსგავსება (ორივე წინადადება ერთსა და იმავე აზრს გამოხატავს ერთი და იმავე სიტყვებით)** და რა **განსხვავებაა** მათ შორის (*ერთი მათგანი თხრობითია და მის ბოლოს იწერება წერტილი, მეორე კი კითხვითია და მის ბოლოს კითხვის ნიშანი იწერება; განსხვავებაა ინტონაციაშიც*). გაირკვევა, რომ კითხვითი წინადადება ამჯერად კითხვით სიტყვას არ შეიცავს და ხმას ზმნაზე (**დაწერა**) ვუმაღლებთ. ვავარჯიშებთ ამგვარი წინადადებების მართებული ინტონაციით წარმოთქმაზე, ამ დროს განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მასწავლებლის ნიმუშს. მოსწავლეები ტექსტში ეძებენ კითხვით წინადადებებს და აკვირდებიან, რა **განსხვავებაა კითხვითსიტყვიანი (ჩემგან რა გინდათ? სცენაზე როგორ უნდა ვიცურაო?)** და **არაკითხვითსიტყვიანი** კითხვითი წინადადების (*ზეგამდე მოვასწრებ როლის სწავლას?*) წარმოთქმაში.

შედეგების კოდი: III 2, III 5, III 7, III 8, III 9, III 10, III 11.

„წაიკითხე თვითონ“ – „ნორჩ ხელოვანთა კლუბი“ („წიგნის სამყარო“, X თემა).

გაკვეთილების მასალა

მარკ ტვენის „მოხერხებული ტომი“ (ნაწევები „ტომ სოიერის თავგადასავლიდან“), ფრაზეოლოგიზმები, ინტონაცია, პუნქტუაცია (2 სთ)

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- ლიტერატურული პერსონაჟების მარტივად დახასიათება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- ფრაზეოლოგიზმებზე (იდიომებზე) დაკვირვება
- პუნქტუაციასა და ინტონაციაზე ვარჯიში (კითხვითი და ძახილის წინადადებები)

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს მხატვრულ ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- გამოხატავს საკუთარ დამოკიდებულებას და ასაბუთებს თავის აზრს
- მარტივად ახასიათებს ლიტერატურულ პერსონაჟებს
- ვარჯიშობს პუნქტუაციასა და ინტონაციაში
- წერს

I ტექსტზე მუშაობა

1. კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს უჩვენებს მარკ ტვენის წიგნს „ტომ სოიერის თავგადასავალი“, მოსწავლეებს აცნობს ნაწარმოების მთავარ გმირს, რომლის სახელსაც ატარებს წიგნი; შემდეგ კი უკითხავს ნაწევებს.

2. ტექსტის კითხვა და ანალიზი – ტექსტს ნაწილ-ნაწილ კითხულობენ მოსწავლეები და გზადაგზა ხსნიან გაუგებარ სიტყვებსა და გამოთქმებს, ყურადღება განსაკუთრებით მახვილდება პერსონაჟთა არაქართულ სახელებზე (ტომი, ბენი, ბილი, ჯონი, ჯიმი, დეიდა პოლი), აიხსნება, რატომ აქვთ მათ ასეთი სახელები, რა ჩანს აქედან (ნაწარმოებში აღწერილი ამბავი ჩვენში არ ხდება), აიხსნება იდიომატური გამოთქმები: მწუხარება დაეუფლა – შეწუხდა, ცხელ ოფელში იწურებოდა – შრომობდა, ცას ეწეოდა სიხარულისაგან – ძალზე უხაროდა, თვალს ადევნებდა – უყურებდა, აზრი მოუვიდა – გაიფიქრა, საცინლად აიგდო – დასცინა... ტექსტის გააზრებისათვის სრულდება დავალებები №1, №2, №3 და №4, ასევე ტესტური დავალება (სწორი

პასუხია **ბ**). მოსწავლეები მარტივად ახასიათებენ პერსონაჟებს, იხსენებენ სათანადო ანდაზებს, ასაბუთებენ თავიანთ აზრს.

მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ კითხვებზე პასუხით, შემდეგ კი – გაბმული თხრობით, ყურადღება მახვილდება ლოგიკური თანმიმდევრობის დაცვასა და დიალოგური ფორმების პერიფრაზზე.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

1. მხატვრული ტექსტის შედგენა მოცემული ანდაზის მიხედვით (დავალება №5) – ეს დავალება შეიძლება გამოვიყენოთ ჯგუფური მუშაობისთვისაც. თითოეული ჯგუფი წარმოადგენს საკუთარ ვარიანტს, რომელიც კლასშივე ფასდება მოსწავლეთა მიერ.

2. ინტონაციასა და პუნქტუაციაზე ვარჯიში – მოსწავლეები ტექსტში ეძებენ კითხვით წინადადებებს და კითხულობენ სათანადო ინტონაციით; ასაბუთებენ, რატომ უმაღლებენ ხმას კონკრეტულ სიტყვაზე; ასევე ეძებენ და ხმამაღლა, სათანადო ემოციით კითხულობენ ძახილის წინადადებებს, განმარტავენ მოცემულ შემთხვევაში რა ემოციას გამოხატავს ეს წინადადება). ამავე მიზანს ემსახურება **დავალება №6** – დაუსვი წინადადებას რამდენიმე კითხვა და წაიკითხე სათანადო ინტონაციით (**ვინ** ტკბებოდა თავისი ნამუშევრის ცქერით? **რის** ცქერით ტკბებოდა ტომი? **რას** შვრებოდა ტომი? **ვისი** ნამუშევრის ცქერით ტკბებოდა ტომი? **რით** ტკბებოდა ტომი? ტომი თავისი ნამუშევრის ცქერით ტკბებოდა?..).

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 5, III 6, III 9.

გაკვეთილების მასალა

გაკვეთილის მასალა: გიორგი ზროფესიას ირჩევს – ი. ტალიაშვილის მიხედვით; კითხვითი წინადადება (*გამეორება*), დიალოგზე დაკვირვება (2 საათი)

მიზნები

- ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- მესამე პირში თხრობა
- საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება და დასაბუთება
- პროფესიების გაცნობა
- დიალოგზე დაკვირვება
- თხზულების წერის დაუფლება
- მარტივი ინტონაციურ-ჰუნქტუაციურ-ორთოგრაფიული ჩვენების ფორმირება

აქტივობები

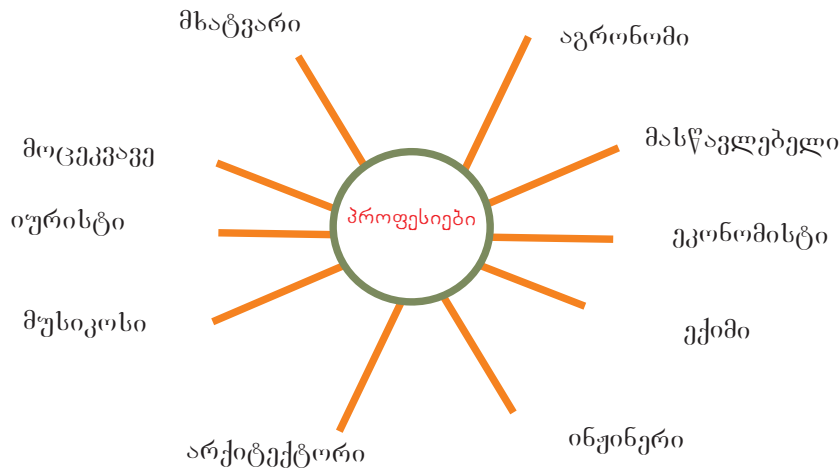
- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- თხრობით გადმოსცემს შინაარსს მესამე პირში
- აკვირდება ტექსტში მოცემულ დიალოგებს
- ეცნობა სხვადასხვა პროფესიას
- აკეთებს დასკვნებს, ასაბუთებს თავის აზრს
- აკვირდება სიტყვათწარმოქმნის მარტივ შემთხვევებს
- წერს

I გაკვეთილი

ა) კითხვისათვის მზადება (7-8 წუთი)

მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად (*ჯგუფებში მუშაობა*) და თითოეულ ჯგუფს აძლევს დავალებას, გაიხსენონ რომელ პროფესიებს იცნობენ; აქვე განუმარტავს: **პროფესია** – ადამიანის ძირითადი საქმიანობა, სპეციალობა. მოსაფიქრებლად ეძლევათ 3-4 წუთი.

პასუხების მოსმენის შემდეგ კლასის აქტიური მონაწილეობითა და მასწავლებლის დახმარებით ივსება „გონებრივი იერიშის“ რუკა:

აქვე მასწავლებელი არკვევს, რა იციან მოსწავლეებმა მათ მიერ დასახელებული თითოეული პროფესიის შესახებ; რომელი პროფესია უფრო მოსწონთ და რატომ; რა პროფესიის არიან მათი მშობლები; თვით რომელი პროფესიის არჩევას აპირებენ...

ბ) ტექსტის კითხვა (15 წთ)

ტექსტის სათაურის – „გიორგი პროფესიას ირჩევს“ – გაცნობისას მასწავლებელი კლასს აძლევს დავალებას: – თქვენი აზრით, რა პროფესიას აირჩევს გიორგი? იფიქრეთ და ტექსტის წაკითხვის შემდეგ გვითხარით, დაემთხვა თუ არა თქვენი ვარაუდი გიორგის არჩევანს.

მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს თავიდან ბოლომდე გამომეტყველებით. მასწავლებლის ნიმუშს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, რადგან ტექსტი დიალოგის ფორმისაა, შეიცავს როგორც კითხვითსიტყვიან, ასევე არაკითხვითსიტყვიან კითხვით წინადადებებს. ავარჯიშებს მოსწავლეებს ტექსტის კითხვაში. ლექსიკური ანალიზის მიზნით, მოსწავლეები ტექსტს კითხულობენ **ნაწილ-ნაწილ**, ეძებენ გაუგებარ სიტყვებსა და გამოთქმებს, ცდილობენ მათ ახსნას კონტექსტის მიხედვით, საჭიროების შემთხვევაში ეხმარება მასწავლებელი. აიხსნება სიტყვები და გამოთქმები:

- აგრონომი** – სოფლის მეურნეობის სპეციალისტი
- მეზურე** – ზურის (ვენახის) მომვლელი და მცველი
- ზვარი** – დიდი ვენახი

ბეწვის ხიდი – ძნელად გადასალახავი რამ, რომელიც დიდ სიფრთხილესა და დაკვირვებას მოითხოვს (**ბეწვი** – ერთი თმის ღერი, ანუ ბალანი; **ერთი ბეწვა** – ძალიან პატარა, ერთი ციცქნა; **ბეწვისოდენა** – ძალიან მცირე რამ; **ბეწვზე გადარჩენა** – ძლივს გადარჩენა).

გამოკრებითი კითხვა: მასწავლებელი დასვამს ფაქტებზე ორიენტირებულ კითხვებს. მოსწავლეები პასუხებს ტექსტში ამოიკითხავენ:

- პირველად რას შეეკითხა გიორგი ბებიას?
(„ბებო, მითხარი, რომელი პროფესიის არჩევას აპირებ ცხოვრებაში?“)
- რა უპასუხა ბებომ?
(„მე უკვე არჩეული მაქვს, ახლა შენი რიგია“).
- რამ დააფიქრა გიორგი?

(„არ ვიცი, ვისი პროფესია ავირჩიო: პაპის, მამის თუ დედის?“)

– რა პასუხი მიიღო გიორგიმ ბებოსაგან?

(„ყველას პროფესია კარგია, მაგრამ საკუთარი გზით სიარული ყველაფერს სჯობია“).

– ბეწვის ხიდზე გასასვლელად რა დარიგება მისცა ბებომ გიორგის?

(„– ისწავლი – გახვალ, არ ისწავლი – ჩავარდები“).

– ბებოის სიტყვებით, რას მოგვცემს ცოდნა?

(„მუშაობას შეგაჩვენებს, კაცი გამოხვალ, სოფელს გამოადგები“).

– რას აკეთებს ანდრო ძია?

(„ანდრო ძია სოფლის თავკაცია, ხელმძღვანელი“).

მოსწავლეები მსჯელობენ, რომელი პროფესიის არჩევა უწინასწარმეტყველეს გიორგის, დაემთხვა თუ არა მათი ვარაუდი გიორგის არჩევანს.

გ) ტექსტის ანალიზი (15 წუთი)

მასწავლებელი სვამს უფრო მნიშვნელოვან კითხვებს (ანალიზსა და სინთეზზე ორიენტირებულს). მოსწავლემ თავად უნდა შეძლოს წაკითხულის ანალიზი და სათანადო პასუხის მოფიქრება:

– რატომ დაფიქრდა გიორგი პროფესიის არჩევაზე?

– როგორ გესმით სიტყვები: „საკუთარი გზით სიარული ყველაფერს სჯობია“?

– რა პროფესიებია ჩამოთვლილი მოთხრობაში?

– თქვენი აზრით, რომელია მათ შორის ყველაზე საჭირო? ყველაზე საპატიო? თქვენ რომელ პროფესიებს დაუმატებდით?

– რომელი პროფესიის არჩევა გადაწყვიტა გიორგიმ?

– როგორ ფიქრობთ, ხომ არ შეცდა იგი?

ასრულებენ წერით სამუშაოს დავალება №1 (აქტივობების რეჟული) – ამოწერეთ ტექსტიდან ის ადგილი, სადაც საუბარია:

ა) სოფლისათვის საჭირო პროფესიებზე;

ბ) გიორგის მშობლების პროფესიაზე;

გ) გიორგის არჩევანზე.

(პასუხებია: ა) მუშა, მხვნელ-მთესველი, მწყემსი, მეზვრე, მონადირე, აგრონომი, მასწავლებელი;

ბ) გიორგის მამა და პაპა აგრონომები არიან, დედა და ბებია კი – პედაგოგები.

გ) გიორგიმ აირჩია სოფლის თავკაცობა, ხელმძღვანელობა.

დ) შეჯამება (3-4 წუთი)

მოსწავლეები აჯამებენ რა გაიგეს ახალი ამ გაკვეთილზე (გაეცნენ სხვადასხვა პროფესიას, – ცხოვრებაში საკუთარი გზით სიარული ყველაფერს სჯობია, დაფიქრდნენ თავიანთ მომავალ პროფესიაზე...), ერთმანეთს უზიარებენ თავიანთ შთაბეჭდილებებს.

ე) შეფასება (2 წუთი)

გაკვეთილის ბოლოს მასწავლებელი კლასთან ერთად აფასებს რამდენიმე მოსწავლეს. შეფასებისას ითვალისწინებს შემდეგ პარამეტრებს:

– პრაქტიკული მუშაობა (ორგანიზებულობა, შემოქმედებითობა, მასალის ფლობა) – 40%; მსჯელობა კლასში (აქტიურობა, ინდივიდუალური და ჯგუფური მუშაობა). კითხვებზე პასუხების გაცემა – 35% პრეზენტაცია (საკუთარი აზრის დასაბუთება, კორექტულობა) – 25%.

ე) საშინაო დავალება (2 წუთი)

„გიორგი პროფესიას ირჩევს“ – კითხვით. ტექსტში მონიშნონ ის ადგილები, რომლებმაც ყველაზე მეტად დააფიქრაო.

წერითი სამუშაო: **დავალება 2.** (აქტივობების რვეული) მოთხრობის მიხედვით დაწერე „ელენე ბებოს რჩევა“.

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 6, III 9.

II ბაკშეუთილი

ა) ტექსტის კითხვა (10 წუთი)

მოსწავლეები ხმამაღლა კითხულობენ ტექსტს, ყურადღება მახვილდება სწორი და გამომეტყველებითი კითხვის ჩვენებაზე (*ტემპი, პაუზა, მახვილი, ინტონაცია*). განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება **კითხვითსიტყვიანი** კითხვითი წინადადებების წაკითხვაზე (**რომელი** პროფესიის არჩევას აპირებთ ცხოვრებაში? „თუ ვისწავლი და გავაღ, რას მივიღებ?“ „ცოდნა რას მომცემს?“ „სოფელს რომ გამოვადგე, ვინ უნდა ვიყო?“ „ჩვენი ანდრო ძია რაღას მიკეთებს?“).

ტექსტი დიალოგის, საუბრის ფორმითაა გადმოცემული.

– რამდენი ადამიანის საუბარია ტექსტში? (*ორი ადამიანის: გიორგისა და ელენე ბებოსი*).

– ძირითადად ვინ სვამს შეკითხვებს? (*გიორგი*), ვინ პასუხობს? (*ელენე ბებია*). ამოიკითხავენ რომელმა ადგილმა დააინტრესათ და რატომ? (*სავარაუდო პასუხები: „საკუთარი გზით სიარული ყველაფერს სჯობია“; „გავაღ ბეწვის ხიდზე? – ისწავლი – გახვალ, არ ისწავლი – ჩავარდები“; „ცოდნა რას მომცემს? – მუშაობას შეგაჩვენებს, კაცი გამოხვალ, სოფელს გამოადგები“...*)

წარმართება როლებად კითხვა: **მოთხრობელი, გიორგი, ელენე ბებო.**

ბ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა (10 წუთი)

მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ მასწავლებლის დამხმარე კითხვების საშუალებით:

- რა ამოკითხა გიორგიმ გაზეთში?
- რის შესახებ გაიმართა საუბარი გიორგისა და ელენე ბებოს შორის?
- რა დარიგება მისცა ელენე ბებომ გიორგის?
- რა შეკითხვა დასვა გიორგიმ?
- რა უპასუხა ბებომ?
- ბეწვის ხიდზე გასაველად რა რჩევა მისცა ბებომ?
- რას აძლევს ცოდნა ადამიანს?

– რომელი პროფესიებია საჭირო სოფლისათვის?

– რომელი პროფესია აირჩია გიორგიმ?

შემდეგ კი – გაბმულ თხრობით შინაარსს გადმოსცემენ მესამე პირში.

გ) წაკითხულის გააზრება (10 წუთი)

– თქვენი აზრით, რა იგულისხმება „ბეწვის ხიდში“?

(დიდი რამ გასაჭირი, ძნელად დასაძლევია, ძნელად გადასალახავია რამ).

– რას უწოდებს მწერალი „ბეწვის ხიდს“?

(პროფესიის მიღებისაკენ მიმავალი ძნელად სავალ გზას).

– როდის გაივლის ადამიანი წარმატებით ამ „ბეწვის ხიდს“?

(თუ ბევრს იშრომებს, ბეჯითად ისწავლის).

– რას მიიღებ სწავლით? (ცოდნას)

– რომელი გამონათქვამები გაგახსენდათ ცოდნაზე?

„ცოდნა სინათლეა“, „ცოდნა თან დასდევს მცოდნელსა“, „ცოდნა ყველაზე ძვირფასი ნაყოფია“, „ცოდნაზე უკეთესი ცისქვეშეთში არაფერია“. გაიხსენებენ შესწავლილ ზღაპარს „ყველაზე ძვირფასი ნაყოფი“; გაიხსენებენ აგრეთვე ა. წერეთლის სტროფს:

„სწავლა წყაროა ცხოვრების,

სიბრძნე – მისი ნაკადული,

და ნაყოფი მათი ერთად -

შეება, ღხენა, სიხარული“

(ა. წერეთელი)

– თქვენი აზრით, რატომ არის ნახსენები მოთხრობაში ზღაპრების წიგნი? (იმიტომ, რომ ქართულ ხალხურ ზღაპრებშია ასე: მარცხნივ წახვალ – ვერ დაბრუნდები, მარჯვნივ წახვალ – ან დაბრუნდები, ან არა; პირდაპირ წახვალ – აუცილებლად დაბრუნდები).

შეასრულებენ სახელმძღვანელოში (გვ. 150) მოცემულ დავალებას: – რა მოფერებითი სახელით მიმართავს ბებო გიორგის? (ხუთკუნჭულა) – რატომ? (შეადარა ქართული ხალხური ზღაპრის გმირს ხუთკუნჭულას – დაკვირვებულობისა და მოხერხებულობის გამო) – ქართული ზღაპრების რომელ გმირებს დაასახელებთ? (კომბლე, ნაცარქექია, ასფურცელა...), – როგორ ადამიანს შეიძლება ვუწოდოთ „ნაცარქექია“? (ზარმაც, უქნარა, მაგრამ მოხერხებულ და გამჭრიახ ადამიანს), ასფურცელა? (ღონიერს, უშიშარს, მოხერხებულს).

ჩატარდება დიდაქტიკური თამაში „აბა გამოიცანი“. თითოეულ ჯგუფს დაურიგდება ბარათი, რომელზეც მოცემული მინიშნებების მიხედვით უნდა გამოიცნონ, რა პროფესიაზეა საუბარი. გაიმარჯვებს ის ჯგუფი, რომელიც სწორად და უფრო სწრაფად შეასრულებს დავალებას:

ბარათი №1

პიროვნება, რომელიც ავადმყოფებს მკურნალობს... (ექიმი)

ნაგებობათა დამპროექტებელი... (არქიტექტორი)

ფეხსაცმლის მკერავი ან შემკეთებელი ... (ხარაზი)

ვინც ხნავს მიწას... (მხენელი)

ადამიანი, რომელიც საქონელს მწყემსავს ... (მწყემსი)

ბარათი №2

პიროვნება, რომელიც სკოლაში ასწავლის ... (მასწავლებელი)

სამართლის დარგის სპეციალისტი ... (იურისტი)

ვინც ნადირობას მისდევს ... (მონადირე)

ვინც თესავს ... (მთესველი)

ვინც შენობებს აგებს ... (ინჟინერი, მშენებელი)

ბარათი №3

სოფლის მეურნეობის სპეციალისტი (აგრონომი)

მუსიკის სპეციალისტი (მუსიკოსი)

ვინც ტანსაცმელს კერავს (მკერავი)

ვენახის (ზერის) მომვლელი, მცველი ... (მევენახე, მეზურე)

ეკონომიკის დარგის სპეციალისტი ... (ეკონომისტი)

ასრულებენ „აქტივობების რვეულში“ მე-4 დავალებას: დაუსვით თქვენს ამხანაგს შეკითხვები მისთვის სასურველი პროფესიის შესახებ, თქვენ კი მის კითხვებს უპასუხეთ.

დ) ორთოგრაფიასა და პუნქტუაციაზე ვარჯიში (8 წუთი)

– ამოიწერეთ ტექსტიდან რთული სიტყვები. როგორ იწერება ეს სიტყვები – დეფისით თუ დეფისის გარეშე? რატომ? – დავალება №5, პასუხები: **მამა-პაპა, დედა-ბებია, მხვნელ-მთესველი,** (იწერება დეფისით, რადგანც აქ და კავშირის ჩასმა შეიძლება: მამა და პაპა, დედა და ბებია, მხვნელი და მთესველი); **ხელმძღვანელი, წინამძღოლი, თავკაცი, ხუთკუნჭულა** (იწერება ერთად, რადგანაც სიტყვაში და კავშირი არ ჩაისმის).

– დასვით სასვენი ნიშნები – დავალება №6. „აქტივობების რვეული“. პასუხები:

„ელენე ბებომ გიორგის ჩამოუთვალა ქვეყნისათვის საჭირო მრავალი პროფესია: მევენახის, მუშის, პედაგოგის, აგრონომის. გიორგის არც ერთი ეს პროფესია არ მოეწონა. მას სოფლის თავკაცობა ხურდა. ამისათვის კი ცოდნის შეძენა და ბეწვის ხიდზე გასვლაა საჭირო. გაივლის გიორგი ბეწვის ხიდს? თქვენ როგორ ფიქრობთ? სოფელს ხომ ხელმძღვანელიც სჭირდება!“

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

ვ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – გიორგი პროფესიას ირჩევს – თხრობით. დასაწერად: **რომელ პროფესიას ავირჩევდი** (დავალება №2. „აქტივობების რვეული“).

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 5, III 8, III 10.

გაკვეთილების მასალა

„დაკარგული დღე“ ი. ტალიაშვილის მიხედვით; მარცვალი (გამეორება).
კუთვნილებითი ნაცვალსახელების: *მისი, თავისი* – მეტყველებაში
სწორად გამოყენება (*პრაქტიკულად*) (3 საათი).

მიზნები

- ლიტერატურული ტექსტის კითხვა და ანალიზი
- აზროვნების განვითარება – საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება და დასაბუთება
- შესწავლილ ლიტერატურულ ნაწარმოებებს შორის პარალელის გავლება
- მოქმედ პირთა დახასიათების ელემენტარული ჩვევის დაუფლება. გეგმაზე მუშაობა.
- კუთვნილებითი ნაცვალსახელების: *თავისი, მისი* – მეტყველებაში სწორად გამოყენება
- ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაზე მუშაობა.

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- წერს, გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ავლებს პარალელს შესწავლილ ნაწარმოებთა შორის
- ახასიათებს მოქმედ პირებს, ასაბუთებს თითოეულ თვისებას
- ყოფს ნაწარმოებს სურათებად და ასათაურებს
- ვარჯიშობს სიტყვათა დამარცვლასა და გადატანაზე
- წინადადებაში აღადგენს გამოტოვებულ ნაცვალსახელებს: *თავისი, მისი*
- ვარჯიშობს სიტყვათა ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაზე.

I გაკვეთილი

ა) კითხვისათვის მზადება (8 წუთი):

მასწავლებელი კლასს შეახსენებს ციტატას: „აბა, წართმეული დროის დაბრუნება სინჯე! ვინდა ნაშრომი წავიროთმევი, ვინდა საქმისგან მოვიცდენია, შე ყბედო, შე ყახადო, შენა!“ არკვევენ რომელი შესწავლილი ნაწარმოებიდანაა იგი (*ჭაბუა ამირეჯობის „დროის ფასი“*). რომელ გმირს ეკუთვნის ეს სიტყვები? (*თაგვს*), ვისი მისამართით თქვა? (*ჭრიჭინას*). გაიხსენებენ, როგორ დააკარგვინა ჭრიჭინამ ციყვს მთელი დღე უქმად, ამასთან, როგორ მიაყენა მან შეურაცხყოფა თაგვსაც. მსჯელობენ და გამოხატავენ თავიანთ აზრს თაგუნას სიტყვებზე. ამის შემდეგ არკვევენ: რა არის „დაკარგული დღე“? (*უსაქმოდ გატარებული დღე*), როდის ვკარგავთ დროს? (*როცა არაფერს ვაკეთებთ*), როგორ შეიძლება მისი ანაზღაურება? (*ბეჯითი შრომით*).

მასწავლებელი კლასს მიმართავს: დღეს თქვენ გაეცნობით ახალ მოთხრობას „დაკარგული დღე“, დააკვირდით, რატომ გავიხსენეთ შესწავლილი მოთხრობა „დროის ფასი“, რა მსგავსება და რა განსხვავებაა ამ ორ მოთხრობას შორის.

ბ) ტექსტის კითხვა (17 წუთი)

ტექსტს კითხულობენ **პაუზებით**. მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს **პირველ პაუზამდე** („...რომ ავთო შეხვდა“). მოსწავლეებს უსვამს კითხვას: თქვენი ვარაუდით, დაეხმარებოდა თუ არა ავთო მეგობარს დაკარგული დღის მოძებნაში?

მოსწავლეთა ალტერნატიული პასუხების მოსმენის შემდეგ მასწავლებელი განაგრძობს კითხვას **მეორე პაუზამდე** („...ძია ანდრო შემოხვდათ“) და მიმართავს კლასს:

– გამართლდა თუ არა თქვენი ვარაუდი? რატომ?

ერთმანეთს ადარებენ მოსწავლეთა მიერ შემოთავაზებულ ვარიანტებსა და ტექსტის ვერსიას. მასწავლებელი მოსწავლეებს კვლავ უსვამს კითხვას:

– თქვენი აზრით, როგორ მოიქცეოდა ანდრო ძია?

მოსწავლეთა პასუხების მოსმენის შემდეგ კვლავ განაგრძობს კითხვას მასწავლებელი **მესამე პაუზამდე** („...წამოდით და მოგეხმარებით“) და კვლავ ადარებენ ერთმანეთს მოსწავლეთა და ტექსტის ვერსიებს., ასეთივე მუშაობა გაგრძელდება შემდეგაც – **მეოთხე პაუზა** („...კმაყოფილი დაბრუნდა გიორგი შინ“). **მეხუთე პაუზა** – ბოლომდე.

ამის შემდეგ იწყება ტექსტის ნაწილ-ნაწილ კითხვა მოსწავლეთა მიერ და უცნობი სიტყვებისა და გამოთქმების ახსნა. მოსწავლეები ასახელებენ უცნობ სიტყვებს და თვითონვე ხსნიან. მასწავლებელი ეხმარება სიტყვათა განმარტების დაზუსტებაში. აიხსნება სიტყვები და გამოთქმები: **თადარიგის დაჭერა** – წინასწარ მომზადება რაიმესთვის; **ბაღს ბღვირი ადინეს** – აქ: სულ გაკრიფეს; **დაჩირა** – ჩირი გააკეთა; **შარა** – სოფლის განიერი გზა.

აქვე მოსწავლეთა მიერ მოხდება უცნობი სიტყვებისა და გამოთქმების გათვალსაზრისება – სხვადასხვა წინადადებაში მათი გამოყენება.

ჩატარდება **გამოკრებითი კითხვა**. მასწავლებლის დავალებით მოსწავლეები ამოიკითხავენ ადგილებს, საიდანაც ჩანს: ა) **დედის წუხილი**; ბ) **დაკარგული დროის ძებნა**; გ) **ძია ანდროსთან შეხვედრა**; დ) **დაკარგული დროის პოვნა**; ე) **დაკარგული დროის მოსაგონარი**.

გ) ორთოეპიასა და ორთოგრაფიაზე მუშაობა (5 წუთი)

– ნაწილ-ნაწილ კითხვის დროს ყურადღება მახვილდება ძნელად დასაწერ და წარმოსათქმელ სიტყვებზე: **უსაქმოდ** (უსაქმოდ), **დაკარგული** (დაკარქული), **შეეცოდა** (შეცოდა), **გავახარებო** (გავახარეფო), **შეხვდა** (შეხვთა), **წაიღო** (წვიღო), **გავერთობითო** (გავერთოფითო), **შემოხვდათ** (შემოხვთათ), **ერთად** (ერთათ), **ბაღში** (ბახში) მოსაკრეფად (მოსაკრეფათ), **უბეები** (უბები).

(*შეიძლება შეცდომით დაწერილი სიტყვები ბარათებით დავურიგოთ თითოეულ ჯგუფს და გაასწორონ ტექსტის გამოყენებით*).

დ) წაკითხულის გააზრება (8 წუთი)

გაირკვევა რა არის ამ მოთხრობაში მთავარი (მთავარია იცოდეთ დროის ფასი, უქმად არ უნდა დაკარგო დრო. დაკარგული დროის ანაზღაურება შეუძლებელია ბეჯითი, დაუღალავი შრომით).

– მსჯელობენ, რა მსგავსება და განსხვავებაა ახლად შესწავლილ მასალას „დაკარგული დღე“, – და ადრე შესწავლილ მოთხრობას – „დროის ფასს“ – შორის (მსგავსებაა: ორივე მოთხრობაში გამოთქმულია წუხილი დროის უსაქმოდ დაკარგვის გამო, დაკარგული დროის ანაზღაურება შეუძლებელია მხოლოდ შრომით. განსხვავებაა: „დაკარგულ დღეში“ გიორგიმ თავისი უსაქმურობით დაკარგა დრო – მიზეზი თვით გიორგია. „დროის ფასში“ ციყვი საქმეს მოსცდა, მთელი დღე უქმად დაკარგა ჭრიჭინას სტუმრობის გამო – მიზეზი თვით ციყვი კი არა, ჭრიჭინაა.

ამასთან, გიორგიმ თავისივე შრომით იმავე დღეს აინაზღაურა დაკარგული დღე, ხოლო „დროის ფასში“ ჭრიჭინას არ აუნაზღაურებია დაკარგული დრო.

ტესტებზე მუშაობა – (აქტივობების რვეული) ამ მოთხრობის მიხედვით, როგორ აინაზღაურა გიორგიმ დაკარგული დრო?

ა) თამაშით, ბ) შრომით, გ) სწავლით.

(პასუხია: ბ)

ვ) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

ზ) საშინაო დავალება (2 წუთი) – დაკარგული დღე.

წერითი სამუშაო: დავალება №1 (კითხვებზე პასუხი).

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 6, III 7, III 9.

II ბაკვეთილი

ა) ტექსტის კითხვა (13 წუთი)

მოსწავლეები ვარჯიშობენ **ხმამაღალ** კითხვაში. ყურადღება მახვილდება **სწორი, შეგნებული, სწრაფი** და **გამომეტყველებითი** კითხვის მხარეებზე – განსაკუთრებით კითხვითი და ძახილის წინადადების სწორად წაკითხვაზე. სასურველია როლებად კითხვაც: *დედა, გიორგი, მზია, ავთო, ავტორი (ავტორის სიტყვების წაკითხვაში შეიძლება რამდენიმე მოსწავლე ჩაერთოს)*. მოსწავლეების დავალებით მოსწავლეები ტექსტიდან კითხულობენ იმ ადგილებს, სადაც **დიალოგია** (საუბარია) გადმოცემული. არკვევენ რამდენი ასეთი ადგილია ტექსტში (არის ორი ადგილი: **პირველი** – „ე, სად მიბრძანდები? .. თუ არ გეზარება წამოდი. მეორე – „საით გაგიწევიათ ბავშვებო? ... წამოდი და მოგვეხმარეთ“). რამდენი ადამიანის საუბარია გადმოცემული? (პირველში – ორი ადამიანის: გიორგისა და ავთოსი, მეორეში რამდენიმესი – ძია ანდროსა და ბავშვების).

ბ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა (16 წუთი)

მასწავლებლის მიერ დასმული კითხვების (II-III-IV დონე) საშუალებით გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს:

- რას წუხდა გიორგის დედა?
- როგორ გადაწყვიტა გიორგიმ დაკარგული დღის მოძებნა?
- როგორ იპოვა გიორგიმ დაკარგული დღე? ვინ დაეხმარა მას? როგორ?
- რატომ შეაქო გიორგი დედამ?

მსჯელობენ, სწორი იყო თუ არა გიორგის გადაწყვეტილება. ახასიათებენ გიორგის. აფასებენ ავთოს, მზიასა და სხვა ამხანაგების საქციელს. აქ შეიძლება კლასი ორად გაიყოს, ერთგვარი დისკუსიაც გაიმართოს, მხარეებმა უნდა მოუსმინონ ერთმანეთს და შეძლონ თავიანთი აზრის ჩამოყალიბება.

ამასთანავე დააფიქსირონ **ორი რამ**, რაც ყველაზე მეტად მოეწონათ; **ერთი რამ**, რამაც ყველაზე მეტად დააფიქრათ.

ასრულებენ „აქტივობების რვეულში“ მოთავსებულ №2 და №4 დავალებებს.

გ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება (7 წუთი)

- **ინტონაციაზე მუშაობა:** ამოიკითხავენ მოთხრობაში კითხვისა და ძახილის წინადადებებს. ყურადღება მახვილდება მათ ინტონაციასა და პუნქტუაციაზე.

- ტექსტში აკვირდებიან თავაზიანობის გამომხატველ ფორმებს – **მობრძანდი, შესთავაზა** – ასახელებენ სხვა მსგავს ფორმებს (*ვახლავს, ბრძანდები, ბრძანებს, დაბრძანდი, გეახელი, მიირთვი, მიართვა (წაუღო, მიუტანა)*), საუბრობენ, რა შემთხვევაში იყენებენ მათ.

დ) ორთოგრაფიაზე ვარჯიში (2 წუთი) – დაიმახსოვრე როგორ იწერება: მზესუმზირა, გზაჯვარედინი, მუშახელი. ამ სიტყვების გამოყენებით ადგენენ წინადადებებს.

ე) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

ვ) საშინაო დავალება (2 წუთი). „დაკარგული დღე“ – თხრობით. წერითი სამუშაო – დავალება №3 (აქტივობების რვეული) – დედის სინარული.

შედეგების კოდი: III 1, III 3, III 5, III 9.

III ბაკვეთილი

ა) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა და ანალიზი (18 წუთი)

მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს. ვარჯიშობენ თხრობაში, გაბმულ მეტყველებაში, ყურადღება ექცევა ფაქტების ლოგიკური თანმიმდევრობით გადმოცემას, ორთოეპიასა და ორთოგრაფიას, ყოფენ ტექსტს ცალკეულ მონაკვეთებად (სურათებად) და ურჩევენ სათაურს თითოეულ მათგანს (ჯგუფებში მუშაობა). გეგმა დაახლოებით ასეთ სახეს მიიღებს:

1. დაკარგული დღის საძებრად წასვლა;
2. ამხანაგებთან შეხვედრა;
3. ძია სანდროსთან გასაუბრება;
4. ვაშლის კრეფა;
5. დედის გახარება.

გეგმა დაიწერება დაფაზე. მოსწავლეები გადმოსცემენ თითოეული მონაკვეთის შინაარსს მესამე პირში.

ტექსტის საანალიზოდ მოსწავლეები (ჯგუფებში ან წყვილებში მუშაობა) ერთმანეთს დაუსვამენ შეკითხვებს მისთვის სასურველი საკითხის შესახებ და უპასუხებენ კიდევ. აქ ერთგვარი შეჯიბრიც შეიძლება გაიმართოს, რაც შეიძლება მეტი და ღირებული კითხვა დასვან.

ბ) ენობრივ მასალაზე დაკვირვება (10 წუთი)

საგანგებო ყურადღება მიექცევა **თავისი** და **მისი** ნაცვალსახელების ხმარებას მეტყველებაში, რადგანაც ხშირია უზუსტობები მათი გამოყენებისას. მიზნობრივად შერჩეული ნიმუშების ანალიზით მოსწავლეებს პრაქტიკულად უნდა გაეაგებინოთ **თავისი** და **მისი** ნაცვალსახელთა ფუნქცია. **თავისი** გვიჩვენებს, რომ ის საგანი, რომელსაც ეს ნაცვალსახელი უკავშირდება, მოქმედი პირისაა. ხოლო **მისი** გვიჩვენებს, რომ საგანი, რომელსაც ის უკავშირდება, სხვისია, ე.ი. მისი მიუთითებს სხვაზე, გარეშეზე.

შესრულდება აქტივობების რეჟიმში **მე-5 დავალება** – ჩასვით გამოტოვებული სიტყვა („თავისი ან მისი“) – პირველ და მეორე წინადადებაში ჩაისმება „თავისი“, მესამე წინადადებაში კი – „მისი“.

– **სიტყვის დამარცვლა და გადატანა:** მოსწავლეები ტექსტიდან ამოიკითხავენ სიტყვებს, რომლებიც არ გადაიტანება, ასაბუთებენ რატომ არ გადაიტანება ეს სიტყვები: *დღე, რომ, ეკ, რა, ვინ, ამ, დროს, ისე, და, დღეს, დღის, სახლს. არც, კი, სად, ისე, თუ, არ, ეს, არის, თან, დოღს, მეც, უბანს, მზია, იქ, სხვა, გია, ოღონდ, ხართ, სულ, ბაღს, შინ, დღე, ხის, თქვა.*

გ) **ანტონიმებზე მუშაობა (4 წუთი)** – თითოეულ ჯგუფს დაურიგდება ბარათი. მასზე მოცემულ სიტყვებს უნდა მოუძებნონ და მიუწერონ საპირისპირო სიტყვა (**ანტონიმი**) ტექსტიდან:

I ჯგუფი

ნაპოვნი – (დაკარგული)

დილით – (სადამთი)

ჩააწყო – (ამოყარა)

II ჯგუფი

იპოვა – (დაკარგა)

დაუცარიელა – (აუვსო)

ღამე – (დღე)

III ჯგუფი

ცუდი – კარგი

ძნელი – ადვილი

დასვენებული – დაღლილი

დ) გაკვეთილის შეჯამება და შეფასება (5 წუთი)

ე) საშინაო დავალება (3 წუთი) დაკარგული დღე – თხრობით.

დავალება №6 (აქტივობების რეეული). დაასრულე ზმნები (ზმნები ასე დასრულდება: ა) თამაშობდა; ბ) მუშაობდნენ, გ) მხიარულობდა და ერთობოდა, დ) უცქერდნენ.

შედეგების კოდი: III 3, III 6, III 7, III 10.

გაკვეთილების მასალა

ნინო ბენაშვილის „დიდი ტყუილი“, ფრაზეოლოგიზმები, პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხები (2სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და გააზრება
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება (*ტექსტის დაყოფა აზრობრივად დასრულებულ მონაკვეთებად, გვერდის შედგენა, მითითებული ადგილის მოძებნა, პერსონაჟთა მარტივი დახასიათება...*)
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- გაბმული თხრობა
- პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხების დაუფლება (კუთვნილებითი ნაცვალ-სახელები: **თავისი, მისი**; ორი მარტივი წინადადებისგან რთული თანწყობილი წინადადების მიღება – *პრაქტიკულად, ტერმინების გარეშე*)
- შესწავლილი მეტყველების ნაწილების განმეორება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და გაიაზრებს მხატვრულ ტექსტს
- მარტივად ახასიათებს მოქმედ პირებს, აკეთებს დასკვნებს
- ასაბუთებს თავის აზრს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- წერს
- ეუფლება ახალ ლექსიკურ ერთეულებსა და იდიომატურ გამოთქმებს
- ვარჯიშობს პრაქტიკულ სტილისტიკაში

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) **კითხვისათვის მზადება** – მასწავლებელი კლასის წინაშე სვამს პრობლემას: რა არის ტყუილი, არსებობს თუ არა „სასარგებლო“ ტყუილი, თვითონ თუ უთქვამთ ასეთი ტყუილი, თუ უნანიათ მისი თქმა და რატომ... ამ დროს შეიძლება გამოვიყენოთ „გონებრივი იერიშის“ რუკაც.

ბ) **ტექსტის კითხვა და ანალიზი** – მასწავლებელი ტექსტს კითხულობს პაუზებით: **I პაუზა** – „ერთხელ ბიჭს უთხრა“; **II პაუზა** – „როგორც დამარიგე, ისე მოვიქცევი“, **III პაუზა** – „კარგა ხანს იფიქრა და თქვა“... კითხვის პროცესში აიხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმებიც. ამის შემდეგ ტექსტს კითხულობენ მოსწავლეები, გამოიყენებენ კითხვის ორივე სახე: **ხმამაღალი** და **ჩუმი**. **ჩუმის** კითხვისას მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება – მოძებნონ ტექსტში მითითებული ადგილები და ამოწერონ (დავალება №1); დაყონ ტექსტი ცალკეულ ნაწილებად და დაასათაურონ (დავალება №2).

გაირკვევა, რას უწოდებს მწერალი „საშინელ ჩვეულებას“, რატომ უწოდებს იგი ტყუილს „საშინელ ჩვეულებას“, ადამიანის რომელი უარყოფითი თვისებები შეიძლება ჩათვალოს კიდევ „საშინელ ჩვეულებად“; რატომ ჰქვია ნაწარმოებს „დიდი ტყუილი“; რა ხერხით შეძლო პაპამ თავისი მატყუარა შვილიშვილის გამოსწორება; როგორ აფასებენ პაპის მოქმედებას; თუ ჩანს ნაწარმოებში მწერლის დამოკიდებულება მომხდარი ამბისადმი (დაასაბუთონ ტექსტიდან)... რა მოსწონთ ამ მოთხრობაში, რა არ მოსწონთ, რას შეცვლიდნენ; როგორ შეიცვალა ბიჭი ერთი წლის განმავლობაში (როგორია იგი მოთხრობის დასაწყისში, როგორია ნაწარმოების დასასრულს, რამ შეცვალა იგი – დავალება №4)... სათაურის მიხედვით მოსწავლეები ადგენენ ტექსტს „ჯილდო ტყუილისათვის“ (დავალება №3).

გ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ ნაწილ-ნაწილ, შემდეგ კი – გაბმული თხრობით.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) იდიომებზე დაკვირვება – სახელმძღვანელოს გვ. 154, თქვით ერთი სიტყვით: *ენას კბილი დააჭირა – გაჩუმდა, ენა ჩაუვარდა – გაჩუმდა, ენა ამოიღვა – ალაპარაკდა.*

ბ) შესწავლილი მეტყველების ნაწილების გამეორება, თავისებურ (მწკრივში მონაცვლე) ზმნებზე დაკვირვება – სახელმძღვანელოს გვ. 154.

გ) პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხებზე მუშაობა – კუთვნილებითი ნაცვალსახელები: *თავისი/მისი* (დავალება №5, პასუხები: ა. თავისი, ბ. თავისმა, გ. მისი).

დამატებითი ინფორმაცია მასწავლებლისათვის: *კუთვნილებითი ნაცვალსახელები: თავისი და მისი – ორივე გამოხატავს მესამე პირის კუთვნილებას, მაგრამ სხვადასხვაგვარად: თუ საგანი მოქმედი პირის კუთვნილებაა, ითქმის თავისი, ხოლო თუ სხვისი – მისი.*

დ) ორი მარტივი წინადადების გაერთიანება რთულ თანწყობილ წინადადებად (დავალება №6).

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 5, III 6, III 7, III 9, III 10.

გაკვეთილების მასალა

კობა იმედაშვილის „მოლაზარაკე თითები“; სახელთა წარმოქმნა – ძირეული და წარმოქმნილი (ქონებისა და უქონლობის) სახელები, (ზრახტიკულად) (3 სთ)

მიზნები

- მხატვრული ტექსტის კითხვა და გააზრება
- გაბმული თხრობა
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება და დასაბუთება
- ინტონაციური და პუნქტუაციური ჩვევების ფორმირება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- მარტივად ახასიათებს პერსონაჟებს
- ასაბუთებს თავის აზრს
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- წერს
- აკვირდება სიტყვათწარმოქმნის მარტივ შემთხვევებს
- ვარჯიშობს ინტონაციასა და პუნქტუაციაში

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს ყოფს რამდენიმე ჯგუფად და თითოეულ ჯგუფს აძლევს დავალებას: სიტყვები – ერთი, ცოდლოა, ჭამაშიც, კაცი – დაალაგონ ისე, რომ ანდაზა მიიღონ („ერთი კაცი ჭამაშიც ცოდლოა“), შეადგინონ ამ ანდაზის მიხედვით ტექსტი. მოსაფიქრებლად ეძლევათ რამდენიმე წუთი. პასუხების პრეზენტაცია და შეფასება ხდება კლასშივე.

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი – ტექსტს მოსწავლეები კითხულობენ პაუზებით (პაუზები კეთდება იქ, სადაც მასწავლებელი ჩათვლის საჭიროდ). კითხვის პროცესშივე აიხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები („რას გვაცხონებდა!“ – როგორ მოგვიხდებოდა, როგორ გვესიამოვნებოდა! „პირს გავისეველებდი“ – აქ: შევჭამდი; „ფულს... არ დავიშურებდი“ – ფულს მივცემდი, გადავიხდიდი...). გაირკვევა, რომელ ჟანრს განეკუთვნება წაკითხული ტექსტი: იგავ-არაკია, ზღაპარი თუ მოთხრობა (ზღაპარია), რატომ (მოთხრობილია დაუჯერებელი ამბავი – ძუნწი კაცი დღესაც ტყეშია; თითები ლაპარაკობენ...), ვინ და ვინ არიან ამ ნაწარმოების გმირები (ორი კაცი), მათი ხასიათის რა თვისებები ჩანს ტექსტში (სიძუნწე და გულუხვობა), მარტივად ახასიათებენ მათ

(დავალება №4: პირველი კაცი არის **გულუხვი** და **საზრიანი**, მეორე – **ძუნწი** და **მატყუარა**); დაასაბუთონ ეს ტექსტის მიხედვით (დავალება №3), რის თქმა სურს მწერალს მკითხველისათვის (ადამიანი **გულუხვი** უნდა იყოს, სიძუნწე უარყოფითი თვისებაა, ძუნწი ადამიანი არავის არ უყვარს, ძუნწი ყოველთვის ისჯება...); სად, ნაწარმოების რა ადგილას ჩანს ეს (ნაწარმოების ფინალიდან: ძუნწი სამართლიანად დაისაჯა, ის ტყეში დაიკარგა), ამჟღავნებს თუ არა მწერალი გმირისადმი დამოკიდებულებას (ჩანს – მწერალი დადებითი ეპითეტით ამკობს პირველ გმირს: **გულუხვი**, ხოლო მეორეს – უარყოფითით: **ძუნწი**). მოსწავლეები გამოთქვამენ თავიანთ დამოკიდებულებას ნაწარმოებში გადმოცემული ამბისადმი, ასაბუთებენ თავიანთ აზრს (რა მოეწონათ და რატომ; რა არ მოეწონათ; რას შეცვლიდნენ...); ინდივიდუალურად სრულდება დავალება №2 (გააგრძელონ ნაწარმოები საკუთარი შეხედულების მიხედვით). მოსწავლეებმა აუცილებლად უნდა გასცენ პასუხი კითხვას – მათ მიერ „შედგენილი“ ანდაზა („ერთი კაცი ჭამაშიაც ცოლოა“) შეეფერება თუ არა ამ ნაწარმოებს, კიდევ რომელ ანდაზებს გაიხსენებენ, რომლებიც, მათი აზრით, შეეფერება ამ ნაწარმოებს.

გ) შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ მასწავლებლის დამხმარე კითხვების საშუალებით, შემდეგ კი – დამოუკიდებლად. შეიძლება გამოვიყენოთ როლებად თხრობაც.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) ლექსიკური მარაგის გამდიდრება – ტექსტში ნახსენებია ადამიანის ყველა თითის სახელწოდება, მოსწავლეებს ევალებათ მათი თანმიმდევრობით ამოწერა (დავალება №1 – ნეკი, არათითი, შუათითი, საჩვენებელი, ცერი).

ბ) სახელთა წარმოქმნა (ტერმინის გარეშე) – ძირეული და წარმოქმნილი სახელები (სახელმძღვანელო, გვ. 156), ქონებისა და უქონლობის სახელებზე დაკვირვება (დავალება №5).

გ) ინტონაციაზე ვარჯიში (კითხვითსიტყვიანი და არაკითხვითსიტყვიანი წინადადებების სათანადო ინტონაციით წარმოთქმა – დავალება №6).

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 5, III 7, III 9, III 10.

გაკვეთილების მასალა

თამარ ჩხაიძის „მაია და მზია“; კითხვა-მახილის წინადადება (2 სთ)

მიზნები

- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- ენის რიტორიკულ-ფიგურალურ მხარეზე დაკვირვება (დალოცვის ფორმულა)
- ინტონაციურ-პუნქტუაციური და ორთოეპიულ-ორთოგრაფიული ჩვევების ფორმირება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- წერს
- ასაბუთებს თავის აზრს
- ეცნობა ახალ სასვენ ნიშანს (!?)
- ასრულებს ინტონაციურ-პუნქტუაციურსა და ორთოეპიულ-ორთოგრაფიულ საგარჯიშოებს

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) **კითხვისათვის მზადება** – მოსწავლეები აკვირდებიან სახელმძღვანელოში მოთავსებულ სიუჟეტურ სურათს და მისი გამოყენებით ადგენენ მარტივ მხატვრულ ტექსტს. ეს სამუშაო შეიძლება ჩატარდეს როგორც ინდივიდუალურად, ისე – წყვილებში და ჯგუფურად; როგორც მასწავლებლის დამხმარე კითხვების საშუალებით, ისე – დამოუკიდებლად.

ბ) **ტექსტის კითხვა და ანალიზი** – ტექსტს კითხულობენ პაუზებით. პაუზები კეთდება იქ, სადაც მასწავლებელი ჩათვლის საჭიროდ; გზადაგზა, კითხვის პროცესში, აიხსნება უცნობი სიტყვები და გამოთქმები. გაირკვევა, ვინ და ვინ არიან ნაწარმოების მოქმედი პირები (*მაია, მზია, მოხუცი ქალი*), მათი რა თვისებები ჩანს ნაწარმოებში (დაასაბუთონ ტექსტის მიხედვით), შეაფასონ მათი საქციელი, გაიხსენონ მსგავსი შემთხვევები საკუთარი ცხოვრებიდან; გაიხსენონ და გაანალიზონ ანდაზები, რომლებიც, მათი აზრით, შეეფერება ამ ნაწარმოებს; გაავლონ პარალელები წაკითხულ (შესწავლილ) ლიტერატურულ ნაწარმოებებთან... გამოიყენება **ჩუმი კითხვაც** – მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება, წაიკითხონ ტექსტი **ჩუმად** და ამოიწერონ მითითებული ადგილები (რვეული, დავალება №1); დაყონ ტექსტი ცალკეულ მონაკვეთებად და დაასათაურონ

(დავალება №3); ჯერ ზეპირად, შემდეგ კი წერილობით სრულდება დავალება №2 („ყურადღებიანი გოგონები“).

გ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ ნაწილ-ნაწილ (გეგმის მიხედვით), შემდეგ კი – გაბმული თხრობით.

II. ენობრივ მასალაზე დაკვირვება

ა) ენის რიტორიკულ-ფიგურალურ მხარეზე დაკვირვება – მოსწავლეები ერთხელ კიდევ კითხულობენ ტექსტის ბოლო წინადადებას („მოხუცი... ლოცავდა ბავშვებს“). გაირკვევა, რას ნიშნავს სიტყვა „ლოცავდა“, რა შემთხვევაში იყენებენ დალოცვის ფორმებს, დალოცვის რა და რა ფორმები არსებობს ქართულ ენაში, ივსება კრის-ვორდი (გვ. 158, პასუხები: **იღღგრძელე, გაიხარე, ილხინე, გაგიმარჯოს, იცოცხლე, გამრავლდი, გაიზარდე**).

ბ) ინტონაციასა და პუნქტუაციაზე ვარჯიში – მოსწავლეები ტექსტში ეძებენ ძახილისა და კითხვით წინადადებებს და კითხულობენ სათანადო ინტონაციით; ეძებენ წინადადებას, რომელსაც ორი სასვენი ნიშანი (? და !) აქვს ბოლოში: **„მაგრამ განა მხოლოდ შავთვალა და თმანუჭუჭა გოგონებმა შეამჩნიეს?!“** გაირკვევა, რომ ეს წინადადება ერთდროულად გამოხატავს კითხვას (მასწავლებელი დააკვირვებს ინტონაციასა და სასვენ ნიშანზე), ასევე – გაოცებასაც, რაც ძახილის ნიშნით (!) აღინიშნება. ვარჯიშობენ ამ წინადადების მართებული ინტონაციით წაკითხვაზე. მასწავლებელი დაფაზე წერს კითხვა-ძახილის სხვა წინადადებებსაც: **„წუწკობა რა საკადრისია?!“** **„როგორ გაბრიყვდი და ბედი ხელიდან როგორ გაუშვი?!“** **„ასეთი ფენმოკლე ტყუილი რამ გათქმევინა?!“** **„ვერ გაეტიე ამხელა გზაზე?! ქუჩა ხომ არ გევიწროება?!“...** (წინადადებები ამოკრეფილია შესწავლილი ლიტერატურული მასალიდან), ავარჯიშებს მათ წაკითხვაზე.

გ) სინონიმებზე მუშაობა – მოცემულ ზმნებს ტექსტიდან შეუჩიეთ შინაარსით მსგავსი ზმნები (დავალება №4, პასუხები: **შეამჩნია, ეყრდნობოდა, შესძახა, შეკრთა, წაბარბაცდა, გასცქეროდა, ენდობოდნენ**).

დ) ორთოგრაფიულ-ორთოეპიული სავარჯიშოები – დავალებები №5 (პასუხები: **ა) აღმართ-აღმართ, ნელ-ნელა, სვენებ-სვენებით; ბ) შავკაბიანი, შავთავსაფრიანი, შავთვალა, თმანუჭუჭა...**).

შედეგების კოდი: III 2, III 4, III 5, III 6, III 9.

გაკვეთილების მასალა

ოტია იოსელიანის „ჩემია, ჩემი!“, სიტყვის სემანტიკა, ბრჭყალების
ხმარება სხვათა სიტყვასთან (2 სთ)

მიზნები

- კითხვის სტრატეგიების დაუფლება
- გაბმული მეტყველების განვითარება
- საკუთარი აზრის დასაბუთება
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება
- პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხების დაუფლება
- პუნქტუაციური ჩვენების გამოყენება

აქტივობები

- მოსწავლე კითხულობს და აანალიზებს მხატვრულ ტექსტს
- გამოთქვამს და ასაბუთებს თავის აზრს
- ადგენს გეგმას
- გადმოსცემს წაკითხულის შინაარსს
- წერს
- აკვირდება სიტყვის სემანტიკას
- ეუფლება პრაქტიკული სტილისტიკის საკითხებს (კავშირები როულ წინადადებაში)
- ეცნობა ბრჭყალების გამოყენების ახალ შემთხვევას

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს ყოფს სამ ჯგუფად. თითოეულ ჯგუფს აძლევს დავალებას – შეადგინონ ტექსტი სახელმძღვანელოში მოცემულ ილუსტრაციაზე დაყრდნობით. მოსაფიქრებლად ეძლევათ რამდენიმე წუთი.

ბ) ტექსტის კითხვა – ტექსტს გამომეტყველებით თავიდან ბოლომდე კითხულობს მასწავლებელი. საგანგებო ყურადღება ექცევა ინტონაციას (ტექსტი დაწერილია პირველ პირში. მოხრობელი და ერთ-ერთი პერსონაჟი თავად მწერალია, მწერლის გარდა, ნაწარმოების პერსონაჟები არიან ბავშვებიც, ამიტომ, სასურველია, მასწავლებელმა შეარჩიოს სწორი ინტონაცია ტექსტის მონოლოგური და დიალოგური მონაკვეთების კითხვისას).

მასწავლებელი ტექსტის წაკითხვის შემდეგ სვამს საკონტროლო კითხვას: ვინ გვიყვება ტექსტში გადმოსცემულ ამბავს? ვინ და ვინ არიან ნაწარმოების მოქმედი პირები?

ტექსტის კითხვაში ვარჯიშობენ მოსწავლეები. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ჩუმ კითხვას, რა დროსაც მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება – წაიკითხონ და მოინიშნონ ტექსტში ის ადგილები, სადაც აღწერილია: 1. ხმაურიანი ბიჭები; 2. ნაპოვნი სათამაშოების განაწილება; 3. დავა ნაპოვნი ბურთის გამო; 4. მწერლის განაწილება... მთელი კლასის მიერ დგება გეგმა (დავალება №2).

გ) ტექსტის ანალიზი – მოსწავლეები ასახელებენ მოქმედ პირებს (მწერალი, ზალიკო, გოჩა), ტექსტზე დაყრდნობით ახასიათებენ მათ, აკეთებენ დასკვნებს, ასახელებენ თავიანთ აზრს; წყვილებში სრულდება დავალება №2 (სწორად მოიქცა მწერალი, როცა ბიჭების დავაში ჩაერია?); ეძებენ და კითხულობენ ტექსტიდან იმ ადგილებს, სადაც ჩანს მწერლის დამოკიდებულება მომხდარი ამბისადმი; ცდილობენ ახსნან, რამ გამოიწვია მწერლის დამოკიდებულების ასეთი შეცვლა, იხსენებენ სათანდო ანდაზებს (*ერთი თხილის გული ცხრა ძმამ გაიყო...*). სრულდება დავალება №3 (*რა უხარია მწერალს*).

დ) ტექსტის შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს გეგმის მიხედვით, ყურადღება ექცევა სხვადასხვა პირში თხრობას. გადმოსცემენ ტექსტის შინაარსს ჯერ I (შინაარსს ჰყვება: ა) ავტორი, ბ) გოჩა, გ) ზალიკო), შემდეგ კი – III პირში.

II ენობრივ მასალზე დაკვირვება

ა) პუნქტუაციაში ვარჯიში – მასწავლებელი კლასს ყურადღებას ამახვილებინებს ტექსტის სათაურზე, რომელიც ბრჭყალებშია მოქცეული – „ჩემია, ჩემი!“. გაირკვევა, ვის ეკუთვნის ეს სიტყვები (ნაწარმოების პერსონაჟებს). ეძლევა დასკვნა: „ბრჭყალებში ჩაისმის უცვლელად, სიტყვასიტყვით მოყვანილი სხვათა ნათქვამი“. მწერალმა ამჯერად **ბრჭყალებში** ჩასვა ერთ-ერთი ლიტერატურული გმირის სიტყვები და ნაწარმოების სათაურად გამოიტანა. მთელი კლასის მონაწილეობით ამ მოთხრობას შეურჩევნ სხვა სათაურს (მაგ., **დავა სათამაშოებზე, სათამაშოების გაყოფა, მწერლის დახმარება...**), გაირკვევა, ამ შემთხვევაში საჭირო იქნება თუ არა ბრჭყალების გამოყენება.

ბ) ზედსართავი სახელი (გამეორება) – მოსწავლეები ტექსტში გამოყენებული ზედსართავი სახელებით ავსებენ კროსვორდს (დავალება №4., პასუხები: **ახალი, ონავარი, ცელქი, ღია**). ასახელებენ მსგავსი მნიშვნელობის ზედსართავ სახელებს (დავალება №5. პასუხები: **ონავარი, ანცი, ცელქი, მოუსვენარი, დაუდგარი, ცმუკია... ვეება, დიდი, უზარმაზარი, უშველებელი, ვეებერთელა... პატარა, პაწია, პაწაწინა, ცილა, ციცქნა, ერთი ბეწო... ლამაზი, მშვენიერი, კოხტა, მომხიბლავი...**).

გ) კავშირების გამოყენება რთულ წინადადებაში (დავალება №6).

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 4, III 5, III 6, III 8, III 9.

გაკვეთილების მასალა

კოლაუ ნადირაძის „მაისი“, მარტივი დარგობრივი და მხატვრული ტექსტები (2სთ)

მიზნები

- ბუნების მოვლენებზე დაკვირვება
- პოეტური ტექსტის აღქმა
- მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება
- გამომეტყველებითი კითხვის ჩვევის დაუფლება
- ერთსა და იმავე თემაზე მხატვრული და დარგობრივი ტექსტების შექმნა

აქტივობები

- მოსწავლე აკვირდება ბუნების მოვლენებს და აღწერს მათ
- გამომეტყველებით კითხულობს ტექსტს
- აკვირდება მხატვრულ სახეებს (ეპითეტი, მეტაფორა, შედარება – *ტერმინის მიწოდების გარეშე*)
- აღგენს მარტივ მხატვრულ ტექსტს
- წერს
- ხატავს (მხატვრულად აფორმებს ტექსტს, ქმნის ილუსტრაციას)

I. ტექსტზე მუშაობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი კლასს დააკვირვებს წელიწადის ამ დროისათვის დამახასიათებელ ბუნების მოვლენებზე. ჯგუფური მუშაობისათვის ეძლევათ დავალება – აღწერონ ბუნება შემდეგი თანმიმდევრობით:

1. ამინდი;
2. დღის ხანგრძლივობა;
3. ტემპერატურა;
4. მცენარეები;
5. ფრინველები;
6. ცხოველები;

ამ საკითხებზე პასუხების გაცემით შედგება მარტივი დარგობრივი ტექსტი, რომლის პრეზენტაციასა და შეფასებას დაეთმობა რამდენიმე წუთი.

ბ) ტექსტის კითხვა და ანალიზი – ტექსტს ჯერ მასწავლებელი კითხულობს თავიდან ბოლომდე გამომეტყველებით, შემდეგ კი – მოსწავლეები. გზადაგზა, ნაწილ-ნაწილ კითხვის პროცესში, აიხსნება გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები: **თქეში** – თავსხმა, კოკისპირული წვიმა; **რარიგად** – როგორ; **თილისმა** – 1. რაიმე პატარა ნივთი, რომელიც, ადამიანის რწმენით, მისთვის წარმატების მომტანია და ამიტომ მუდამ თან

ატარებს, 2. ჯადო; **ამალა** – მაღალი თანამდებობის პირის მსგებლელი, აქ: მაისის თანამდევი ბუნების მოვლენები.

სპეციალური დაკვირვების საგნად იქცევა სახოვანი გამოთქმები: **ბაღებს ღიმილით ჩახედა** – აამწვანა ბაღები; **მინდვრებს უმღერა ნანა** – ააყვავა მინდვრები; **გაათავსედა ... ყანა** – ააბიბინა ყანა; **სიმღერით ახრჩობს შაშვებს** – შაშვები აახმაურა; **თმას უხუჭუჭებს ბავშვებს** – მაისის სასიამოვნო სიო ბავშვებს თმას ურხევს; ... **არ მაღავეს ღამაზ და შიშველ წვივებს** – არ მაღავეს თავის სიღამაზეს... გაირკვევა, რა სიტყვებით მოიხსენიებს მწერალი მაისს (ჯადოქარი), რას გულისხმობს იგი მაისის „ჯადოსა“ და „თილისმაში“ (ბუნების აყვავება, გაღამაზება), რა იგულისხმება მაისის „ამალაში“ (თბილი, ჟუჟუნა წვიმები), ვისთან არის შედარებული მაისი (მხატვართან), სად, ტექსტის რომელ სტრიქონებში ჩანს ეს (ერთი ფუნჯი იკმარა, მწვანედ შეღება ველი), რატომ შეადარა მწერალმა მაისი მხატვარს (ბუნებას აფერადებს)... გაირკვევა, ბუნების რომელი მოვლენებია აღწერილი ლექსში (ჭექა-ქუხილი, თქეში, ჟუჟუნა წვიმა, სიო, ცვარ-ნამი...). სრულდება დავალება №1.

მოსწავლეები ადგენენ მხატვრულ ტექსტს მაისის შესახებ, ოღონდ ამჯერად ლექსის მიხედვით, ყურადღება მახვილდება მეტყველებისას მხატვრული სახეების გამოყენებაზე (დავალება №2). პოეტური ტექსტის აღქმას დაეხმარება ლექსის მიხედვით ილუსტრაციის შექმნაც (დავალება №3).

ვ) ეპითეტებზე დაკვირვება (ტერმინის გარეშე) – დავალება №4.

შედეგების კოდი: III 3, III 4, III 7, III 8, III 9.

„წაიკითხე თვითონ“ – „და ჰა, მოდგა ზაფხული...“ (წიგნის სამყარო“, XII თემა)

გაკვეთილების მასალა

მერი ბოლქვაძის „მზე და სარკე“, ფრაზეოლოგიზმები, მრავალწერტილი (2 სთ)

მიზნები

- ბუნების მოვლენებზე დაკვირვება
- მხატვრული ტექსტის კითხვა და გააზრება
- კითხვის მარტივი სტრატეგიების დაუფლება
- მხატვრულ სახეებზე დაკვირვება
- მრავალწერტილის ფუნქციის გაცნობა
- ლექსიკური მარაგის გამდიდრება სინონიმური ფორმებით
- ტექსტის ილუსტრირება (საგანთშორის კავშირი სახვით ხელოვნებასთან)

აქტივობები

- მოსწავლე აკვირდება ბუნების მოვლენებს
- კითხულობს და აანალიზებს ტექსტს
- გადმოსცემს მის შინაარსს
- წერს
- ვარჯიშობს ორთოეპია-ორთოგრაფიაზე, პუნქტუაციაზე
- ეუფლება ახალ ლექსიკურ ერთეულებს და მეტყველებაში იყენებს მათ
- ხატავს

I. ტექსტზე მუშობა

ა) კითხვისათვის მზადება – მასწავლებელი დაფაზე წერს ორ ფრაზას: „მზე პირს იბანს“ და „მზე იცინის“. მოსწავლეთა მიერ გაირკვევა მათი მნიშვნელობა. შემდეგ კი ავალეს, მათი გამოყენებით შედგინონ პატარა მოთხრობა და სათაურიც თავად შეურჩიონ (*ეს დავალება შეიძლება შევთავაზოთ როგორც ჯგუფური, ისე წყვილებში მუშაობისთვისაც*).

ბ) ტექსტის კითხვა – ტექსტს თავიდან ბოლომდე გამომეტყველებით კითხულობს მასწავლებელი ან კითხვაში გაწაფული რომელიმე მოსწავლე. შემდეგ მოსწავლეებს ეძლევათ დავალება – წაიკითხონ ტექსტი ჩუმად და მოინიშნონ გაუგებარი სიტყვები და გამოთქმები, რომლებიც შემდეგ მთელი კლასის მონაწილეობით აიხსნება.

გ) ტექსტის ანალიზი – გაირკვევა, წელიწადის რომელ დროს, დღის რომელ მონაკვეთში ხდება ტექსტში აღწერილი მოქმედება (დაასაბუთონ ტექსტიდან), ასახელებენ ნაწარმოების მოქმედ პირებს (ხათუნა, მზე, ჩიტი, ნიავი, სარკე); ბუნების რომელი მოვლენები ჩანს ტექსტში (მზის ამოსვლა – „ფანჯარას მოადგა მოცინარი და გაბრწყინ“).

ნებუღი მზე“, მოიღრუბლა – „მზემ ... ღრუბლის ფთილა აიფარა პირბადესავით“, გამოიღარა – „მზემ ღრუბელი გადაიცილა სახიდან“, ნელი სიო – „ჩაიწურწულა ნიაგმა“, „თუ რამეს შეეხე, გამოჩნდები“... ვისთან არის შედარებული მზე (ზოგიერთ მოცლილ ქალბატონთან), რატომ არის შედარებული (მასაც ძალიან უყვარს სარკეში ყურება)... ადამიანის რომელი ნიშნებით არის დახასიათებული ამ მოთხრობაში მზე (იციინის, დაღის, ლაპარაკობს, სარკეში იყურება, მორცხვობს...), ნიაგი (ჩურწულებს, წუწუნებს...), სარკე, ჩიტი... ნაწარმოების პერსონაჟთა აზრით, რა არის სილამაზე (სარკის აზრით, სილამაზე გარეგნულია, მაგრამ ის აუცილებლად სიკეთესაც გულისხმობს: ლამაზია ის, ვისაც კარგი სახე აქვს და კარგ საქმეს აკეთებს, ამიტომაც არის მზე ლამაზი; ნიაგის აზრით კი, სილამაზე სიმართლის თქმაა, ლამაზია ის, ვინც სიმართლეს ამბობს). აქვე მოსწავლეები წყვილებში ასრულებენ დავალებას №2: „რა არის სილამაზე?“

ტექსტის ესთეტიკური მხარის უკეთ გააზრების მიზნით მოსწავლეები ქმნიან ილუსტრაციასაც (დავალება №3).

დ) შინაარსის გადმოცემა – მოსწავლეები ტექსტის შინაარსს გადმოსცემენ ჯერ კითხვებზე პასუხით (დავალება №1), შემდეგ კი – გაბმული თხრობით. ყურადღება ექცევა ერთ პირში (III პირში) და ერთ დროში (წარსულ დროში) თხრობას.

II. ენობრივ მასალზე დაკვირვება

ა) სინონიმებზე მუშობა – დავალება №4.

ბ) ეპითეტებზე დაკვირვება – დავალება №5.

გ) პუნქტუაციაზე ვარჯიში – მრავალწერტილი, სახელმძღვანელოს გვ. 165.

შედეგების კოდი: III 2, III 3, III 5, III 7, III 9, III 10.

მომღვენო ერთ კვირეულ საათს მასწავლებელს ვუტოვებთ თავისუფალი მუშაობისათვის; ასევე მასწავლებელს ვანდობთ მთლიანად ბოლო სასწავლო კვირის დაგეგმვას, რომელიც შეიძლება რამდენადმე არატრადიციული ფორმით ჩატარდეს და გასცდეს საგაკვეთილო ჩარჩოებს, დაუკავშირდეს კლასგარეშე ღონისძიებას.

zogadi ganaTlebis erovnuli miznebi

საქართველოში სკოლის დამთავრების შემდეგ ადამიანმა უნდა შეძლოს:

ა) გაიგოს რა არის მთავარი და მნიშვნელოვანი თავის ქვეყანაში და რა იქნება სასარგებლო ამ ქვეყნისთვის. იზრუნოს აქტიურად ქვეყნის განვითარებაზე და პატივი სცეს მას.

ბ) მოუაროს ბუნებას და ზოგადად გარემოს, იცოდეს როგორ დაიცვას გარემო, როგორ არ დააზიანოს ის. ასევე მიუთითოს სხვებს თუ როგორ უნდა დაიცვან ბუნება.

გ) ტექნიკის და სხვადასხვა გამოგონებების საკუთარი შეხედულებებით გამოყენება; მისთვის საუკეთესო სარგებელის პოვნა; ინფორმაციის მოძიება და გააზრება.

დ) სხვისი აზრის გათვალისწინებით, მაგრამ დამოუკიდებლად ცხოვრება და საკუთარი შეხედულებებით გადაწყვეტილებების მიღება, დამოუკიდებლად აზროვნება.

ე) საკუთარი ცოდნით შექმნას ახალი ნებისმიერ სფეროში და არ დაკმაყოფილდეს იმით რაც უკვე არსებობს.

ვ) ცხოვრების მანძილზე მუდამ განვითარდეს, განიახლოს საკუთარი ინტერესები, ეცადოს ახალი უნარების ჩამოყალიბებას.

ზ) ურთიერთობა სხვადასხვანაირ ადამიანებთან; საკუთარი აზრის ნათლად ჩამოყალიბება, გამოთქმა, გამოხატვა; იყოს კომუნიკაბელური.

თ) იყოს შემწყნარებელი; პატივს სცემდეს სხვას, მის უფლებებს, რელიგიას, ცხოვრების წესს; იცოდეს როგორ გამოიყენოს საკუთარი უფლებები და როგორ არ შეზღუდოს სხვისი.

შექმნილია მეთე კლასის მოსწავლეების მიერ.
2006 წელი.